

Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Demografie
Studijní obor: Demografie

Filip Čábel

Aplikace prospektivních ukazatelů demografického stárnutí na okresní úrovni v Česku
Application of prospective indicators of demographic ageing at the district level
in Czechia

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha, 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 18. 4. 2023

.....
Filip Čábelka

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu doc. RNDr. Lud'ku Šídlovi, Ph.D. za vedení této práce, za trpělivost a za poskytnuté rady a připomínky.

Aplikace prospektivních ukazatelů demografického stárnutí na okresní úrovni v Česku

Abstrakt

Cílem této práce je analýza rozdílů úrovně demografického stárnutí při využití prospektivních ukazatelů na úrovni LAU 1 regionů (okresů) Česka v obdobích 2006–2010, 2015–2019 a 2017–2021. Druhým cílem je srovnání výsledků analýzy prospektivních ukazatelů s výsledky retrospektivního přístupu a porovnání vzniklých rozdílů mezi jednotlivými obdobími. Na základě výsledků analýzy lze konstatovat, že mezi nejmladší LAU 1 regiony Česka patří okresy Praha-západ a Praha-východ. Nejvíce ovlivněné demografickým stárnutím jsou okresy Ústeckého kraje (např. Most, Teplice), dále okresy Bruntál, Jeseník a Sokolov. Téměř u všech LAU 1 regionů hodnoty prospektivních ukazatelů mezi jednotlivými obdobími rostly (s výjimkou konstantního prospektivního věku). Nejvyšších rozdílů mezi hodnotami prospektivních a retrospektivních ukazatelů dosahují okresy v období 2015–2019. Hodnoty ukazatelů obou přístupů se nejvíce podobají v okresech Ústeckého kraje, nejvíce se liší u „městských“ okresů. Je potvrzen vliv pandemie Covid-19 na hodnoty konstantního prospektivního věku. Pandemie však zároveň mohla mít za následek i snižování rozdílů mezi dvěma zmíněnými přístupy k demografickému stárnutí v období 2017–2021.

Klíčová slova: demografické stárnutí, prospektivní ukazatele, region, Česko, okres

Application of prospective indicators of demographic ageing at the district level in Czechia

Abstract

The objective of this study is to analyze differences in the level of demographic ageing using prospective indicators at the LAU 1 level of the regions (districts) of Czechia in the periods 2006–2010, 2015–2019 and 2017–2021. The second objective is to compare the results of the analysis of prospective indicators with the results of a retrospective approach and to compare the differences between individual periods. Based on the results of the analysis, it can be stated that the districts Praha-západ and Praha-východ are among the youngest LAU 1 regions in Czechia. The most affected by demographic aging are the districts of the Ústecký kraj (e.g. Most, Teplice), as well as the districts Bruntál, Jeseník and Sokolov. For almost all LAU 1 regions, the values of prospective indicators increased between individual periods (with the exception of constant prospective age). The highest differences between the values of prospective and retrospective indicators are achieved by the districts in the period 2015–2019. The values of the indicators of both approaches are most similar in the districts of the Ústecký kraj, and differ the most in „urban“ districts. The effect of the Covid-19 pandemic on the values of constant prospective age is confirmed. However, the pandemic could have resulted in a reduction of the differences between the two mentioned approaches to demographic ageing in the period 2017–2021.

Keywords: demographic ageing, prospective indicators, region, Czechia, district

OBSAH

Seznam tabulek	6
Seznam obrázků	8
Přehled použitých zkratk.....	10
Zkratky krajů.....	10
1 Úvod	11
2 Literatura související s tématem.....	13
2.1 Prospektivní přístup k demografickému stárnutí	18
3 Region a jeho základní charakteristika	20
3.1 Klasifikace regionů – regiony NUTS a LAU.....	21
4 Metodika a data.....	23
5 Analýza prospektivních ukazatelů demografického stárnutí	29
5.1 Popis trendu prospektivního stárnutí v rámci Česka.....	29
5.2 Konstantní prospektivní věk	33
5.3 Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let.....	41
5.4 Prospektivní index stáří.....	46
5.5 Prospektivní index závislosti.....	50
6 Porovnání prospektivních a retrospektivních ukazatelů demografického stárnutí.....	56
6.1 Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let a podíl osob věkové kategorie 65 a více let	56
6.2 Prospektivní a retrospektivní index stáří.....	61
6.3 Prospektivní a retrospektivní index závislosti.....	65
7 Závěr	70
Seznam použité literatury.....	74
Přílohy	80
Seznam příloh	80

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Základní charakteristika dat, LAU 1 regiony Česka, 2006–2010, 2015–2019	27
Tab. 2 – Základní charakteristika dat, LAU 1 regiony Česka, 2017–2021	28
Tab. 3 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2015–2019	35
Tab. 4 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2015–2019	35
Tab. 5 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2006–2010	36
Tab. 6 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2006–2010	38
Tab. 7 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2017–2021	40
Tab. 8 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2017–2021	41
Tab. 9 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2015–2019	43
Tab. 10 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010	44
Tab. 11 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2017–2021	45
Tab. 12 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2015–2019	47
Tab. 13 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2006–2010	48
Tab. 14 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2017–2021	49
Tab. 15 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2015–2019	51
Tab. 16 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2006–2010	52
Tab. 17 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2017–2021	54
Tab. 18 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010	57
Tab. 19 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2015–2019	59
Tab. 20 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2017–2021	60
Tab. 21 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2006–2010	61
Tab. 22 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2015–2019	63
Tab. 23 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2017–2021	65

Tab. 24 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2006–2010	66
Tab. 25 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2015–2019	67
Tab. 26 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2017–2021	68

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 – Konstantní prospektivní věk, muži i ženy, Česko, 2006–2021	30
Obr. 2 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, podíl osob ve věku 65 a více let, Česko, 2006–2021	31
Obr. 3 – Prospektivní index stáří, index stáří, Česko, 2006–2021	32
Obr. 4 – Prospektivní index závislosti, index závislosti, Česko, 2006–2021	33
Obr. 5 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2015–2019	34
Obr. 6 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2015–2019	34
Obr. 7 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2006–2010	37
Obr. 8 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2006–2010	38
Obr. 9 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2017–2021	39
Obr. 10 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2017–2021	39
Obr. 11 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (v %), okresy Česko, 2015–2019	42
Obr. 12 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (v %), okresy Česko, 2006–2010	43
Obr. 13 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (v %), okresy Česko, 2017–2021	44
Obr. 14 – Prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let), okresy Česko, 2015–2019	46
Obr. 15 – Prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let), okresy Česko, 2006–2010	47
Obr. 16 – Prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let), okresy Česko, 2017–2021	49
Obr. 17 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2015–2019	51
Obr. 18 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2006–2010	53
Obr. 19 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2017–2021	54
Obr. 20 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010	57
Obr. 21 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2015–2019	58
Obr. 22 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2017–2021	60

Obr. 23 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2006–2010	62
Obr. 24 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2015–2019	63
Obr. 25 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2017–2021	64
Obr. 26 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2006–2010	66
Obr. 27 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2015–2019	67
Obr. 28 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2017–2021	69

Přehled použitých zkratk

CZ-NUTS	Česká NUTS klasifikace
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
EU28	Skupina 28 evropských zemí v rámci EU fungující jako ekonomický a politický blok (včetně Spojeného království)
HMD	Human Mortality Database
LAU	Místní správní jednotka (Local Administrative Units)
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature of Units for Territorial Statistics)
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností

Zkratky krajů

PHA	Hlavní město Praha	STC	Středočeský kraj
JHC	Jihočeský kraj	PLK	Plzeňský kraj
KVK	Karlovarský kraj	ULK	Ústecký kraj
LBK	Liberecký kraj	HKK	Královehradecký kraj
PAK	Pardubický kraj	VYS	Kraj Vysočina
JHM	Jihomoravský kraj	OLK	Olomoucký kraj
MSK	Moravskoslezský kraj	ZLK	Zlínský kraj

Kapitola 1

Úvod

Demografické stárnutí, jehož počátek je datován již do 18. století (období počátku demografické revoluce) je v odborné literatuře považováno za fenomén, popřípadě nejdiskutovanější otázku 21. století především proto, že u každé společnosti na světě dochází k nárůstu podílu osob ve starších věcích (Lutz, Sanderson, Scherbov, 2008b; Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019; Prskawetz, Sanderson, Scherbov, 2018; Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a; Gregory, Patuelli, 2013; Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b; European Commission, 2015; Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016). Můžeme ho vnímat i jako přirozený aspekt vývoje lidstva, který však v jeho historii nemá obdoby (Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016; Šprocha a kol., 2018). Souhrnně se dá demografické stárnutí označit za komplexní jev, jež má vliv téměř na každý aspekt lidského života.

Práce se zabývá především regionální diferenciací v rámci prospektivních ukazatelů demografického stárnutí a jejich porovnání s ukazateli retrospektivními, respektive klasickými. Rozdílnosti ukazatelů jsou analyzovány u obyvatel Česka, avšak nikoliv na úrovni krajů, jak je nejčastěji zvykem, ale na úrovni okresů. Okresy, v terminologii regionů EU nazývané LAU 1 regiony, jsou územní celky lokálního významu. Analýzu prospektivních ukazatelů demografického stárnutí na úrovni LAU 1 regionů jsem si vybral především proto, že v Česku nikdy nebyl zkoumán prospektivní přístup k demografickému stárnutí na takto nízké regionální úrovni.

Diferenciace věkové struktury a její spojení s demografickým stárnutím je v dnešní době stále aktuálnějším tématem. Rozložení obyvatelstva dle věku v rámci určité populace nám může podat jasný obraz minulého (počty narozených, využití propopulačních opatření, mortalitní krize, válečné konflikty atd.), ale samozřejmě i budoucího vývoje. Na základě příslušnosti obyvatel dané populace do určitých věkových kategorií nebo skupin lze provádět změny z hlediska ekonomického (zajímá nás především kolik bude do budoucna obyvatel v produktivním věku), nebo z hlediska sociálního systému státu. Demografické stárnutí úzce souvisí i s důchodovým systémem. Jak populace světa stárne a zvyšuje se podíl obyvatel ve starších věcích na celkovém počtu obyvatel, dochází k prohlubování zátěže na důchodový systém, který se tak pomalu stává neudržitelným. Zároveň je demografické stárnutí vnímáno i jako výzva pro pracovní trh.

Z pohlavně-věkové struktury dané populace můžeme odvodit její budoucí vývoj a následně uvést do pohybu a obhájit nutné změny v sociálních i ekonomických systémech daného regionu. Proces populačního stárnutí stojí za ekonomickou, sociální i morální transformací společnosti a je

považován za jednu z největších (nejen) demografických výzev posledních desetiletí především díky svému multidimenzionálnímu přesahu (Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019). Demografické stárnutí je v poslední době i značně medializované, což jen napomáhá k jeho negativnímu vnímání. Paradoxně tak jeden z největších úspěchů lidstva v minulém století, prodloužení naděje dožití v rámci všech věků, je nyní vnímán jako jeden z největších problémů (Spijker, MacInnes, 2013).

Demografické stárnutí je v práci analyzováno na úrovni LAU 1 regionů (okresů) Česka pomocí prospektivního přístupu. Prospektivní přístup k demografickému stárnutí se od klasického liší především tím, že se na život člověka dívá pohledem, kolik let ještě dané osobě zbývá na dožití, než kolik let již daná osoba prožila. Změny v demografickém stárnutí na úrovni okresů Česka jsou zkoumány ve třech časových obdobích, 2006–2010, 2015–2019 a 2017–2021. Poslední zmíněné období bylo zahrnuto především kvůli vlivu pandemie Covid–19 na úroveň úmrtnosti, a tudíž i na demografické stárnutí.

Cílem této práce je analyzovat rozdíly v úrovni demografického stárnutí v letech 2015–2019 a jejich porovnání s lety 2006–2010 na úrovni okresů Česka (regiony LAU 1) pomocí prospektivních ukazatelů. K porovnání dojde i s covidovým obdobím 2017–2021 z důvodu pravděpodobného vlivu nemoci Covid–19 na úroveň úmrtnosti. Druhým cílem práce je srovnání výsledků analýzy prospektivních ukazatelů demografického stárnutí s výsledky retrospektivního přístupu. Zde půjde především o analýzu regionů, u kterých byly zaznamenány nejvyšší a nejnižší rozdíly ve výsledcích mezi oběma přístupy. Cílem je i porovnání zjištěných rozdílů mezi zvolenými obdobími. K vizualizaci výsledků analýzy prospektivních ukazatelů demografického stárnutí pro všechna období jsou využity mapové výstupy vytvořené v geoinformační aplikaci.

Prospektivními ukazateli využitými v práci jsou konstantní prospektivní věk odděleně podle pohlaví, podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, prospektivní index stáří a prospektivní index závislosti. Jako jejich retrospektivní období jsou využity podíl osob ve věkové kategorii 65 a více let, index stáří a index závislosti (II).

Jako hlavní výzkumné otázky jsem si v práci definoval:

- 1) Existují rozdíly v obou přístupech k měření demografickému stárnutí v rámci analýzy na úrovni regionů LAU 1 v Česku?
- 2) Které okresy Česka můžeme pomocí prospektivních přístupů vnímat jako nejvíce a nejméně ovlivněné demografickým stárnutím?
- 3) Došlo ke změnám LAU 1 regionů, které jsou nejvíce a nejméně ovlivněny demografickým stárnutím mezi sledovanými obdobími?

Práce je rozdělena do sedmi kapitol, přičemž v první kapitole nalezneme základní informace o práci, jejím obsahu, cílech a výzkumné otázce. Druhá kapitola obsahuje základní přehled literatury související s tématem demografického stárnutí, jak prospektivním, tak i retrospektivním přístupem. Třetí kapitola má za úkol definovat pojem region a ve čtvrté je uvedena metodika a data využitá v práci. Pátá a šestá kapitola se řadí k analytickým kapitolám práce a přímo se zabývají analýzou prospektivních ukazatelů demografického stárnutí a porovnání jejich hodnot s klasickými ukazateli v rámci LAU 1 regionů Česka. Poslední kapitola obsahuje závěrečné zhodnocení analýzy a shrnuje nejdůležitější závěry, jež z práce vyplývají. Na konec práce ještě byla zařazena přílohová část.

Kapitola 2

Literatura související s tématem

Účelem druhé kapitoly je podat základní přehled o literatuře, která úzce souvisí s tématem demografického stárnutí, a to jak s jeho retrospektivním (chronologickým), tak i prospektivním přístupem. Samotné demografické stárnutí je úzce spjato i s věkovou strukturou. Její význam je důležitý především pro odhad budoucího počtu obyvatel dle věku, na jehož základě se lze lépe připravit na další vývoj z hlediska sociálních a zdravotnických služeb, v oblasti dětských produktů, vzdělání, potřeby výstavby nových bytů především pro první bydlení, ale i pro rekreační, popřípadě pohřební služby (Siegel, 2002).

Věková struktura populace se dá vyjádřit rozložením celkového počtu obyvatel podle jednotek věku, dle pětiletých věkových skupin, popřípadě hrubším shluknutím do věkových kategorií. Nejčastěji jsou rozlišovány tři věkové kategorie: 1) předproduktivní (0–19 let), 2) produktivní (20–64 let) a 3) postproduktivní věková kategorie (65 a více let).

Odlišnost věkových struktur mezi regiony je způsobena rozdílným vývojem základních komponent populačního vývoje – plodnosti, úmrtnosti a migrace. Samotné demografické stárnutí je výsledkem zlepšování zdravotního stavu populace, zvyšování kvality lidského života a dlouhodobého snižování realizované plodnosti.

Předproduktivní věkovou kategorii ovlivňuje především úroveň plodnosti, která se v průběhu let snižuje, ale určitý vliv můžeme přisuzovat i migraci, včetně suburbanizačních procesů (Šídlo, Šprocha, 2020). Jak uvádějí Kashnitsky, De Beer a Van Wissen (2020), zázemí velkých měst je atraktivním cílem pro mladší dospělé osoby s perspektivou a dobrým uplatněním na trhu práce ve velkých městech s relativně krátkou dojezdovou vzdáleností. Většina těchto mladých dospělých již založila rodinu, nebo se k tomu v dohledné době chystá, díky čemuž v suburbiích velkých měst může růst nejen podíl věkové kategorie 20–64 let, ale i věkové kategorie 0–19 let. Kromě dostatku pracovních míst v dojezdové vzdálenosti hraje velkou roli v rozhodování o přestěhování se do suburbií i atraktivita regionu a vhodné prostředí pro výchovu dětí, společně s relativně vysokou kvalitou života. V oblastech s vysokou mírou suburbanizace demografické stárnutí nepůsobí tak razantně jako v oblastech s dlouhodobě nízkou úrovní plodnosti či vysokou mírou nezaměstnanosti (Šídlo, Šprocha, 2020). Pokud region nenabízí dostatečné množství pracovních příležitostí a je v něm vysoká míra nezaměstnanosti, je logické považovat region za emigrační. K emigraci z takových regionů se uchyluje především právě obyvatelstvo spadající do

produktivní věkové kategorie (Šídlo, Šprocha, 2020). Naopak starší obyvatelstvo může opouštět velká města a stěhovat se do venkovských oblastí (Kashnitsky, De Beer, Van Wissen, 2020).

Z předchozího odstavce lze odvodit vliv suburbanizačních procesů i na hodnoty mediánového věku. To potvrzuje i ročenka EU (European Union, 2018), v níž je uvedeno, že nejnižší hodnoty mediánového věku byly zaznamenány v zázemích velkých měst, popřípadě přímo v městských regionech (např. Vídeň, Stockholm, Brusel atd.). V některých zemích EU byly zaznamenány nízké hodnoty mediánového věku i v univerzitních městech. Značný vliv na uspořádání věkové struktury lze přisuzovat i různým propopulačním, popřípadě protipopulačním opatřením (Rychtaříková, 2018; Macfarlane, 1980).

Jak již bylo zmíněno, produktivní složka populace je považována za nejvíce mobilní. Mezi jednu z příčin mobility je možné zařadit dojížděku za lepší pracovní pozicí. Pokud se v regionu nenachází dostatek pracovních míst a jedná se o neatraktivní region s vysokou nezaměstnaností, častokrát z něho obyvatelstvo v produktivním věku emigruje. V opačném případě, kdy v regionu najde většina tamních obyvatel uplatnění na trhu práce a pracovních pozic přebývá, může se region stát imigračním. Mladí dospělí, kteří zatím nepřemýšlí nad založením rodiny, se stěhují za studiem a za prací z venkovských regionů do městských, díky čemuž je možné městské regiony považovat stále za více věkově heterogenní (Kashnitsky, De Beer, Van Wissen, 2020).

Stejně jako předproduktivní kategorie ovlivňuje tu produktivní, tak i postproduktivní věková kategorie je ovlivněna vývojem dvou mladších. Zázemí velkých měst není atraktivní jen pro mladé dospělé s rodinou, ale i pro obyvatelstvo starší 65 let (Kashnitsky, De Beer, Van Wissen, 2020). Ačkoliv většina obyvatel důchodového věku se přestěhovala do zázemí velkých měst ještě v době, kdy patřili do jedné z mladších věkových kategorií (Šídlo, Šprocha, 2020).

V souladu s předchozími tvrzeními má na věkovou strukturu, a tudíž i na demografické stárnutí kromě základních složek přirozené reprodukce jedinečný vliv i migrace. Její vliv na počet, respektive podíl osob v produktivní věkové kategorii spočívá ve specifčnosti věkového profilu migrantů (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a). Migrace ale nemůže být brána jako jeden proces. Stejně jako rozlišujeme plodnost a úmrtnost, musíme rozlišovat i imigraci a emigraci. Jedním procesem obyvatelstvo přibývá, zatímco druhým ubývá. Imigranti, pokud se v daném regionu usadí, obvykle zvyšují celkovou regionální plodnost (Beaujot, 2002). Zmínku o vlivu imigrantů na věkovou strukturu populace, její „omlazování“ a tudíž i zpomalování procesu demografického stárnutí lze nalézt i v publikaci Eurostatu (2020a), podle nějž mají imigranti nižší průměrné hodnoty mediánového věku než domácí populace. Síla tohoto vlivu by mohla být předmětem další diskuze, neboť velikost populace imigrantů je zpravidla o několik řádů nižší než velikost domácí populace.

Jak uvádí Beaujot (2002), v konečném důsledku tak jiné demografické fenomény (např. baby boom, snižování úrovně plodnosti, snižování úrovně úmrtnosti a růst naděje dožití ve vyšších věcích) a velikost domácí populace mají na finální podobu věkové a pohlavní struktury větší vliv než migrace. Bezesporu se však migrace v mnoha evropských regionech stala důležitou složkou reprodukce (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a).

Za druhou komponentu populačního vývoje, ovlivňující demografické stárnutí, můžeme považovat plodnost. Dle Šídla, Šprochy a Ďurčeka (2020a) je velmi pravděpodobné, že díky očekávaným nízkým hodnotám plodnosti i v budoucnu, bude demografické stárnutí v EU pokračovat. Úroveň plodnosti často souvisí i s konceptem vlastnictví či utvořením rodinného

zázemi (Macfarlane, 1980). Ustálení úrovně plodnosti na nízkých hodnotách zapříčiněné změnami v rodinném chování a opožděným rodičovstvím se snaží vysvětlit koncept druhého demografického přechodu (van de Kaa, 1997; Lesthaeghe, 2010). Druhý demografický přechod tudíž ovlivňuje stárnutí odspodu věkové pyramidy.

Dále za demografickým stárnutím stojí bezesporu i zlepšování úmrtnostních poměrů, především pak zvyšující se naděje dožití jak při narození, tak ve vyšších věcích. Teorie epidemiologického přechodu je jednou z teorií souvisejících s prodlužováním střední délky života. Říká nám, že ke zlepšení úrovně úmrtnosti přispělo zejména snížení úmrtnosti spojené s určitými příčinami úmrtí. Omran (1971) definoval tři fáze zlepšení úrovně úmrtnosti. Na jeho práci navázali Olshansky s Aultem (1986) a Olshansky a kol. (1997), kteří přidali čtvrtou a pátou fázi. Důležitým pojmem spojeným s teorií epidemiologického přechodu je kardiovaskulární revoluce. Kardiovaskulární revoluce by se dala popsat jako zlepšení přístupů k léčbě kardiovaskulárních onemocnění, díky čemuž se posunulo maximální riziko úmrtí do ještě vyšších věků a vyvstalo nové téma dlouhověkosti (Meslé, Vallin, 2000). Právě zvyšující se naděje dožití ve vyšším věku je v kontextu vyspělých zemí vnímána jako určitá výzva, či potenciální zdroj problémů (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b). S narůstající nadějí dožití se totiž snižuje úmrtnost ve vyšších věcích (Vallin, Meslé, Rychtaříková, 1988), což přispívá k faktu, že určité charakteristické prvky související s demografickým stárnutím jsou spojovány se stále vyšším věkem. Tím se rozpoutávají diskuze a započínají obavy z udržitelnosti systémů veřejných financí, nezaměstnanosti, ukončení ekonomického růstu, popřípadě udržitelnosti důchodového a sociálního systému. Vzhledem k pokračování nastoleného trendu i do budoucna je demografické stárnutí vnímáno jako jedna z nejdůležitějších výzev a globální fenomén 21. století (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b). Značný vliv má i přesun silných poválečných generací, popřípadě „boomer“ generací 70. let 20. století na vrchol věkové pyramidy (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a).

Lze se domnívat, že za snižující se úrovní úmrtnosti ve vyšších věcích kromě zlepšení dostupnosti a úrovně zdravotnické péče stojí pravděpodobně i úroveň vzdělání. Mnohem více lidí dnes studuje vysokou školu, tím však proces učení se zdaleka nekončí. V současné době je typické tzv. celoživotní vzdělání neboli vzdělávání se po celý svůj život. Vyšší vzdělání jde ruku v ruce s transformací ekonomiky, stejně jako společnosti, což může mít za následek nižší zaměstnanost ve fyzicky náročných profesích, které měly neblahý vliv na zdravotní stav populace především ve vyšších věcích. To vše má za následek zvyšující se podíl osob ve vyšších věcích a dochází tak ke stárnutí z vrchu věkové pyramidy.

Současná podoba pohlavně-věkové struktury je odrazem historických trendů ve vývoji populace (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a). Zároveň nám její nynější podoba může odhalit možný budoucí vývoj demografického stárnutí. Například pokud je v populaci nízká úroveň plodnosti a současně objemné generace v produktivním věku, znamená to, že v budoucnu nebude možné početné generace v produktivním věku nahradit málo početnými generacemi ve věku předproduktivním. Dalším příkladem negativního vlivu historického vývoje na budoucí pohlavně-věkovou strukturu bychom našli u Číny a její politiky jednoho dítěte, kdy byly do značné míry upřednostňovány děti mužského pohlaví před dívkami. Zároveň však kvůli povolenému jednomu dítěti na rodinu nedojde do budoucna k nahrazení nyní početného produktivního obyvatelstva.

Demografické stárnutí bezpochyby probíhá ve všech regionech s rozdílnou intenzitou (Eurostat, 2019a). Pokud bychom se podívali například na národní úroveň v rámci EU, u všech zemí EU28 je pozorovatelný trend nárůstu podílu starších osob (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a), ale existují rozdíly mezi starými a novými členskými zeměmi (Eurostat, 2019a). Domnívám se, že tento fakt by mohl být způsoben obvykle nižšími hodnotami střední délky života při narození u nových členů EU, tudíž existujícího většího prostoru pro jejich zlepšení. Naopak u starších členů EU, kteří se pravidelně řadí k nejvyspělejším zemím světa, je prostor pro zlepšení značně omezený. Hodnoty střední délky života při narození jsou zpravidla vyšší, což naráží na určité limitace samotného biologického původu, které znemožňují dynamickou změnu, jakou je možné sledovat u členů novějších.

Dle populačních prognóz, projekcí a analýz bude světová populace v průběhu první poloviny 21. století vystavena období zrychleného stárnutí, které se dotkne především evropských zemí bývalého východního bloku (Lutz, Sanderson, Scherbov, 2008a; 2008b). S pravděpodobností až 98 % se podíl věkové skupiny 60 a více let do poloviny 21. století v některých regionech světa zvýší až o jednu třetinu (Lutz, Sanderson, Scherbov, 2008b). Samozřejmě nárůst podílu starších osob důchodového věku ovlivní i produktivní část populace, která se bude potýkat s čím dál větší ekonomicko-pracovní zátěží (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b).

Dle Lutze, Sandersona, Scherbova (2008a) se díky své univerzální přítomnosti a značným dopadům přesahujícím vědní obory, které se jím tradičně zabývají (např. demografie, geodemografie a sociologie), stalo demografické stárnutí důležitým sociálním, zdravotnickým, ekonomickým i kulturním tématem úzce spjatým s každodenním životem člověka. Jeho přesahy poutají i značnou mediální pozornost (Šprocha a kol., 2018). Společnost ho vnímá negativně především kvůli obavám z již zmíněné udržitelnosti důchodového systému, velkých nároků na zdravotnický systém, úbytku pracovních sil či přelidnění planety.

Na druhou stranu, když se nad pojmem demografické stárnutí více zamyslíme, můžeme konstatovat, že ve vyspělých a moderních společnostech je stárnutí populace obvykle spojeno i s pokrokem a dalším rozvojem. Demografické stárnutí by se nemohlo stát všudypřítomným jevem, pokud by se nezdokonalila zdravotní péče, jenž vede ke snižování nemocnosti, zlepšování zdravotního stavu populace a prodlužování střední délky života.

S pokroky na poli vědy a výzkumu ve zdravotnictví vyvstávají k řešení další a další otázky související se stanovením nové hranice odchodu do důchodu, výši úspor na stáří, či kolik peněz ze státního rozpočtu by mělo být do budoucna využíváno pro zdravotnické systémy. Struktura obyvatelstva dle věku, popřípadě věkových kategorií, má důležitý význam i proto, neboť z odhadů jejího budoucího vývoje lze předpovědět, jaké důležité systematické změny je potřeba provést k udržení sociálních a důchodových systémů (Prskawetz, Sanderson, Scherbov, 2018). Oba systémy se v posledních letech stávají neudržitelnými především kvůli neustále se zvyšujícím hodnotám naděje dožití a snižující se úrovni úmrtnosti ve vyšších věcích, což má za následek zvyšující se počet, ale především podíl osob v důchodovém věku, jehož hranice je pevně stanovena.

Demografické stárnutí úzce souvisí i se stanovením věku či prahu stáří. Ten je v dnešní době s neustále se prodlužující nadějí dožití ve vyšších věcích velmi obtížné určit. Většina autorů (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a; 2020b; Lutz, Sanderson, Scherbov, 2008a; 2008b; Šídlo,

Šprocha, Klapková, 2019; Spraggins a kol. 2002 atd.) hranici stáří – při využití chronologického věku – stanovuje v 65 letech. Důležité je zmínit, že mezi lety 1921 a 2019 narostl absolutní počet osob ve věkové kategorii 65 a více let o více než 700 mil. osob, ze 7,9 mil. na 712,1 mil. osob (Chesnais, 1990; World Bank, 2023).

Stanovení pevné hranice stáří, respektive důchodového věku, napříč populacemi vůbec neodpovídá realitě. Rozdíly ve střední délce života v 65 letech jsou mezi populacemi a v čase natolik značné, že porovnávání osob stejného chronologického věku napříč časoprostorem může být matoucí a problematické (Sanderson, Scherbov, 2008; Cuaresma, Lábaj, Pružinský, 2014; Kapková, Šídlo, Šprocha, 2016; Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019). Laicky řečeno, člověk ve věku 65 let dnes nemá stejné vlastnosti, stejnou naději dožití, stejné charakteristiky ani stejné chování jako člověk ve věku 65 let před 20 nebo 50 lety (Šprocha a kol., 2018; Cuaresma, Lábaj, Pružinský, 2014).

V posledních desetiletích je demografické stárnutí více zkoumáno i z hlediska ekonomického. Na intenzitě nabírají myšlenky jeho dopadů na ekonomické systémy vyspělých zemí, především pak v oblastech růstu příjmů či fiskální udržitelnosti a stability (Cuaresma, Lábaj, Pružinský, 2014; Bloom, Canning, Fink, 2010; Börsch-Supan, 2003). Důležitou oblastí v rámci ekonomického hlediska demografického stárnutí je také trh práce. S dlouhodobě zvyšujícím se podílem seniorů a snižujícím se podílem aktivního obyvatelstva v EU (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a) může vyvstat problém s přebytkem pracovních míst a naopak nedostatkem pracovních sil. K určité kompenzaci nedostatku pracovních sil i prázdných míst na trhu práce by mohli přispět i samotní seniori, kteří se v dnešní době mnohdy zapojují do pracovního procesu s vidinou přívýdělku.

Rozdílnosti v úrovni demografického stárnutí jsou patrné i na základě pohlaví. Obecně se sice rodí více chlapců než dívek, ale převaha mužů s přibývajícím věkem klesá. Postupně se poměr obyvatel dle pohlaví vyrovnává až nakonec ve starších věcích převažuje ženská část populace. V téměř všech státech světa mají ženy v dnešní době vyšší naději dožití při narození než muži a dožívají se i průměrně vyššího věku (Rochelle, 2015). Dle Kalbena (2000) se ve vyspělých evropských a severoamerických státech postupem času zlepšovaly úmrtnostní poměry, nejvíce u příčin úmrtí typických pro ženskou pohlaví. Naopak úroveň úmrtnosti u příčin smrti typických pro mužskou část populace stagnovala (Kalben, 2000).

Prvním hlediskem ovlivňujícím rozdílnou naději dožití při narození dle pohlaví je behaviorální hledisko. To by se dalo popsat jako odlišnosti v životním stylu a v péči o zdravotní stav (Clark, Peck, 2012). Patří sem např. stravovací návyky, preventivní kontroly u lékaře či míra konzumace návykových látek (alkohol, tabák atd.). Všechny behaviorální aspekty může člověk ovlivnit svým přístupem a chováním. Není tudíž překvapením, že ženská část populace si po behaviorální stránce vede o poznání lépe než ta mužská. Nadměrná konzumace alkoholu a rizikové chování může v některých případech vést až k depresím, které následně mohou vyústit i v sebevraždu (Clark, Peck, 2012).

Rozdílnosti v chování mužů a žen lze připsat i biologickému hledisku. Zatímco ženy mají v těle vyšší hladinu estrogenu (částečná ochrana před kardiovaskulárním onemocněním), muži jsou ovlivněni testosteronem, jenž podporuje riskantnější chování (Rochelle, 2015). Vliv na rozložení populace na základě pohlaví mají i různé válečné konflikty zapříčiňující vojenské ztráty

u mužské části populace, která je do válek aktivně zapojena. Ztráty u mužské části populace tak z pravidla převyšují ztráty na civilním obyvatelstvu a u ženské části populace.

Rozložení obyvatelstva na základě pohlavní struktury je nejčastěji měřeno pomocí sekundárního indexu maskulinity vyjadřujícího kolik chlapců se narodí na 100 narozených dívek (Kalibová, 2002). Existuje i primární index maskulinity vztažený k poměru pohlaví při početí (Mielniczková, 2010). Ten se však z důvodu téměř nemožného zjištění poměru nepoužívá.

V čase dochází ke změnám u obyvatelstva i v sociálním kontextu. Historický vývoj chování, typu společnosti (Macfarlane, 1980), náboženství, přístupu k životu, úrovně dosaženého vzdělání, životních cílů či demografických událostí úzce souvisí s věkem. Macfarlane (1980) dále ve svém příspěvku uvádí, že po jakékoliv krizi (ekonomické, válečné, epidemiologické...), která postihne lidský druh, vždy dochází ke kompenzačnímu efektu. Většinou se jedná o krátkodobý nárůst úrovně plodnosti a zvýšení hodnot naděje dožití při narození. Postupem času se mění i pohled na postavení žen ve společnosti. Ženy si vydobývají stejná práva jako muži a začínají se více zapojovat do veřejného dění, politiky a čím dál častěji se zaměřují na kariéru. To vede k odkládání plodnosti do vyšších věků a snížení její intenzity. Tento jev je známý jako druhý demografický přechod (van de Kaa, 1997; Lesthaeghe, 2010).

Při analýze charakteru a dynamiky procesu demografického stárnutí využívali výzkumníci po dlouhá léta celou řadu ukazatelů založených na počtu prožitých let. Jedná se například o index stáří, index ekonomického zatížení, popřípadě průměrný a mediánový věk. Klasické ukazatele, jak se také jinak nazývají, mají tu nevýhodu, že využívají fixní hodnotu věku stáří, nejčastěji 65 let (Šprocha a kol., 2018). Retrospektivní přístupy jsou tedy v čase neměnné a pokud dojde k jejich aplikaci na jevy, jenž se v průběhu času mění (např. úmrtnost), výsledek analýzy může podávat zkreslené závěry (Sanderson, Scherbov, 2007; 2013).

2.1 Prospektivní přístup k demografickému stárnutí

Sanderson a Scherbov (2007) upozorňují, že ačkoliv výzkumů na téma populačního stárnutí stále přibývá a obecně se zvyšuje zájem o řešení tohoto ožehavého tématu, nedošlo k žádným změnám v přístupu ani v nástrojích používaných k analýze demografického stárnutí. Retrospektivní ukazatele nahlížejí na problematiku demografického stárnutí pouze z jednoho úhlu pohledu.

Současné obavy o udržitelnost národních systémů sociálního zabezpečí či důchodových systémů jsou bezesporu oprávněné. Ve většině případů však vycházejí právě z výše zmíněných prospektivních ukazatelů využívajících pevně stanovený věk stáří (Kapková, Šídlo, Šprocha, 2016). V poslední době se snaží různými způsoby změnit přístup k demografickému stárnutí hned několik autorů (Šídlo, Šprocha, Klappková, 2019).

Důležitost a rostoucí zájem o demografické stárnutí tak vyústily v diskuzi v akademické literatuře, která měla za následek vznik nových přístupů k měření hodnot stárnutí populace. Sanderson a Scherbov (např. 2005; 2008; 2010) navrhují využít počet zbývajících let na dožití namísto počtu odžitých let, což by mělo vést k tvorbě ukazatelů zohledňujících zlepšení zdravotního stavu a vyšší hodnoty naděje dožití ve stáří. Bloom, Canning a Fink (2010) podporují tento přístup a podkládají ho tvrzením, že vzhledem k prodlužující se naději dožití lidé tráví více času v důchodu než dříve.

Sanderson a Scherbov (2005) ve svém článku uvádějí, že starší populace se dnes oproti dřívějším rokům odlišují v podstatě ve všech klíčových charakteristikách. Z tohoto důvodu by se společnost měla více zaměřit na počet let, které zbývají na dožití než na počet let, které daná osoba prožila. Retrospektivní ukazatele, založené právě na počtu odžitých let, nezohledňují výrazné regionální, národní a na pohlaví založené rozdíly (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b). Každá osoba má tak v konečném důsledku dva věky – chronologický a prospektivní – které představují dvě rozdílné definice pojmu stáří.

Za špatný závěr lze považovat i fakt, že chování lidí stejného chronologického věku bude podobné bez ohledu na sledovaný rok. Člověk ve věku 45 let v roce 2020 má určitý vzorec chování, který se neztotožňuje se vzorcem chování 45letého člověka v roce 1920 a 1990 (Sanderson, Scherbov, 2007). Jako příklad lze uvést zvyšující se naději dožití či narůstající zdravotnické výdaje v průběhu let. Snižující se úmrtnost proměňuje věkovou strukturu populace spolu s rozložením potenciálních let života (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a). Poslední roky člověka se tak posouvají stále do vyšších a vyšších věků (Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016). U déle žijících starších osob nabývá analýza stárnutí pomocí prospektivních ukazatelů na významu. Se zbývajícím středním délkou života je totiž spojena většina důležitých charakteristik stárnutí (odchod do důchodu, nemocnost, spotřeba, výdaje na zdraví atd.) (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a).

Sanderson a Scherbov tedy navrhli nové paradigma. Koncept prospektivního věku je v rámci demografického stárnutí vnímán pomocí zbývajících naděje dožití člověka v určitém přesném věku (Sanderson, Scherbov, 2013). Tento koncept lze využít jak pro analýzu změny v čase, tak pro analýzu rozdílů mezi jednotlivými regiony. Retrospektivní přístup k stárnutí populace lze bezproblémově využít, pokud zůstává úmrtnost v čase neměnná (Šprocha a kol., 2018).

Samotná myšlenka prospektivního pohledu na stárnutí populace se jako novinka objevila již v 70. letech minulého století např. v publikaci Rydera (1975). K jejímu rozvoji a širšímu představení však došlo až na začátku nového tisíciletí v člancích Sandersona a Scherbova (např. 2005; 2007; 2008; 2010; 2013). Hlavní myšlenkou nového přístupu k demografickému stárnutí je pak konzistence. Každý člověk na světě má v určitém prospektivním věku před sebou stejný počet let na dožití bez ohledu na počet let do té doby prožitých (Šprocha a kol., 2018).

Sanderson a Scherbov (2007) ve svém článku dále uvádějí, že prospektivní přístup je již dlouho využíván ve zdravotnictví u náhrad různých kloubů. Zohledňuje se zde fakt, zdali operace může významně prodloužit počet let pacientovi mobility.

S prodlužováním lidského života se přirozená hranice stáří mění. Stárnutí populace je vícerozměrný proces, u kterého by měl být brán v potaz jak chronologický, tak prospektivní věk. Využíváme-li k definici stáří a nároku na starobní důchod pouze chronologický věk, neobejdeme se bez celé řady problémů. Seniori v dnešní době žijí déle a jejich život by se měl na základě studií prodlužovat i v dohledné budoucnosti. Zároveň se zlepšuje i zdraví lidstva ve vyšších věcích. Žijeme v době, kdy aktivní stárnutí v podobě volnočasových, ale i pracovních aktivit využívá stále více seniorů (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b). Proto z dlouhodobého hlediska roky, které zbývají osobě na dožití, mají větší efekt a více odrážejí životní etapy člověka než počet let, které daná osoba již prožila (Sanderson, Scherbov, 2016).

Kapitola 3

Region a jeho základní charakteristika

Demografické stárnutí ovlivňuje i rozložení předchozí populace, socioekonomický vývoj, dostupnost a kvalita zdravotní péče či rodinná a migrační politika. Spolu s vlivem státní politiky můžou tyto faktory vést k rozdílům nejen mezi jednotlivými zeměmi, ale i v rámci jejich regionů. (Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019). Proto je potřeba demografické stárnutí zkoumat i na regionálních úrovních. Prospektivní ukazatele, zohledňující potenciální rozdíly u věkových charakteristik obyvatelstva (zdraví, nemocnost atd.), nám umožňují lepší porozumění prostorové diferenciaci demografického stárnutí (Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019).

Z geografického hlediska je region považován za integrovaný celek s propojenými vnitřními vztahy. Dle Hampla (1966) a jeho principu komplexity a principu vývoje stojí geografický region se svými vlastnostmi na nejvyšším vývojovém stupni těchto principů. Jeho obsah tudíž tvoří organické, anorganické i sociální jevy. Existují dva základní typy geografických regionů – region homogenní a region heterogenní. Rozdíl spočívá v dominantní a sjednocující úloze jádra nad okolím u heterogenního regionu (Hampl, 1966).

Vytváření regionu je pouze jedním okamžikem během neustále probíhající regionální transformace, která probíhá v různých časových intervalech a na různých měřítkových úrovních. Regionální transformace by se dala definovat jako drobné, ale i radikální změny tvaru nebo identity územních celků. Změny jsou zapříčiněny politickým, ideologickým, administrativním i ekonomickým vývojem dané oblasti (Paasi, 1991). Existují dva vztahy, které pomáhají utvářet region. První, vztah regionalizující, utváří region jako celek. Druhý, iregionalizující, vystupuje proti jeho regionalizaci (Hampl, 1966).

Dle Paasiho (1991) je každý region vhodné a užitečné institucionalizovat. Proces institucionalizace se skládá z několika fází, které mohou probíhat postupně i v překryvu a budují identitu regionu. Každá fáze se na identitě regionu podílí různou měrou. Institucionalizace a její fáze jsou jako proces „neviditelné“, neboť probíhají dlouhodobě a k jejich pochopení potřebujeme celý proces abstrahovat (Paasi, 1991).

Proti Paasimu vystupuje Metzger (2013) tvrdící, že proces institucionalizace má jednoduché vysvětlení. Skládá se z několika fází, během nichž se z regionu smyšleného stává region reálný. U takového regionu pak probíhá proces regionalizace. Aby proces regionalizace probíhal hladce, navrhuje Metzger (2013) vytvoření zmocněného aktéra s obecně uznanou legitimní odpovědností, který bude působit jako hlas daného regionu a obhajovat zájmy regionu ve zmíněném procesu

regionalizace. Navržený aktér by měl v podstatě působit jako určitý hlas regionu, formulující jeho zájmy a definující jeho rozlohu a hranice.

Dle Hampla (1966) se musí každý region skládat ze tří zásadních prvků. Prvním prvkem je geografická poloha regionu, určující vztahy vůči jeho sousedům a okolnímu prostředí. Druhý prvek, nazvaný komponentní struktura, slouží k diferenciaci regionu pomocí vnitřních struktur (např. ekonomická struktura). Třetím prvkem je komplexní struktura, která definuje vztah mezi jádrem a okolním prostředím (zázemím, periferií), vymezuje region, dělí ho na nižší řády (mikroregiony) a určuje vnitřní integraci regionu (Hampl, 1996).

Paasi (2002) ve své práci uvádí, že žádný region není pouhým výsledkem autonomních a evolučních procesů, ale vzniká jako důsledek neustálých bojů o významnost. Zároveň kritizuje většinu dnešních výzkumů, které se omezují na analýzu uvnitř regionů, popřípadě mezi nimi, namísto nad regiony. Podle Paasiho (2002) by region neměl být vnímán jako mezistupeň mezi lokální jednotkou a státem a už vůbec ne jako ohraničený prostor. Ve své práci (Paasi, 2002) přichází s myšlenkou, že hranice regionů by měly sloužit jako oblast propojení veškerých vztahů mezi regiony, nikoliv jako místo sloužící k jejich oddělení.

3.1 Klasifikace regionů – regiony NUTS a LAU

Česko je od roku 2004 součástí Evropské unie. Aby byla v rámci EU možná srovnatelnost dat mezi regiony, došlo k vytvoření klasifikace NUTS představující jednotný systém klasifikace územních statistických jednotek. Na úrovni NUTS regionů jsou v rámci EU a jejího statistického úřadu Eurostatu shromažďována, zpracovávána a analyzována statistická data sloužící jako základní podklad pro regionální politiku EU. Klasifikace NUTS obsahuje i regiony nižších řádů, tzv. místní samosprávné jednotky, nazývané LAU (PÚP, 2020).

Místní samosprávné jednotky LAU 1 (v Česku okresy) a LAU 2 (v Česku obce), dříve nazývané NUTS 4 a NUTS 5 jsou podřízené vyšším regionálním celkům, konkrétně regionům NUTS 3 (kraje, hrabství, subregiony, atd.), NUTS 2 (regiony soudržnosti), NUTS 1 (území) a NUTS 0 (stát) (PÚP, 2020). Specifikem Česka je i existence jakého si mezistupně mezi okresy (jednotky LAU 1) a obcemi (LAU 2). Jedná se konkrétně o správní obvod obce s rozšířenou působností (SO ORP).

Česko je charakteristické i velmi rozdrobenou strukturou sídel neboli existencí velkého počtu malých sídelních jednotek umístěných často velmi blízko sebe. Aby se zvýšila kvalita dostupných služeb pro občany, došlo k přenesení náročnějších agend státní správy právě na zmíněné obce s rozšířenou působností (MVČR, 2016). SO ORP bychom mohli specifikovat jako jakýsi mezičlánek s přenesenou působností samosprávy a státní správy, které jsou vykonávány obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Pravomoc v rámci samosprávy byla obecním úřadem obce s rozšířenou působností převzata po zrušení okresních úřadů. V Česku existuje dohromady 205 SO ORP, přičemž v některých případech je uváděno jako 206. obvod Hlavní město Praha (ČSÚ, 2016b).

Stejně jako každé klasifikace i NUTS prošla v průběhu let určitým vývojem. Samotná klasifikace vznikla na počátku 70. let minulého století pod hlavičkou Eurostatu jako jednotný a soudržný systém rozdělení oblastní na území EU za účelem využívání regionálních statistik

v rámci Evropského společenství (Eurostat, 2018). Zajímavostí bezesporu je, že až do roku 2000 fungovalo sdílení dat i samotná klasifikace na základě „gentlemanských“ dohod uzavřených mezi jednotlivými státy EU a Eurostatem. V následujících letech započala snaha o právní ukotvení NUTS klasifikace, což se podařilo v roce 2003 (Eurostat, 2020b).

Aby nedocházelo ke svévolné změně územního vymezení regionů, rozlišuje se tzv. období stability a období změn. V období stability je zakázáno měnit regionální členění země. Jedinou výjimku tvoří, pokud národní zájmy vyžadují změnu regionálního členění. Období stability vzniklo především kvůli zachování možnosti pro tvorbu časových řad (Eurostat, 2020b).

Od počátku 21. století proběhlo celkem pět změn v klasifikaci NUTS regionů EU. Pokud k nějaké změně ve vymezení regionů u státu dojde, musí do dvou let nahradit časové údaje dle nové klasifikace, pokud je tato náhrada proveditelná (Eurostat, 2020b).

Tato práce se však zabývá nižšími územními celky v NUTS klasifikaci, konkrétně místními samosprávnými jednotkami LAU 1, v Česku známějšími pod názvem okresy. Původní členění na úrovni NUTS 4 bylo pro vnitřní potřeby Česka s platností od 1. 1. 2008 změněno na LAU 1, nadále spadající pod klasifikaci CZ-NUTS (ČSÚ, 2016a).

LAU je systém vytvoření jednotně v rámci Evropské unie pro potřeby zachycení územních struktur na regionální úrovni především za cílem tvorby regionálních statistik. Obsahuje úroveň LAU 1 a LAU 2, jenž plynule navazují na úroveň NUTS. Hlavním rozdílem LAU klasifikace od NUTS klasifikace je chybějící právní základ (ČSÚ, 2016a). LAU klasifikaci tak chybí legislativní opora, ale i přesto dochází ke každoročnímu nahlašování změny v jejich vymezení Eurostatu. Důležité je ještě zmínit, že jediný kraj, který se na LAU jednotky nečlení, je Hlavní město Praha. Jedná se o region, který je zároveň NUTS 2, NUTS 3, LAU 1 i LAU 2 regionem (ČSÚ, 2016a).

Kapitola 4

Metodika a data

Demografické stárnutí je ve většině případů analyzováno na základě počtu a podílu starších osob, respektive vzájemným poměrem třech hlavních věkových kategorií. Analýzy se v naprosté většině případů opírají o klasické (retrospektivní) ukazatele, založené na chronologickém věku, tedy počtu odžitých let od narození. Pokud se mluví o stárnutí populace, je zdůrazňován jeho vliv na ekonomické aspekty (veřejné výdaje, zátěž pro produktivní část populace, udržitelnost důchodových, sociálních a zdravotnických systémů, věk odchodu do důchodu, ekonomický růst) (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020b). Využitím retrospektivního přístupu předpokládáme, že charakteristiky starší částí populace se v časoprostoru nemění. Empirická zjištění navíc odhalují, že dnešní senioři jsou oproti svým předchůdcům značně mobilnější, vzdělanější, zůstávají v pracovním procesu i po dovršení důchodového věku a klesá jim nemocnost (Sanderson, Scherbov, 2013). Pokud se podíváme na stále se zvyšující hodnoty naděje dožití, ihned pochopíme, že klasické ukazatele neodráží, respektive nedokáží zachytit přesnou realitu (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a; 2020b).

Populace jsou v dnešním světě stále zdravější, aktivnější, není výjimkou, že senioři zůstávají v pracovním procesu i po dovršení důchodového věku. Roste úroveň vzdělání, mění se zájmy i preference. Zaměření se u stárnutí pouze na konvenční ukazatele tak omezuje naše chápání a schopnost se u důležitých otázek rozhodovat konstruktivně (Sanderson, Scherbov, 2013).

Z dlouhodobého hlediska by se stárnutí a definice starší populace měly pojit spíše s prospektivním věkem (zbývající roky života), než s chronologickým věkem (počet prožitých let), což ve svých příspěvcích uvedli např. Ryder (1975), Sanderson a Scherbov (2005; 2007) a Lutz, Sanderson a Scherbov (2008b). Ryder (1975) zároveň uvádí, že naprostá většina charakteristik dospělého člověka souvisejících se stárnutím závisí na počtu let, které zbývají k dožití.

Evropu charakterizují velké rozdíly u standardních ukazatelů demografického stárnutí. Kashnitsky a kol. (2017) ve své práci ale uvádějí, že v posledních letech dochází ke konvergenci na regionálních úrovních, přičemž pokračování tohoto trendu je velmi pravděpodobné.

Základní rozdíl mezi prospektivním a retrospektivním přístupem k analýze stárnutí spočívá nejčastěji v definici hranice stáří. Přírozená hranice stáří se v čase mění, přičemž na její hodnotu má vliv mnoho faktorů (Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016). Sanderson a Scherbov (2007; 2013) tudíž odvozují, že využití pevné hranice stáří, obvykle stanovené na 65 let (Klapková,

Šídlo, Šprocha, 2016), dělá standardní ukazatele těžko porovnatelné v čase. Mnohdy dochází v médiích k dezinterpretaci rychle rostoucích čísel spojených s retrospektivním přístupem k demografickému stárnutí bez řádného vysvětlení souvislostí a změn v čase. Medializování takových případů pak vede k negativním postojům většiny společnosti vůči starším lidem (Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016).

Pro analýzu demografického stárnutí lze použít různé typy analýz. Kromě již zmíněných jednoduchých studií pomocí retrospektivních indikátorů, popřípadě prospektivních ukazatelů lze stárnutí analyzovat i pomocí komplexních analýz založených na modelování časových řad, lze využít shlukovou analýzu nebo prostorovou autokorelaci, na jejichž základě lze identifikovat hlavní faktory stojící za časoprostorovými změnami (Šídlo, Šprocha, Ďurček, 2020a).

Na základě předchozích studií využívajících prospektivní přístup k demografickému stárnutí (např. Sanderson, Scherbov 2007; 2013; Šídlo, Šprocha, Ďurček 2020a; 2020b; Šprocha a kol., 2018; Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016), jsem si jako zbývající nadějí dožití pro výpočet konstantního prospektivního věku zvolil hodnotu 15 let.

K analýze demografické stárnutí mi posloužily prospektivní ukazatele demografického stárnutí, které následně porovnam s jejich obdobími spojenými s chronologickým věkem. Konkrétně bude využít podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let a k němu retrospektivní podíl osob ve věku 65 a více let, prospektivní index závislosti, index závislosti II a prospektivní index stáří s indexem stáří. Jako datový zdroj pro analýzu demografického stárnutí jsem si zvolil datovou základnu Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Human Mortality Database (HMD). Data z ČSÚ byla využita pro výpočty v rámci okresů, odděleně dle pohlaví. Data z HMD mi sloužila pro popis trendu vývoje demografického stárnutí na území celého Česka.

Databáze HMD byla využita především díky lepší mezinárodní porovnatelnosti na evropské úrovni. Zároveň je důležité zmínit, že mohou existovat rozdíly u hodnot ukazatelů v nejvyšších věcích mezi daty ČSÚ a HMD z důvodu rozdílného přístupu k vyrovnávání křivek úmrtnosti. Tyto metodologické odlišnosti však nenabývají velkého rozsahu a nevyznačují se velkými odlišnostmi v datové základně. Myslím si, že v mém případě, kdy jde pouze o sledování trendů vývoje ukazatelů v období 2006–2021 nejsou tyto metodologické odlišnosti nikterak omezující.

Data za jednotlivé okresy byla vygenerována z publikovaných úmrtnostních tabulek za pětileté intervaly 2006–2010, 2015–2019 a 2017–2021. Úmrtnostní tabulky jsou za pětiletá období konstruovány především proto, aby došlo k vyloučení náhodných jevů a výkyvů v úrovni úmrtnosti, s ohledem na nízké počty zemřelých v územních LAU 1 jednotkách (při použití jednoletých intervalů). Původně měly být analyzovány pouze dva koncové intervaly prvního (2006–2010) a druhého (2016–2020) desetiletí 21. století, avšak nakonec kvůli možnému vlivu pandemie Covid–19 došlo k přehodnocení situace a jako druhý interval bylo vybráno rozmezí let 2015–2019, jež pandemií ovlivněno nebylo. Aby došlo k odhalení možného vlivu pandemie Covidu–19 na hodnoty úmrtnosti ve vyšších věcích, zařadil jsem do analýzy poslední zmiňované období 2017–2021. Počty obyvatel pro výpočty u okresů pocházejí taktéž z dat publikovaných ČSÚ, přičemž do výpočtů vstupovaly vždy střední stavy jednotlivých intervalů.

Prvním krokem potřebným k úspěšné analýze je výpočet konstantního prospektivního věku. Prospektivní věk je věk, který je „přiřazen dané populaci v daném roce na základě stejné zbývající naděje dožití v referenčním roce (i populaci)“ (Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016, str. 131).

Konstantní prospektivní věk začíná v Česku narůstat až po roce 1990 (Klapková, Šídlo, Šprocha, 2016). Dle Šídla, Šprochy a Klapkové (2019), Sandersona a Scherbova (2005; 2007; 2008) či Spijkera a MacInnese (2013) při použití obou typů ukazatelů analýzy demografického stárnutí vzniknou někdy ve výsledku i zcela protichůdné závěry. V mé práci je koncept konstantního prospektivního věku založen na myšlence, že u každé populace v každém roce hledáme věk, ve kterém zbývá populaci 15 let na dožití (RLE 15-).

Pro odhad hodnot konstantního prospektivního věku byla využita metoda lineární interpolace, jejíž vzorec uvedla Hejdová (2010) ve své práci:

$$x = x_0 + (z - z_0) \frac{x_1 - x_0}{z_1 - z_0}$$

přičemž veličina x značí věk a veličina z zbývající naděje dožití ve věku x . Označení x_0 pak znamená věk, ve kterém je zbývající naděje dožití ještě vyšší než její hledaná hodnota, x_1 naopak nižší, z značíme zbývající naděje dožití našeho hledaného prospektivního věku (zde 15 let), z_1 je zbývající naděje dožití ve věku x_1 , z_0 pak zbývající naděje dožití ve věku x_0 . Tímto vzorcem došlo k výpočtu 462 hodnot konstantního prospektivního věku z publikovaných úmrtnostních tabulek odděleně dle pohlaví celkově za tři pětileté období.

Druhý ukazatel využitý v této práci bude podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let (*Prop. RLE 15-*). Ten přímo navazuje na výpočet konstantního prospektivního věku. Zároveň se jedná o ekvivalent chronologického ukazatele podíl osob ve věku 65 a více let (*Prop. 65+*). U retrospektivního přístupu je brán jako hranice stáří věk 65 let, zatímco u prospektivního přístupu je stáří stanoveno ve věku se zbývající nadějí dožití 15 let. Oba ukazatele se vypočítají jako počet osob ve věku 65 a více let, respektive počet osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let ku počtu všech osob. Ukazatele bývají nejčastěji uváděny v procentech a jejich vzorce jsou následující (Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019):

$$\text{Prop. RLE 15-} = \frac{P_{x_{RLE15-}}}{P} * 100 \qquad \text{Prop. 65+} = \frac{P_{65+}}{P} * 100$$

Čtvrtým ukazatelem využitým v mé práci je prospektivní index závislosti (*POADR*). Jeho specifická spočívá v kombinaci prospektivního i retrospektivního věku, neboť je vyjádřen jako vztah mezi počtem osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let a počtem osob mezi 20 rokem života, a právě prospektivní hranicí stáří. Čítec v tomto případě značí sumu všech osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let a jmenovatel je suma všech osob od 20 let věku do věku, kdy populaci zbývá 15 a méně let na dožití. Samozřejmě i prospektivní index závislosti má svou obdobu v klasickém přístupu k demografickému stárnutí, konkrétně se jedná o index závislosti II (*OADR*). Ten se vypočítá obdobně, s jediným rozdílem v tom, že čítec obsahuje sumu osob ve věku 65 a více let a jmenovatel sumu osob od věku 20 let do dokončeného věku 64 let. Oba ukazatele jsou nejčastěji uváděny v přepočtu na 100 osob věkové kategorie ve jmenovateli. Jejich výpočet lze objasnit následujícími vzorci (Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019):

$$\text{POADR} = \frac{P_{x_{RLE15-}}}{P_{20-x_{RLE>15}}} * 100 \qquad \text{OADR} = \frac{P_{65+}}{P_{20-64}} * 100$$

Posledními ukazateli vstupujícími do analýzy jsou prospektivní index stáří (*PAI*) a jeho standardní forma index stáří (*AI*). Vzorce obou ukazatelů by se daly zapsat následovně (Šídlo, Šprocha, Klapková, 2019):

$$PAI = \frac{P_{xRLE15-}}{P_{0-19}} * 100 \qquad AI = \frac{P_{65+}}{P_{0-19}}$$

Čítel u prospektivního ukazatele stejně jako v předchozím případě vyjadřuje součet všech osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let a jmenovatel obsahuje sumu předproduktivní věkové kategorie, tudíž součet osob dané populace od narození do dokončeného věku 19 let.

Retrospektivní index lze vypočítat obdobným vzorcem, kdy jmenovatel zůstává stejný (počet všech osob v předproduktivní věkové kategorii), pouze čítel je tvořen sumou osob ve věku 65 a více let. Pokud jsou hodnoty obou indexů vyšší než 100, znamená to, že na jednu osobu v předproduktivním věku připadá více než jeden obyvatel v nejstarším věku. Základní charakteristiky ukazatelů jsou k nahlédnutí v Tab. 1 a Tab. 2.

Mapy pro jednotlivé ukazatele byly vytvořeny v programu ArcGIS Pro s využitím kartografického vyjadřovacího prostředku ve formě kartogramů. Podstatou zobrazení pomocí kartogramu je znázornění určitého jevu vyjádřeného relativními hodnotami na zvoleném území. Ze vzniknuvšího kartogramu lze porovnávat zvolené územní celky mezi sebou a můžeme tak znázornit prostorovou proměnlivost sledovaného jevu. Jak uvádějí Lysák a Jaroš (2014) ve své práci, pro kartogram je důležité, aby nedošlo k jeho nesprávnému použití na absolutní data. Data zobrazovaná v kartogramu by měla být vždy relativizována, tudíž přepočtená na plochu (= pravý kartogram), nebo na počet obyvatel (= nepravý kartogram). Popřípadě lze zanechat přímo vypočtené relativní hodnoty.

Zároveň považuji za důležité zmínit, že z kartogramu nevyčteme přesné hodnoty určitého jevu na daném území, ale na základě předem zvolených intervalů lze porovnávat jednotlivé územní celky mezi sebou. Při tvorbě intervalové stupnice je důležité dávat pozor na správné stanovení počtu intervalů a jejich mezí. Existují různé vzorce pro zvolení vhodného počtu intervalů, jež jsou uvedené v rámci kartografické literatury (Lysák, Jaroš, 2014). Tyto vzorce vycházejí především z počtu statistických jednotek (územních celků). V praxi se počet intervalů nejčastěji stanovuje na základě detailnější analýzy dat, přičemž se doporučuje využít mezi 4 až 10 intervaly (Lysák, Jaroš, 2014). V mé práci jsou k nahlédnutí pouze jednoduché kartogramy, což znamená, že zobrazují vždy jeden relativní jev.

Tab. 1 – Základní charakteristika dat, LAU 1 regiony Česka, 2006–2010, 2015–2019

	Období 2006–2010							
	LAU 1	Min	Max	Medián	Průměr	SO	Rozptyl	VK (%)
RLE 15 ^{-M}	77	62,3	66,7	64,9	64,8	1,0	1,0	1,5
RLE 15 ^{-Z}	77	67,2	70,2	68,9	68,9	0,6	0,4	0,9
Prop. 65+	77	11,6	16,9	14,6	14,5	1,2	1,4	8,2
Prop. RLE 15-	77	9,6	13,7	12,0	12,1	0,8	0,7	6,9
AI	77	51,2	93,3	69,9	69,9	8,6	74,2	12,3
PAI	77	42,0	73,1	57,7	58,1	6,0	35,7	10,3
OADR	77	17,6	26,1	22,8	22,4	2,0	3,9	8,9
POADR	77	14,2	20,6	18,0	18,0	1,3	1,8	7,4
	Období 2015–2019							
	LAU 1	Min	Max	Medián	Průměr	SO	Rozptyl	VK (%)
RLE 15 ^{-M}	77	63,9	68,1	66,3	66,3	0,9	0,8	1,3
RLE 15 ^{-Z}	77	68,8	71,9	70,6	70,6	0,7	0,5	1,0
Prop. 65+	77	14,6	20,9	19,2	19,1	1,2	1,3	6,1
Prop. RLE 15-	77	9,5	16,0	13,6	13,7	1,1	1,3	8,3
AI	77	57,9	109,6	96,7	95,2	9,5	90,3	10,0
PAI	77	37,8	85,3	68,3	68,3	7,8	61,2	11,4
OADR	77	24,2	35,1	31,5	31,4	2,1	4,4	6,7
POADR	77	14,6	24,6	20,7	20,7	1,9	3,5	9,0

Poznámky: LAU 1 = počet regionů LAU 1 v analýze;

Max = maximální hodnota;

Průměr = průměrná hodnota;

Rozptyl = střední kvadratická odchylka;

RLE 15^{-M} = konstantní prospektivní věk pro muže;

RLE 15^{-Z} = konstantní prospektivní věk pro ženy;

Prop. 65+ = podíl věkové kategorie 65 a více let;

Prop. RLE 15- = podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let;

POADR = prospektivní index závislosti

Min = minimální hodnota;

Medián = mediánová hodnota;

SO = směrodatná odchylka;

VK = variační koeficient;

PAI = prospektivní index stáří;

AI = index stáří;

OADR – index závislosti;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Tab. 2 – Základní charakteristika dat, LAU 1 regiony Česka, 2017–2021

	Období 2017–2021							
	LAU 1	Min	Max	Medián	Průměr	SO	Rozptyl	VK (%)
RLE 15- ^M	77	63,0	67,6	65,6	65,6	0,9	0,9	1,4
RLE 15- ^Z	77	68,3	71,6	70,4	70,3	0,7	0,6	1,1
Prop. 65+	77	14,9	21,8	20,2	19,9	1,3	1,6	6,3
Prop. RLE 15-	77	10,2	19,1	15,3	15,3	1,3	1,7	8,5
AI	77	57,6	115,9	98,6	98,1	10,2	103,4	10,4
PAI	77	39,6	101,9	75,9	75,4	9,0	80,7	11,9
OADR	77	25,2	37,4	33,7	33,5	2,3	5,5	7,0
POADR	77	16,0	30,7	23,9	23,9	2,3	5,1	9,5

Poznámky: LAU 1 = počet regionů LAU 1 v analýze;

Max = maximální hodnota;

Průměr = průměrná hodnota;

Rozptyl = střední kvadratická odchylka;

RLE 15-^M = konstantní prospektivní věk pro muže;

RLE 15-^Z = konstantní prospektivní věk pro ženy;

Prop. 65+ – podíl věkové kategorie 65 a více let;

Prop. RLE 15- = podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let;

POADR = prospektivní index závislosti

Min = minimální hodnota;

Medián = mediánová hodnota;

SO = směrodatná odchylka;

VK = variační koeficient;

PAI = prospektivní index stáří;

AI = index stáří;

OADR – index závislosti;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Kapitola 5

Analýza prospektivních ukazatelů demografického stárnutí

Pátá kapitola se zabývá analýzou demografického stárnutí za použití prospektivního přístupu. Nejprve nastíním trend demografického stárnutí na úrovni celého českého státu, následně dojde k přesunu na okresní úroveň Česka a bude zmíněn konstantní prospektivní věk, podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, prospektivní index stáří a prospektivní index závislosti. V každé podkapitole bude obsažen vždy jeden ze zmíněných ukazatelů a jeho analýza na regionální úrovni LAU 1. Zároveň v každé podkapitole bude obsaženo porovnání všech tří zvolených časových intervalů, tedy období 2006–2010, 2015–2019 a období 2017–2021, které by mohlo být „covidově“ ovlivněno.

5.1 Popis trendu prospektivního stárnutí v rámci Česka

Pro lepší nastínění současných i minulých trendů demografického stárnutí v Česku, jsem se rozhodl před samotnou analýzou na úrovni okresů vytvořit i náhled na demografické stárnutí na úrovni našeho státu (úroveň NUTS 0/1; v Česku stejné vymezení). Částečně tak navážu na příspěvek Klapkové, Šídla a Šprochy (2016) v časopise Demografie. Autoři se v něm zabývali vývojem prospektivních ukazatelů demografického stárnutí na úrovni států v časovém rozmezí let 1950–2013. V této práci však budu pracovat s rozpětím let 2006–2021, které odpovídá vymezení mnou zvolených časových intervalů pro analýzu na úrovni okresních územních jednotek.

Pro popis tohoto trendu byl využit internetový zdroj Human Mortality Database (HMD). HMD je internetová databáze světového rozsahu, která slouží jako největší zdroj dat o úmrtnosti v rámci vyspělých zemí světa. Je známá především pro svou kvalitní datovou základnu jak pro vědecké pracovníky, tak pro studenty, případně novináře či laiky (HMD, 2023). Pro popis trendu demografického stárnutí v Česku byly zvoleny stejné ukazatele jako pro následnou analýzu okresů.

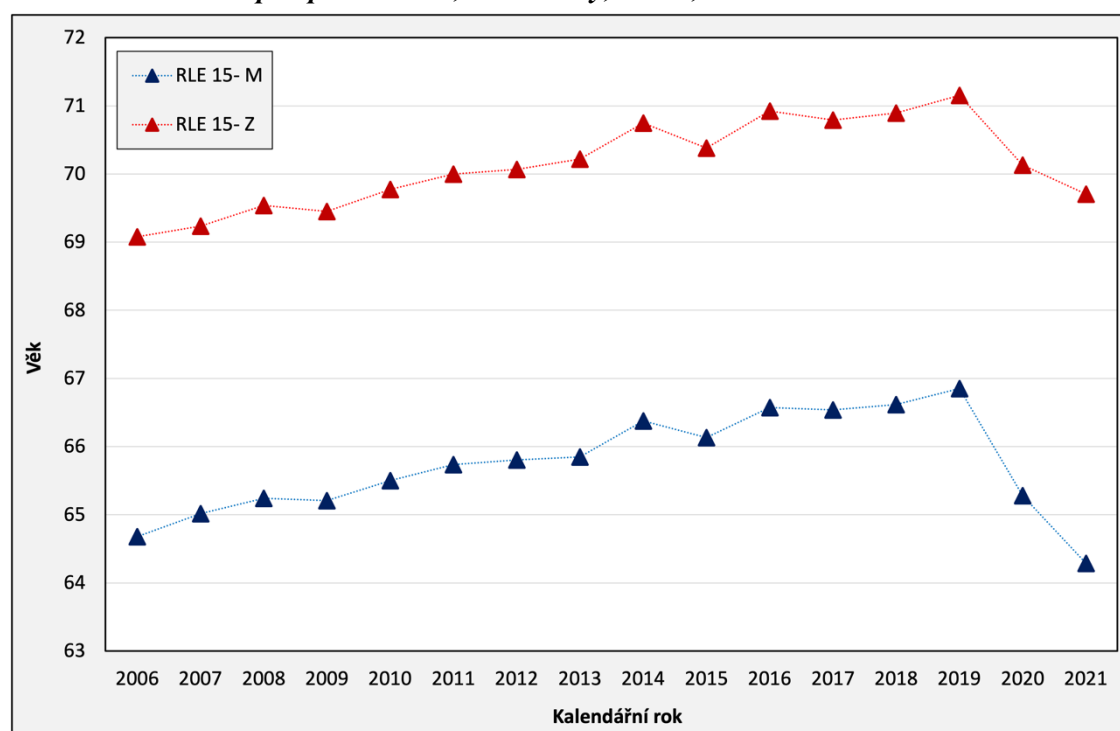
Konstantní prospektivní věk je v mé analýze věkem, kdy populace má zbývajícím nadějí dožití rovnou 15 letem. Jak můžeme vidět na Obr. 1, ukazatel se na základě pohlaví značně odlišuje. V roce 2006 byl rozdíl u konstantního prospektivního věku mezi muži a ženami více než čtyři roky. To je bezpochyby způsobeno rozdílnou nadějí dožití mezi pohlavími, neboť muži mají vyšší

úroveň úmrtnosti ve středních a vyšších věcích, jak bylo zmíněno v diskuzi literatury. Přibližně stejný rozdíl čtyř let přetrvává v průběhu téměř celého sledovaného období. Určitě je potřeba zmínit, že hodnoty konstantního prospektivního věku od roku 2006 až do roku 2019 s drobnými výkyvy neustále rostly.

Po roce 2019 ovšem dochází k propadu a snižování konstantního prospektivního věku pokračuje u obou pohlaví až do koncového roku mé analýzy, tedy roku 2021. Jak opět vykresluje Obr. 1, propad po roce 2019 je výraznější u mužů, u kterých se hodnota ukazatele dostává dokonce pod úroveň jeho hodnoty z roku 2006. Rozdíl mezi pohlavími se tudíž zvyšuje téměř na šest let. Tento propad v hodnotách konstantního prospektivního věku byl pravděpodobně způsoben pandemií Covid-19. Podle ČSÚ (2023a) je rok 2021 rokem s nejvyšším úhrnem zemřelých od dob druhé světové války a zároveň je úroveň úmrtnosti od roku 2019 ovlivněna právě značnou nadúmrtností osob způsobenou již zmíněnou nemocí.

O vlivu covidu svědčí i příspěvek Džúrové a Hulíkové (2021). Ty ve svém příspěvku jasně ukazují vliv pandemie Covid-19 v Česku na úmrtnost především ve vyšších věcích, přibližně od 50. roku života a výše. S rostoucí úrovní úmrtnosti ve vyšších věcích dochází i ke snižování naděje dožití v těchto věcích, což vede k poklesu hodnoty konstantního prospektivního věku, který je založen na zbývající naději dožití. Zároveň vyšší úroveň úmrtnosti na zmiňovanou nemoc měla mužská část populace. To by mohl být vysvětlující faktor většího propadu hodnot konstantního prospektivního věku právě u mužského pohlaví.

Obr. 1 – Konstantní prospektivní věk, muži i ženy, Česko, 2006–2021

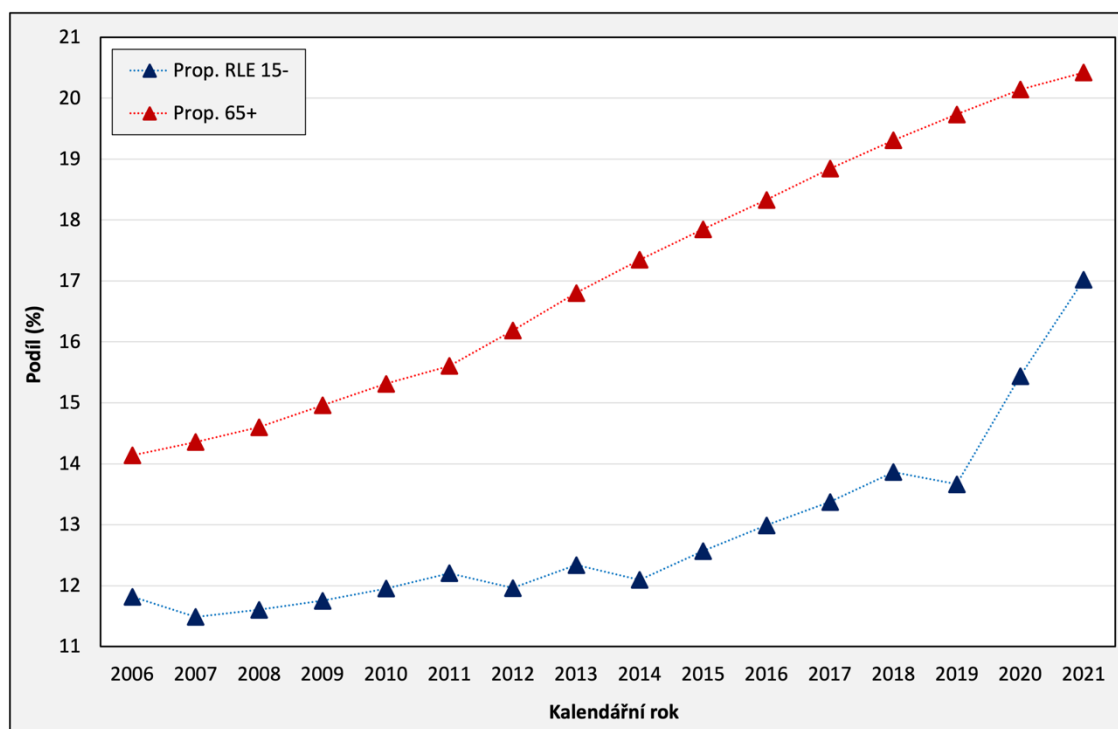

Poznámky: RLE 15-^M = konstantní prospektivní věk pro muže, zbývající naděje dožití 15 let;
RLE 15-^Z = konstantní prospektivní věk pro ženy, zbývající naděje dožití 15 let;

Zdroj: HMD 2023, vlastní výpočty

Na Obr. 2 jsou zobrazeny ukazatele podílu starší části populace Česka. Jedná se konkrétně o podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let a podíl osob 65letých a starších. V roce 2006 byl rozdíl mezi oběma ukazateli nejnižší, kolem dvou procentních bodů. V průběhu let se rozdíl mezi ukazateli neustále prohluboval, což bylo zapříčiněno pravděpodobně zlepšující se úrovní úmrtnosti a zvyšující se nadějí dožití ve vyšších věcích, jenž vedly k posunu hodnot věku se zbývajícím nadějí 15 let na vyšší hodnoty. Maximálně se rozdíl mezi ukazateli vyšplhal na necelých šest procentních bodů v roce 2019. V tomto roce zasahuje Česko zmíněná pandemie Covid-19, která značně zpomaluje růst naděje dožití a zhoršuje úroveň úmrtnosti především ve vyšších věcích.

Obr. 2 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, podíl osob ve věku 65 a více let, Česko, 2006–2021

Poznámky: Prop. RLE 15- = podíl obyvatel se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let na celkovém počtu obyvatel; Prop. 65+ = podíl obyvatel ve věku 65 a více let na celkovém počtu obyvatel;

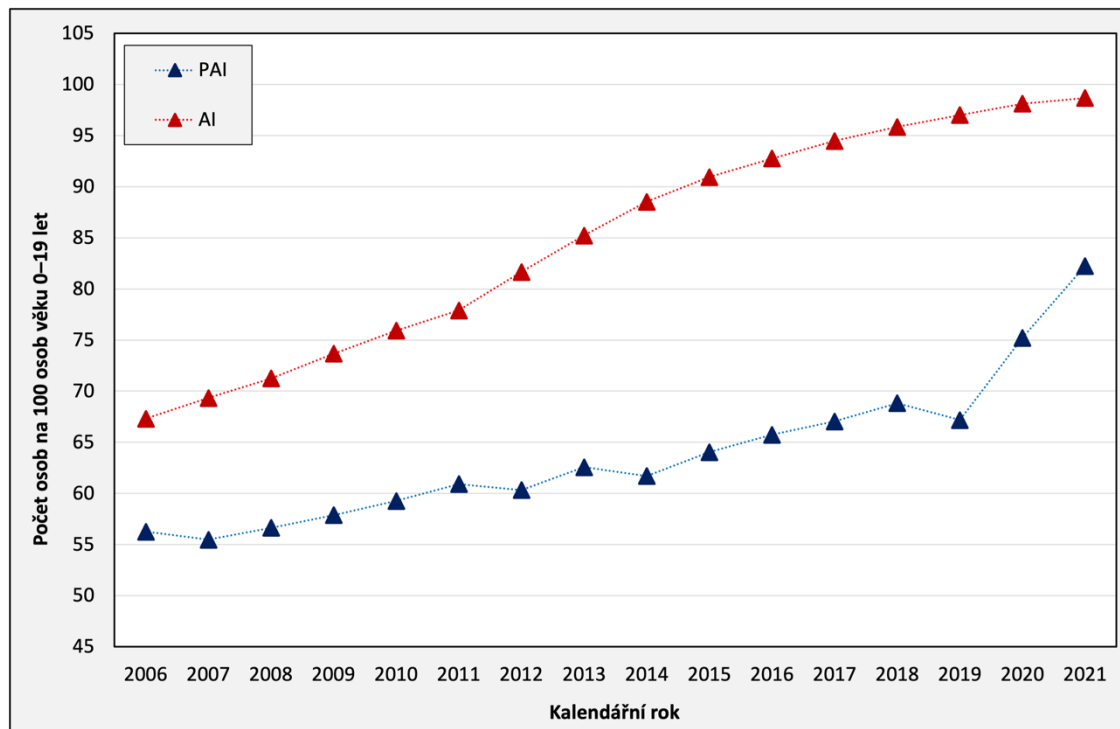
Zdroj: HMD 2023, vlastní výpočty

Zatímco podíl osob ve věku 65 a více let v letech 2020 a 2021 pokračuje v téměř lineárním vzestupu, u podílu osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let dochází k prudkému nárůstu. Rozdíl mezi ukazateli se tak zmenšuje na přibližně tři procentní body a na Obr. 2 můžeme vidět, že i křivky zmíněných ukazatelů se přibližují. Vysvětlují si to tím, jak zmíněná pandemie ovlivnila, respektive snížila hodnoty naděje dožití ve vyšších věcích (Dzúrová, Hulíková, 2021), došlo k tomu, že věk, kdy osobě zbývá 15 let na dožití se snižuje a přibližuje se k věku 65 let, který je základem druhého podílu. O tom vypovídá i Obr. 1, kde je věk se zbývajícím nadějí dožití 15 let zobrazen.

Téměř identický trend jako na Obr. 2 lze pozorovat i na Obr. 3. Ten zobrazuje prospektivní index stárání a standardní index stárání. Mezi lety 2006 a 2019 dochází k oddalování křivek obou ukazatelů a dochází tudíž k zvětšování rozdílů v jejich hodnotách. Po roce 2019, kdy dochází k zrychlenému nárůstu podílu osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, se hodnoty obou

křivek opět sbližují. Kromě zmíněného zvyšujícího podílu osob by na vzestup hodnot prospektivního indexu stáří mohla mít vliv i snižující se plodnost. Jak ale uvádí Uhlíková (2021) v magazínu Univerzity Karlovy Forum, v letech 2020 a 2021 nedošlo k žádnému mohutnému propadu v počtech narozených dětí, tudíž nemohlo dojít ani k výraznému ovlivnění počtu osob ve věkové kategorii 0–19 let.

Obr. 3 – Prospektivní index stáří, index stáří, Česko, 2006–2021

Poznámky: PAI = prospektivní index stáří; AI = index stáří;

Zdroj: HMD 2023, vlastní výpočty

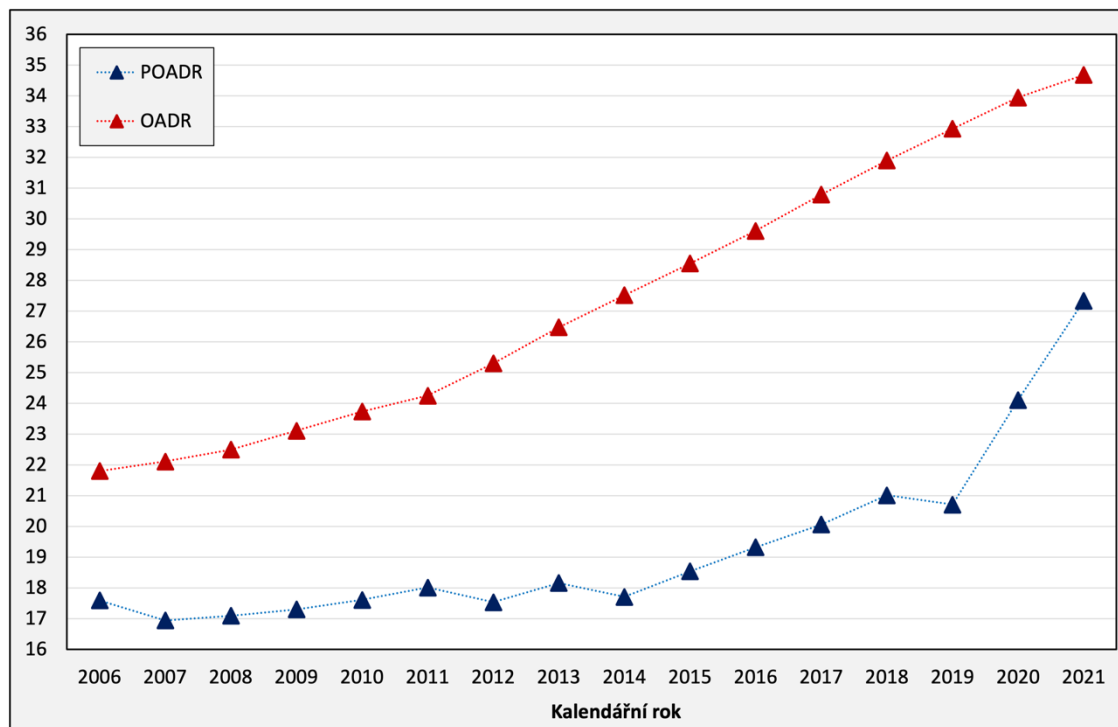
Obr. 4 zobrazuje poslední dva využitě ukazatele, prospektivní index závislosti a standardní index závislosti (II.). Stejně jako u předchozího Obr. 2 a Obr. 3 je pozorovatelný podobný trend neboli od roku 2006 dochází ke zvyšování rozdílu mezi hodnotami obou ukazatelů až do roku 2019, zatímco v období 2020–2021 skokově narůstá prospektivní verze ukazatele, a naopak u retrospektivního indexu závislosti je zaznamenán pomalý nárůst, respektive stagnace.

Domnívám se, že vysvětlení je opět stejné. Díky snižující se naději dožití především ve vyšších věcích z důvodu pandemie koronaviru dochází ke snižování konstantního prospektivního věku, což vede k zařazení více věků do čitatele prospektivního ukazatele. Naopak jmenovatel, který lze definovat jako počet prospektivních produktivních osob neboli počet osob mezi 20. rokem života a konstantním prospektivním věkem, díky přesunům starších věků do čitatele snižuje svou hodnotu.

Dalším důvodem by mohl být fakt, že v letech 2020 a 2021 přecházely z předproduktivní věkové kategorie do prospektivní produktivní kategorie populačně slabší ročníky z přelomu tisíciletí. Souhrnně lze konstatovat, že pokud jsou na úrovni Česka jako státu využity prospektivní ukazatele demografického stárnutí, pak není demografické stárnutí natolik velkým problémem, respektive výzvou, jako při využití ukazatelů standardních. Hodnoty prospektivních ukazatelů totiž dosahují značně nižších hodnot. Avšak důležité je zmínit, že v posledních dvou sledovaných

letech došlo i u prospektivních ukazatelů ke značnému nárůstu jejich hodnoty, způsobenému pravděpodobně celosvětovou pandemií Covid-19. Ta ovlivnila naději dožití a úroveň úmrtnosti především ve vyšších věcích.

Obr. 4 – Prospektivní index závislosti, index závislosti, Česko, 2006–2021

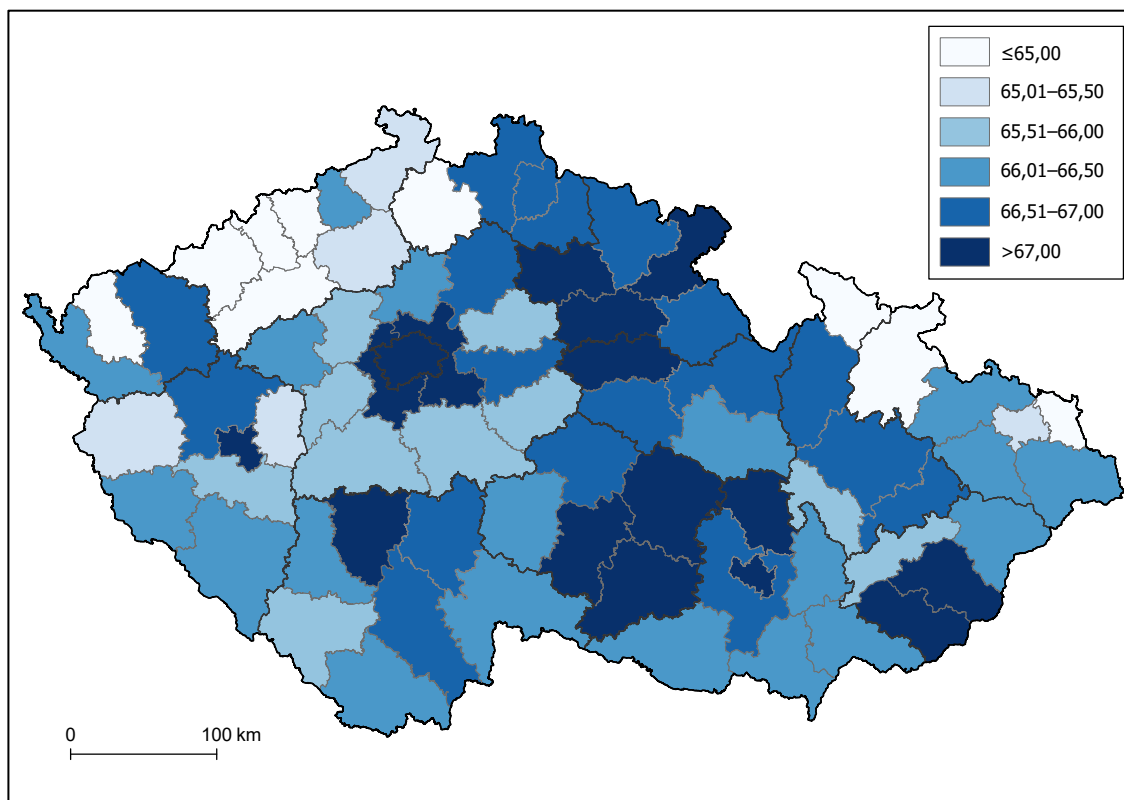
Poznámky: POADR= prospektivní index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–věk RLE 15-);
OADR = index závislosti (na 100 obyvatel ve věku 20–64 let);

Zdroj: HMD 2023, vlastní výpočty

5.2 Konstantní prospektivní věk

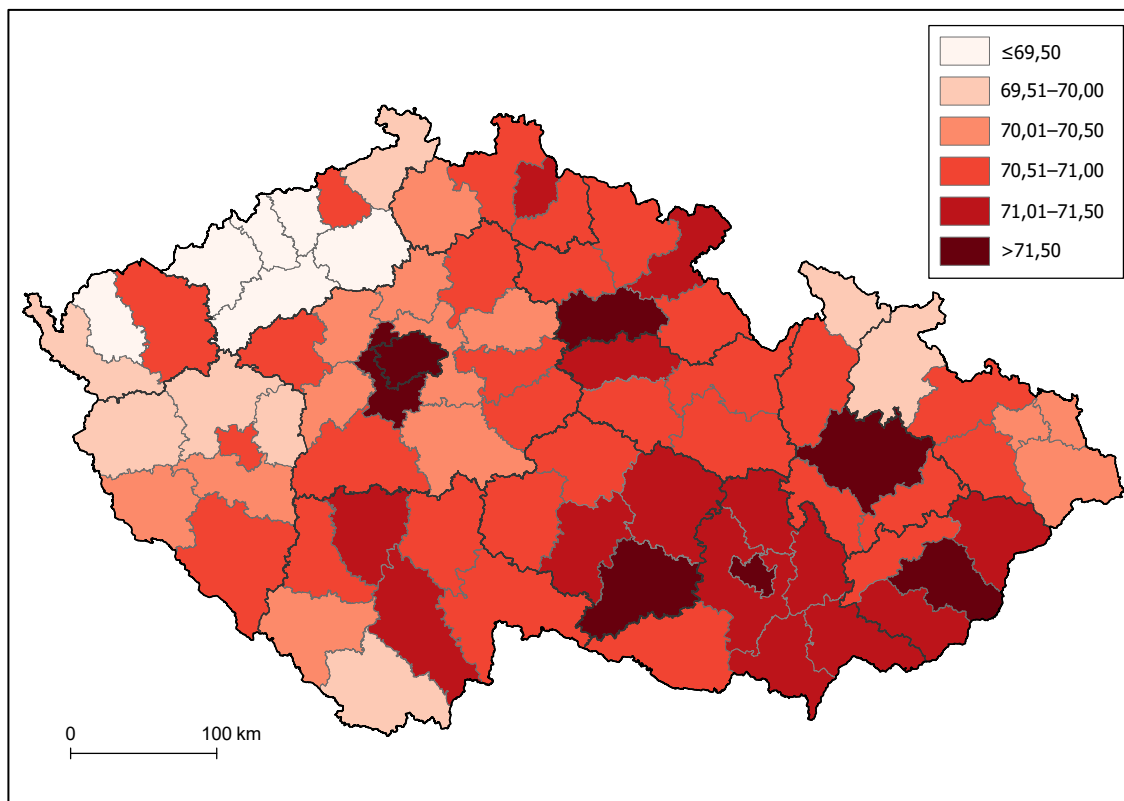
Konstantní prospektivní věk je základním kamenem pro analýzu prospektivního přístupu k demografickému stárnutí, v mém případě na úrovni LAU 1 regionů Česka. Samotný konstantní prospektivní věk udává věk, ve kterém zbývající naděje dožití dané populace dosahuje hodnoty 15 let. Můžeme si ho tudíž představit jakožto určitou hranici stáří v prospektivním přístupu k demografickému stárnutí. Konstantní prospektivní věk byl počítán odděleně pro obě pohlaví z úmrtnostních tabulek vypočítaných Českým statistickým úřadem. Následné ukazatele využitě v této práci již byly počítány za obě pohlaví dohromady.

Jak můžeme vidět z Obr. 5 a Obr. 6, konstantní prospektivní věk se značně lišil na základě pohlaví. U mužů byla hodnota věku, ve které osobě zbývalo 15 let na dožití přibližně o čtyři až pět let nižší, než u žen. To mohlo být způsobeno nadúmrtností mužů ve středních a vyšších věcích, neboť muži jsou známí svým riskantnějším chováním (Rochelle, 2015) a vyšší konzumací návykových látek (Clark, Peck, 2012). Ženy naopak více dbají na své zdraví a častěji (než muži) navštěvují lékaře v rámci preventivních vyšetření a kontrol (Clark, Peck, 2012). Dalším důvodem mohou být i genetické predispozice, neboť ženy mají v krvi vyšší hodnoty estrogenu, hormonu chránícího před kardiovaskulárními onemocněními (Rochelle, 2015).

Obr. 5 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Obr. 6 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Pokud bychom se podívali na Obr. 5 detailněji, vidíme, že nejvyšších hodnot konstantního prospektivního věku u mužů dosahovaly okresy velkých měst, jako např. Hlavní město Praha, Hradec Králové, Pardubice, Plzeň-město nebo okresy Brno-město a Zlín. Vysokých hodnot nabýval ukazatel i v zázemí Prahy, v okresech Praha-východ a Praha-západ. Tam je možný vliv suburbanizace neboli přistěhování mladšího a vzdělanějšího obyvatelstva do zázemí Prahy.

Tab. 3 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2015–2019

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Most (ULK)	63,85	Hradec Králové (HKK)	68,11
Bruntál (MSK)	64,42	Hlavní město Praha (PHA)	68,11
Sokolov (KVK)	64,53	Brno-město (JHM)	67,80
Louny (ULK)	64,54	Náchod (HKK)	67,53
Teplice (ULK)	64,72	Pardubice (PAK)	67,52

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk pro muže v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, KVK – Karlovarský kraj, HKK – Královehradecký kraj, PHA – Hlavní město Praha, JHM – Jihomoravský kraj, PAK – Pardubický kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Jedním z možných důvodů je vyšší kvalita života ve městech. Ve velkých městech a jejich zázemích je typická vysoká zaměstnanost v terciálním sektoru, a naopak nízká zaměstnanost u fyzicky náročných profesí. Z toho lze odvodit, že ve městech většinou žijí osoby s vyšším stupněm vzdělání, kteří mají dle OECD (2017) vyšší naději dožití. Česko zároveň patří k zemím s tradičně vyššími rozdíly v naději dožití na základě nejvyššího dosaženého vzdělání (OECD, 2017).

Tab. 4 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2015–2019

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Sokolov (KVK)	68,78	Brno-město (JHM)	71,93
Teplice (ULK)	68,90	Hradec Králové (HKK)	71,71
Chomutov (ULK)	69,01	Třebíč (VYS)	71,66
Louny (ULK)	69,21	Hlavní město Praha (PHA)	71,64
Most (ULK)	69,27	Olomouc (OLK)	71,59

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk pro ženy v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, JHM – Jihomoravský kraj, HKK – Královehradecký kraj, VYS – Kraj Vysočina, PHA – Hlavní město Praha, OLK – Olomoucký kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Zajímavý je bezesporu i fakt, že vyšší hodnoty konstantního prospektivního věku u mužů byly zaznamenány u několika okresů v Kraji Vysočina (Jihlava, Třebíč, Žďár nad Sázavou) či okrese Náchod (Tab. 3). U Kraje Vysočina by to mohlo být způsobeno faktem, že v kraji se nenachází žádné stotisícové město, které by fungovalo jako lokální sdružovací středisko, tudíž zde nelze využít výše

zmíněný argument o velkých městech. Nejnižší hodnoty pak náležely okresům Ústeckého kraje – Chomutovu, Lounům, Mostu a Teplicím, okresům Bruntál a Jeseník v Moravskoslezském, respektive Olomouckém kraji, popřípadě okresům Sokolov a Karviná (Obr. 5, Tab. 3).

Jednalo se především o okresy s tradičně nízkou nadějí dožití jak při narození, tak ve vyšších věcích, oblasti s vysokou nezaměstnaností a nejznečištěnějším ovzduším souvisejícím s orientací na těžký průmysl. Zároveň zmíněné okresy v Ústeckém kraji měly, a i dnes mají záporné hodnoty migračního salda v rámci vnitrostátní migrace (ČSÚ, 2023b). Pokud se ještě jednou podíváme na Obr. 5, je zřetelné, že u devíti okresů nedosahovaly hodnoty konstantního prospektivního věku ani 65 let, tedy věku, který je u standardního přístupu k demografickému stárnutí považován v odborné literatuře za hranici stáří. Tudiž pokud muži v těchto okresech odešli do důchodu v 65 letech, už jim v průměru nezbývalo ani 15 let života.

U ženské části populace je situace obdobná, nejvyšších hodnot pro ženy dosahoval konstantní prospektivní věk v okresech velkých měst (např. okresy Brno-město, Hradec Králové, Hlavní město Praha, popřípadě okres Olomouc a Zlín). Důležité je zmínit, že i nejnižší hodnota ukazatele pro ženy (Tab. 5) byla vyšší než nejvyšší hodnota ukazatele pro muže (Tab. 4). Při pohledu na Obr. 6 mají nejsvětější barvu znázorňující nejnižší hodnoty ukazatele opět okresy Ústeckého kraje, s výjimkou okresů Děčín a Ústí nad Labem, v nichž se nacházejí stejnojmenná významná krajská střediska. Stejně jako u mužů byla i u žen překvapujícím faktem vysoká hodnota ukazatele v okrese Třebíč.

Tab. 5 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2006–2010

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Chomutov (ULK)	62,30	Brno-město (JHM)	66,72
Most (ULK)	62,34	Hlavní město Praha (PHA)	66,68
Teplice (ULK)	62,55	Pardubice (PAK)	66,60
Děčín (ULK)	63,04	Hradec Králové (HKK)	66,10
Tachov (PLK)	63,16	Rychnov nad Kněžnou (HKK)	66,06

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk pro muže v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

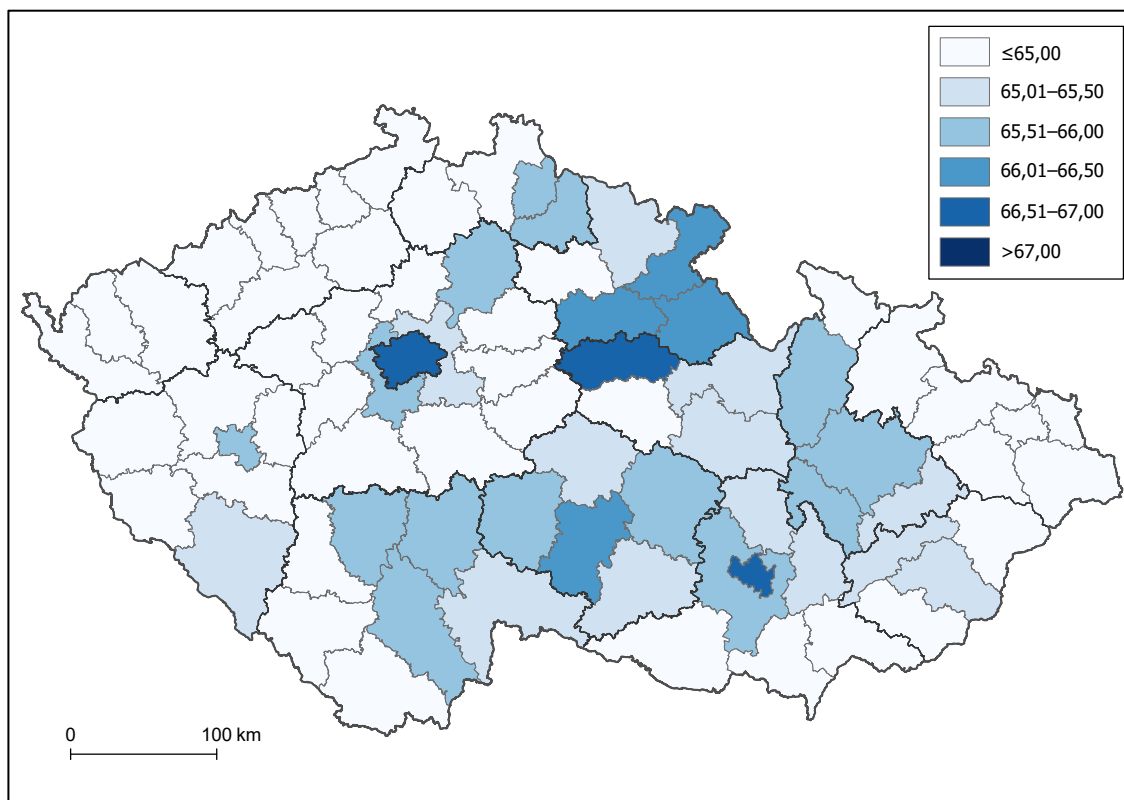
ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha, PAK – Pardubický kraj, HKK – Královehradecký kraj;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Pro zachování možnosti porovnání v čase bylo u všech kartogramů zobrazujících jeden ukazatel zvoleno stejné rozpětí intervalů pro všechna sledovaná období. V období let 2006–2010 byly u mužů zaznamenány nejvyšší hodnoty konstantního prospektivního věku opět u městských okresů Brno-město, Hlavní město Praha a Pardubice (Obr. 7). Dále je potřeba zmínit i tři okresy v Královehradeckém kraji, konkrétně okresy Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou a Náchod. Vyšší hodnoty ukazatele jsme mohly zaznamenat i u okresů Kraje Vysočina a Olomouckého kraje, popřípadě v některých okresech kraje Jihočeského. Nejnižší hodnoty stejně jako u období 2015–2019 měly většinou okresy patřící k území Ústeckého kraje (Tab. 5).

Důležitou informací, kterou bych zde rád zmínil, je i mediánová hodnota ukazatele pro období 2006–2010, která je pro muže rovna 64,85 roků. Z toho vyplývá, že ve více než polovině okresů Česka byla průměrná zbývající naděje dožití 15 let zaznamenána dříve než v 65 letech života. Bylo tomu tak u podstatně více okresů než v následujícím období 2015–2019, což bezpochyby způsobila zvyšující se hodnota naděje dožití ve vyšších věcích v průběhu let.

Obr. 7 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2006–2010

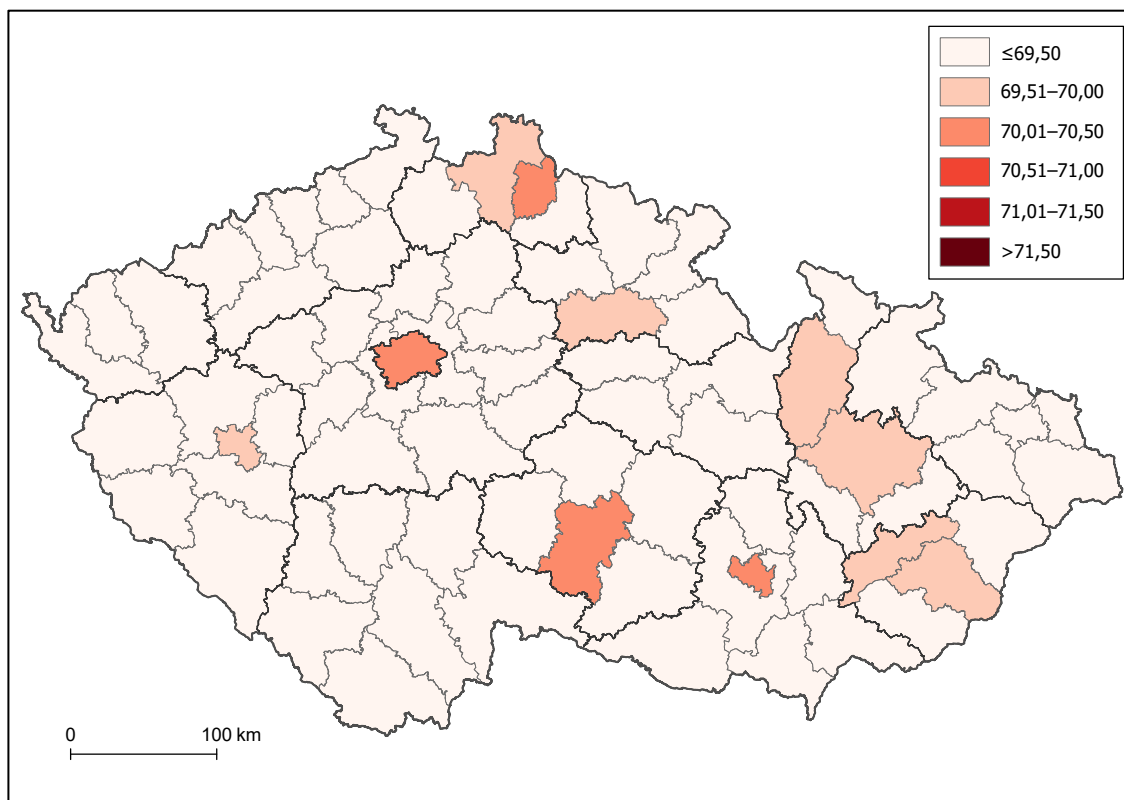

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Pro ženy v období 2006–2010 platí podobný trend jako pro muže. Hodnoty konstantního prospektivního věku byly nižší než v následujícím období 2015–2019, v některých okresech dokonce nedosahovaly ani hodnoty 65 let (Tab. 6). Znovu se jednalo především o LAU 1 regiony Ústeckého kraje, pro které bylo typické zaměstnání v těžebním průmyslu a ztrátové vnitrostátní migrační saldo (ČSÚ, 2021). I v tomto období platilo spojení velkoměstských okresů s nejvyššími hodnotami ukazatele (okresy Hlavní město Praha, Brno-město, Jihlava, Plzeň-město, Olomouc, Zlín). Vysokých hodnot konstantního prospektivního věku u žen dosahoval i okres Jablonec nad Nisou (Obr. 8).

Celkově mezi oběma sledovanými obdobími (2006–2010 a 2015–2019) hodnoty konstantního prospektivního věku narostly u obou pohlaví (Obr. 5 a Obr. 7, Obr. 6 a Obr. 8). Zároveň došlo i ke zvýšení významu zázemí měst, především pak dvou okresů v zázemí Hlavního města Prahy, Prahy-západu a Prahy-východu. U obou období pak můžeme sledovat stejné geografické trendy na okresních úrovních v rámci vysokých a nízkých hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk.

Obr. 8 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2006–2010

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Tab. 6 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2006–2010

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Teplice (ULK)	63,85	Jihlava (VYS)	70,20
Most (ULK)	64,42	Jablonec nad Nisou (LBK)	70,17
Louny (ULK)	64,53	Brno-město (JHM)	70,14
Tachov (PLK)	64,54	Hlavní město Praha (PHA)	70,08
Chomutov (ULK)	64,72	Hradec Králové (HKK)	69,79

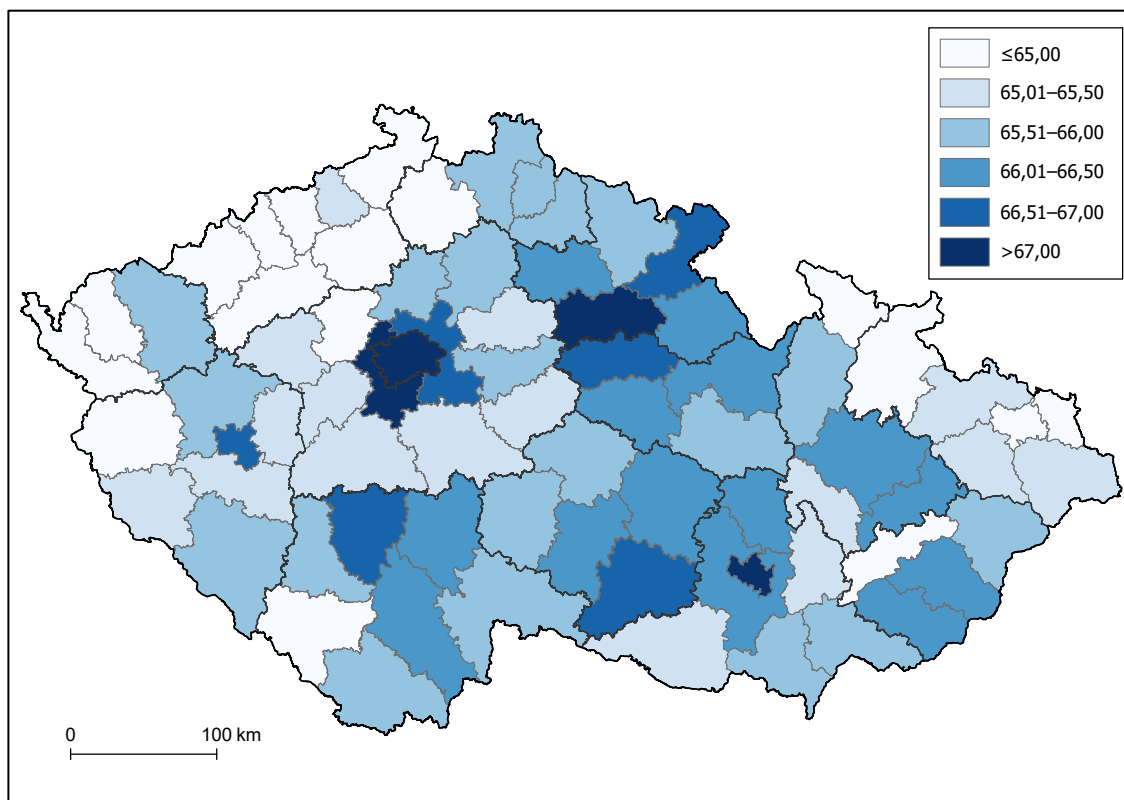
Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk pro ženy v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, VYS – Kraj Vysočina, LBK – Liberecký kraj,

JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha, HKK – Královehradecký kraj;

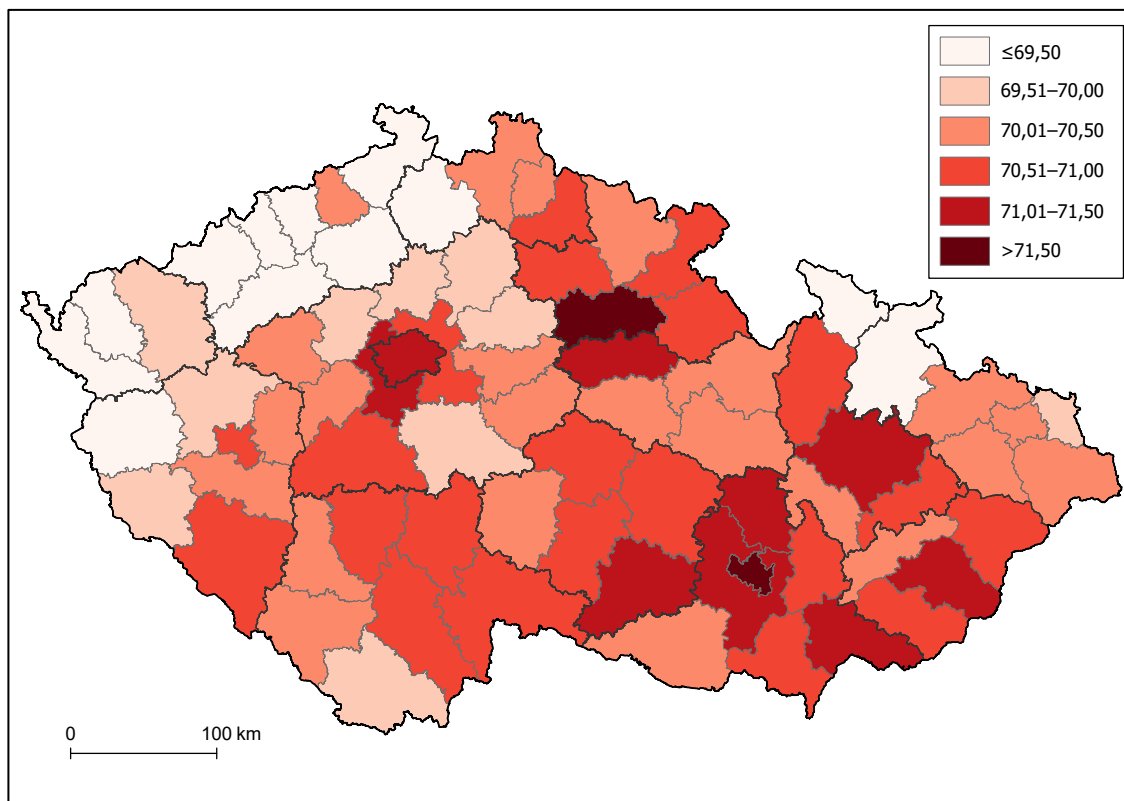
Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Na Obr. 9 a 10 je vyobrazeno rozložení ukazatele konstantní prospektivní věk za období 2017–2021 v rámci LAU 1 regionů Česka. Období 2017–2021 bylo vybráno především z důvodu covidové pandemie a odhalení jejího možného vlivu na prospektivní přístup k demografickému stárnutí.

Obr. 9 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Obr. 10 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Souhrnně lze konstatovat, že rozložení hodnot konstantního prospektivního věku na úrovni okresů Česka je obdobné, jako v roce 2015–2019. Nejvyšších hodnot ukazatele pro muže (Tab. 7) i ženy (Tab. 8) opět dosahovaly především okresy velkých měst, nejnižší hodnoty pak byly k nalezení (Obr. 9 a Obr. 10) u okresů na severozápadě Čech a severovýchodě Česka, tedy v oblasti Slezska. Jako možné důvody opět vidím vyšší kvalitu života ve městech, nižší hodnoty naděje dožití v Ústeckém a Moravskoslezském kraji související s vyšší úrovní úmrtnosti. Důležité je zmínit i fakt, že oproti období 2015–2019 narostl počet okresů, kde hodnoty konstantního prospektivního věku v průměru nedosahovaly 65 let. Zatímco v předchozím období se jednalo u mužského pohlaví pouze o devět okresů, v období nejbližší současnosti to bylo okresů 17. Zde by se mohl projevit vliv covidové pandemie v Česku. Podle Džurové a Hulíkové (2021) více než 75 % z celkového počtu ztracených let života během pandemie (do září 2021) bylo ve vyšším věku než 65 let. Zároveň více ztracených let mělo mužské pohlaví.

Tab. 7 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Most (ULK)	63,85	Hlavní město Praha (PHA)	67,62
Sokolov (KVK)	64,42	Hradec Králové (HKK)	67,46
Louny (ULK)	64,53	Brno-město (JHM)	67,36
Karviná (MSK)	64,54	Praha-západ (STC)	67,26
Jeseník (OLK)	64,72	Plzeň-město (PLK)	66,78

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk pro muže v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, KVK – Karlovarský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, OLK – Olomoucký kraj, PHA – Hlavní město Praha, HKK – Královehradecký kraj, JHM – Jihomoravský kraj, STC – Středočeský kraj, PLK – Plzeňský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Džurová a Hulíková (2021) ve svém příspěvku zároveň uvádějí, že ve věku 65 let v roce 2020 se hodnota naděje dožití oproti roku 2019 relativně snížila o více než 5 % u žen a o necelých 10 % u mužů. S přibývajícím věkem rostl i relativní rozdíl v naději dožití mezi dvěma zmíněnými roky, u 80letých se naděje dožití snížila již o více než 10 % pro ženy a o více než 15 % pro muže.

Střední délka života při narození se v roce 2020 snížila oproti předchozímu roku absolutně o jeden rok u mužského pohlaví, u žen došlo ke snížení o přibližně 0,7 roku (Džurová, Hulíková, 2021). Vzhledem k faktu, že až 90 % zemřelých na Covid-19 bylo ve věku 65 a více let (Džurová, Hulíková, 2021) a vzhledem k snižující se naději dožití v období pandemie lze její vliv na hodnoty konstantního prospektivního věku potvrdit.

Dalším pokračujícím trendem je i rostoucí význam zázemí velkých měst, ve kterých byly hodnoty konstantního prospektivního věku při porovnání s ostatními okresy Česka relativně vysoké. U obou pohlaví (Tab. 7 a Tab. 8) je v pěti nejvyšších hodnotách ukazatele uveden okres Praha-západ. Na kartogramech pro obě pohlaví (Obr. 9 a Obr. 10) má tmavší barvu okres Praha-východ, u žen i okres Brno-venkov, ve kterém byla vypočtena šestá nejvyšší hodnota konstantního prospektivního věku pro ženy.

Tab. 8 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Sokolov (KVK)	68,28	Hradec Králové (HKK)	71,57
Most (ULK)	68,69	Brno-město (JHM)	71,52
Chomutov (ULK)	68,70	Hlavní město Praha (PHA)	71,47
Louny (ULK)	68,71	Olomouc (OLK)	71,45
Cheb (KVK)	68,77	Praha-západ (STC)	71,26

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele konstantní prospektivní věk pro ženy v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, HKK – Královehradecký kraj, JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha, OLK – Olomoucký kraj, STC – Středočeský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Pokud bychom se podívali na všechna tři období současně, můžeme konstatovat, že nejvyšších hodnot dosahoval konstantní prospektivní věk u obou pohlaví v období 2015–2019. Nižší hodnoty v předchozím období jsou zapříčiněny především pozitivním vývojem úrovně úmrtnosti a přirozeně se zvyšující nadějí dožití v průběhu let. Poslední období a jeho nižší hodnoty než v období 2015–2019 bych připisoval především vlivu covidové pandemie a s ní souvisejícímu zhoršování úmrtnostní úrovně, poklesu naděje dožití (nejvíce ve vyšších věcích) a značné nadúmrtosti osob v tomto období.

Pokud bychom se zaměřili na geografické rozložení, to se v průběhu let moc nemění. Nejvyšších hodnot dosahuje ukazatel v okresech velkých měst, kdy bych zmínil především okres Hlavní město Praha, Brno-město či Hradec Králové. V průběhu let nabývá na významu zázemí velkých měst, kde hodnota konstantního prospektivního věku dosahuje vyšších hodnot.

5.3 Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let

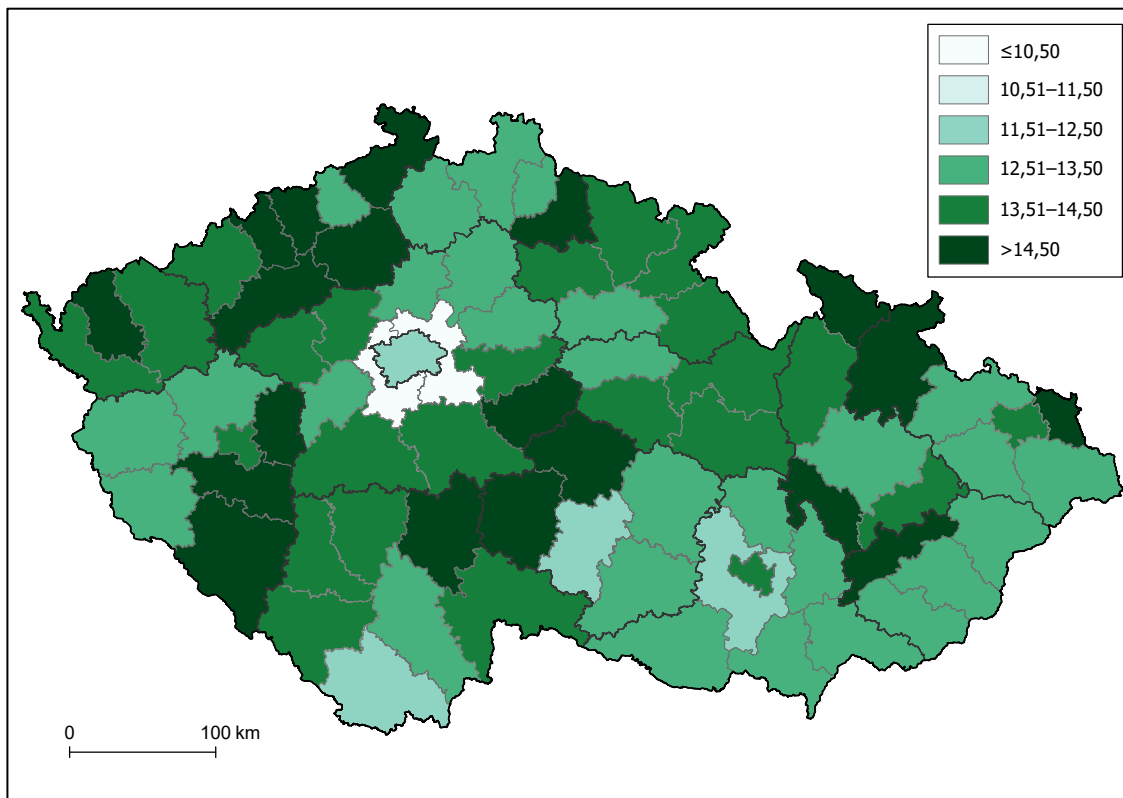
Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let je prospektivním ukazatelem demografického stárnutí, který nám odráží podíl staršího obyvatelstva v populaci. Jeho retrospektivní obdobou je podíl obyvatel 65letých a starších. Dalo by se konstatovat, že se tudíž jedná o prospektivní formu postproduktivní věkové kategorie.

Obr. 11 nám zobrazuje podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let v jednotlivých LAU 1 regionech Česka pro období 2015–2019. Nejvyšších hodnot v tomto období dosahovaly LAU 1 regiony Ústeckého kraje (např. okresy Most, Teplice), okresy Moravskoslezského kraje (např. Karviná, Bruntál), ale i okresy Jeseník, Rokycany, Sokolov, Semily, Kutná Hora či Pelhřimov.

U všech těchto okresů dosahovaly hodnoty podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let více než 15 %. U okresů Most, Teplice, Bruntál či Jeseník se jedná i o okresy s nejnižšími hodnotami konstantního prospektivního věku. Můžeme je tudíž považovat za oblasti s nízkými hodnotami naděje dožití jak při narození, tak ve vyšších věcích.

Domnívám se, že pokud je hodnota zbývající naděje dožití 15 let koncentrována do nižšího věku (např. kolem 65 nebo 67 let), existuje zde možnost, že tyto skupiny obyvatel budou početnější, než kdyby hodnota zbývající naděje dožití 15 let byla u populace naměřena ve vyšších věcích (např. 70 let). A právě to bych považoval za možný důvod vyššího podílu osob u zmíněného ukazatele v oblastech s nižší nadějí dožití.

Obr. 11 – Podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let (v %), okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Naopak nejnižší hodnoty byly zaznamenány v okresech Praha-západ a Praha-východ (Tab. 9), které leží v zázemí Hlavního města Prahy, dále v zázemí města Brna, konkrétně v okrese Brno-venkov, popřípadě ještě v okresech Jihlava a Český Krumlov. Nízké hodnoty podílu osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let najdeme i v některých okresech s relativně vysokou nadějí dožití, díky čemuž je zde i vyšší konstantní prospektivní věk. Koncentrace konstantního prospektivního věku do vyšších věků může vést k situaci, kdy 15 a méně let zbývá na dožití méně početným ročníkům.

Dalším důvodem nízkého podílu zmíněných osob v zázemí velkých měst je především migrace. Jak uvádějí Kashnitsky, De Beer a Van Wissen (2020), do zázemí velkých měst (tzv. suburbíí) se stěhují především mladí perspektivní lidé, kteří do velkých měst často dojíždějí za prací. Zároveň často v suburbálních oblastech zakládají rodinu, a ještě více tak snižují podíl osob v nejvyšších věcích. V okrese Český Krumlov by nízký podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let mohl být způsoben i nejpočetnější romskou skupinou obyvatel v Jihočeském kraji (SLDB, 2021). U romské populace Česka více než 70 % dětí nedokončilo středoškolské vzdělání a více než 50 % jich opustilo proces vzdělávání ještě před dovršením 16 let (FRA, 2014). Nejvyšší plodnost pak mají zpravidla ženy s nejnižším dokončeným stupněm vzdělání (ČSÚ, 2022e).

Tab. 9 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2015–2019

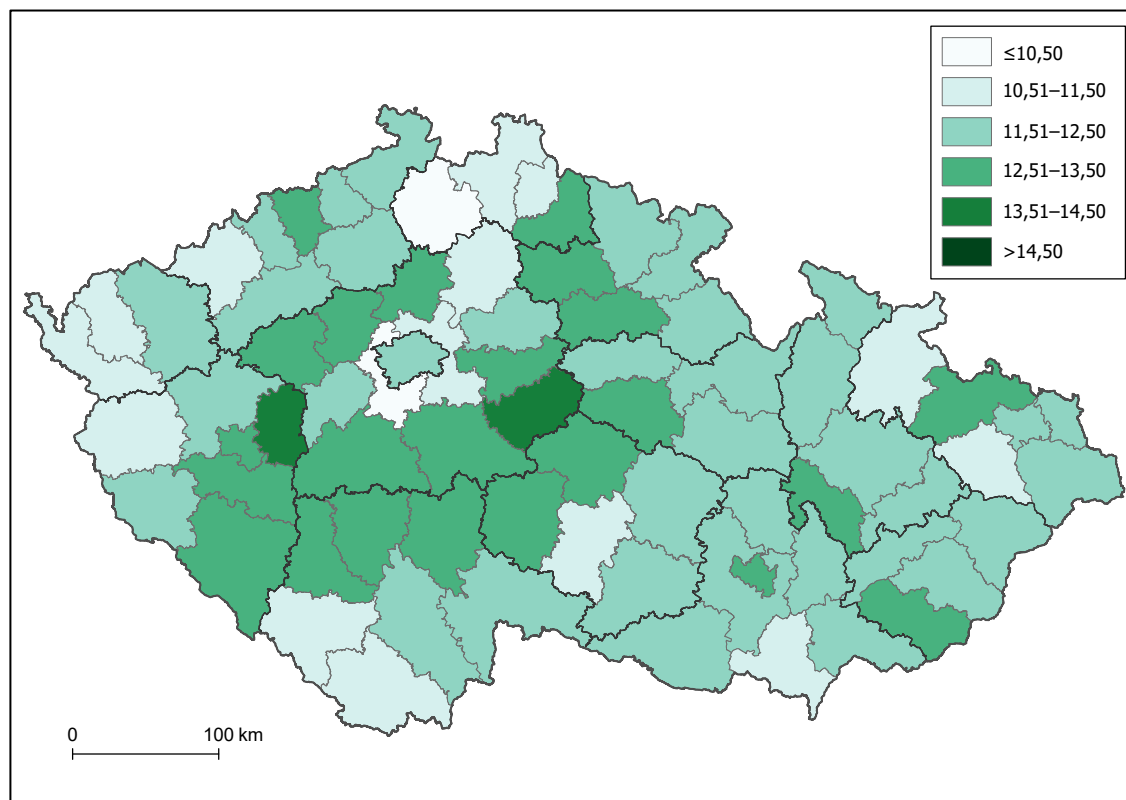
LAU 1 region	Minimum (v %)	LAU 1 region	Maximum (v %)
Praha-západ (STC)	9,53	Jeseník (OLK)	16,04
Praha-východ (STC)	9,70	Teplice (ULK)	15,52
Hlavní město Praha (PHA)	11,93	Rokycany (PLK)	15,52
Brno-venkov (JHM)	12,38	Bruntál (MSK)	15,49
Jihlava (VYS)	12,38	Pelhřimov (VYS)	15,32

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, PHA – Hlavní město Praha, JHM – Jihomoravský kraj, VYS – Kraj Vysočina, OLK – Olomoucký kraj, ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Obr. 12 zobrazuje ten samý ukazatel za období 2006–2010. Jak z mapy vyplývá, nejnižší hodnoty byly zaznamenány opět v zázemí Hlavního města Prahy, konkrétně v okrese Praha-západ a Praha-východ. Pokud se však podíváme na Tab. 10, ve které je uvedeno pět LAU 1 regionů s nejnižšími hodnotami, vidíme, že oproti letům 2015–2019 se ostatní regiony změnilo. Jedny z nejnižších hodnot podílu osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let byly k nalezení i v okrese Sokolov (konkrétně 10,94 %), zatímco v rozmezí let 2015–2019 byl tento okres s podílem 15,23 % okremem se šestou nejvyšší hodnotou. Podobných výsledků dosahuje i většina okresů Ústeckého kraje.

Obr. 12 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (v %), okresy Česko, 2006–2010

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Tab. 10 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010

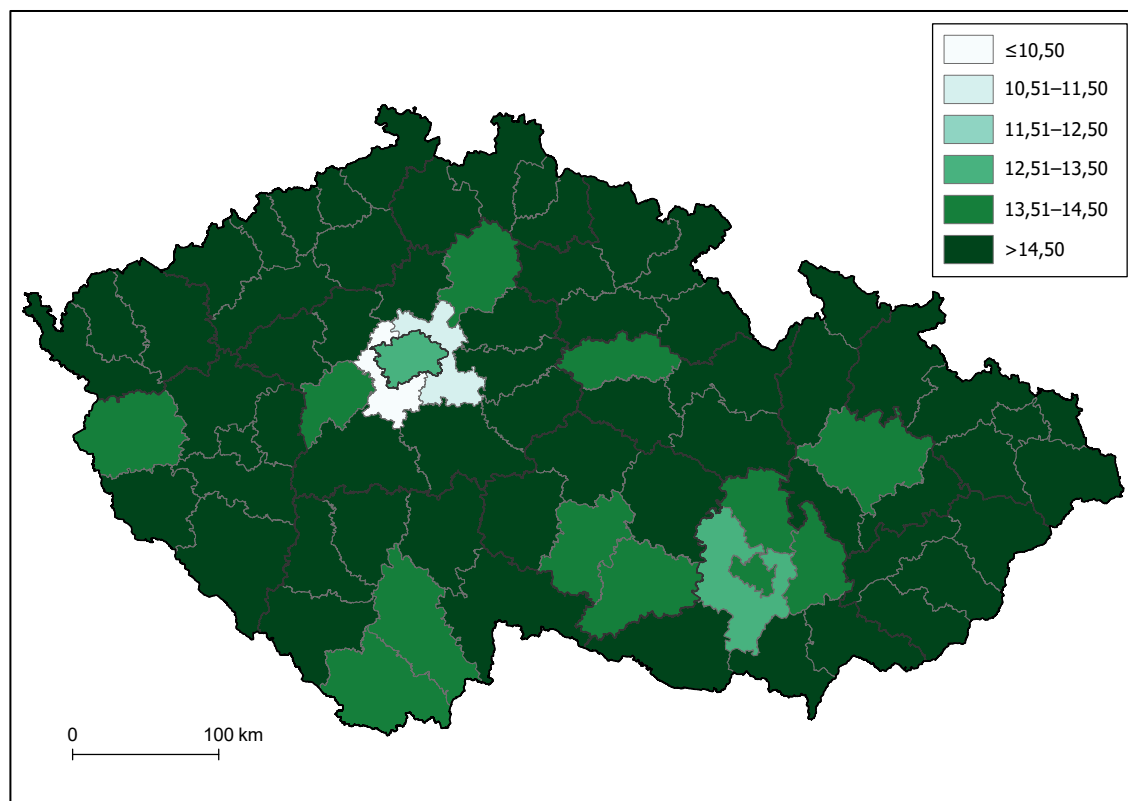
LAU 1 region	Minimum (v %)	LAU 1 region	Maximum (v %)
Praha-západ (STC)	9,61	Rokycany (PLK)	13,72
Česká Lípa (LBK)	10,22	Kutná Hora (STC)	13,53
Praha-východ (STC)	10,55	Semily (LBK)	13,31
Jablonec nad Nisou (LBK)	10,62	Kolín (STC)	13,27
Český Krumlov (JHC)	10,64	Plzeň-město (PLK)	13,18

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, LBK – Liberecký kraj, JHC – Jihočeský kraj, PLK – Plzeňský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Možným vysvětlením by mohl být fakt, že v letech 2006 až 2010 došlo v Ústeckém kraji k prudkému nárůstu obyvatel přirozeným přírůstkem, roky 2007 a 2008 se vyznačovaly i kladným migračním saldem, způsobeným především zahraniční imigrací (ČSÚ, 2021). Po roce 2010 došlo k rapidnímu obratu a celkový přírůstek obyvatel nabýval záporných hodnot. V letech 2017, 2018 a 2019 sice v Ústeckém kraji zaznamenal ČSÚ (2021) kladné migrační saldo, ale kromě roku 2019, kdy díky podpoře kladného přirozeného přírůstu počet obyvatel v kraji rostl, každý rok počet obyvatel neustále ubýval.

Obr. 13 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (v %), okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Hlavním migračním proudem v rámci Ústeckého kraje pak bylo především stěhování mladých perspektivních obyvatel z oblastí s vysokou nezaměstnaností, kterou se okresy Ústeckého kraje v meziokresním srovnání s ostatními okresy Česka dlouhodobě vyznačují (ČSÚ, 2022b). Podobným případem by mohl být i okres Karviná.

Nejvyšší hodnoty podílu osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let byly naměřeny v regionech na hranicích Středočeského kraje a sousedních krajů. Možným vysvětlením by mohlo být stěhování starších obyvatel z velkých měst do venkovštějších oblastí, jak uvádějí například Kashnitsky, De Beer, Van Wissen (2020).

Tab. 11 – Podíl osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum (v %)	LAU 1 region	Maximum (v %)
Praha-západ (STC)	10,22	Jeseník (OLK)	19,09
Praha-východ (STC)	10,79	Karviná (MSK)	17,32
Hlavní město Praha (PHA)	12,96	Litoměřice (ULK)	17,11
Brno-venkov (JHM)	12,98	Cheb (KVK)	16,99
Olomouc (OLK)	13,86	Louny (ULK)	16,99

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele podíl osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, PHA – Hlavní město Praha, JHM – Jihomoravský kraj, OLK – Olomoucký kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, ULK – Ústecký kraj, KVK – Karlovarský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

V období 2017–2021, jak je vidět na Obr. 13, došlo k nárůstu podílu osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let téměř u všech LAU 1 regionů Česka. Nejnižších hodnot bezpochyby dosahovaly okresy v zázemí Prahy a Brna, Praha-západ, Praha-východ a Brno-venkov (Tab. 11). Nižší hodnoty byly naměřeny i v okresech Olomouc, Pardubice, Hlavní město Praha nebo České Budějovice. Jedná se tudíž o okresy, v nichž leží některé z velkých českých měst, ve kterých evidujeme vyšší hodnoty naděje dožití, a tudíž i konstantního prospektivního věku.

Nejvyšší hodnoty ukazatele měly podobné okresy jako v období 2015–2019. Opět se jednalo o okresy Ústeckého a Moravskoslezského kraje (např. Bruntál, Karviná, Litoměřice, Louny), okres Jeseník nebo okres Sokolov. Naopak v okrese Rokycany, který byl v obou předchozích obdobích mezi top třemi okresy s nejvyšší hodnotou ukazatele, v období 2017–2021 podíl osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let stagnoval na stejných hodnotách. Jednalo se tudíž o okres s průměrnou hodnotou ukazatele.

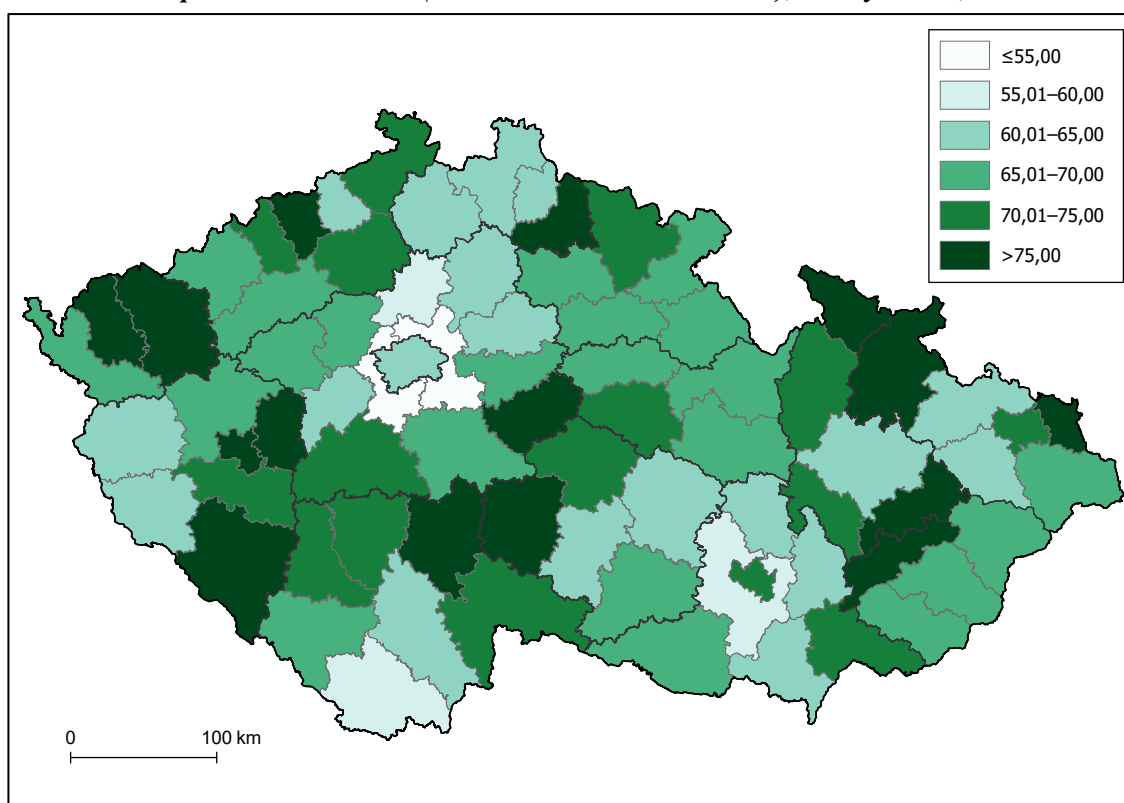
Souhrnně lze konstatovat, že k největším změnám v prostorovém rozložení ukazatele došlo mezi prvním a druhým a prvním a třetím sledovaným obdobím (bráno chronologicky), zatímco mezi druhým a třetím obdobím k žádným významným změnám v oblasti prostorového rozložení nedošlo. Zároveň se podíl osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let neustále zvyšuje. K jeho rapidnímu nárůstu došlo především v období 2017–2021, na čemž by opět mohla mít podíl covidová pandemie, která zapříčinila posun konstantního prospektivního věku do nižších věků.

5.4 Prospektivní index stáří

Prospektivní index stáří úzce souvisí s úmrtností ve vyšších věcích, ale i s úrovní plodnosti a úmrtností v předproduktivní věkové kategorii. Jedná se totiž o podíl počtu osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (počet osob stejně starých nebo starších, než je hodnota konstantního prospektivního věku) a počtu osob ve věkové kategorii 0–19 let. Pokud dosahuje hodnota tohoto ukazatele většího čísla než 100, znamená to, že v daném roce, respektive období, byl/je/bude připadat více než jeden člověk se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let na jednu osobu ve věku 0–19 let.

Při pohledu na Obr. 14 je nám hned jasné, v jakých LAU 1 regionech Česka dosahoval prospektivní index stáří nejnižších hodnot. Opět se jedná o okresy v suburbálních oblastech velkoměst Prahy a Brna, tudíž Praha-západ, Praha-východ a Brno-venkov. Domnívám se, že hlavním důvodem těchto nízkých hodnot by mohla být již několikrát zmíněná poloha v zázemí velkých měst, jenž je ideálním prostorem v dojezdové vzdálenosti od pracovních příležitostí. Ještě jednou bych zde mohl uvést příspěvek Kashnitskyho, De Beera a Van Wissena (2020), podle kterých se do zázemí velkých měst stěhují především mladší osoby z produktivní části populace. Ti zde ve většině případů i následně zakládají rodinu, což posiluje právě předproduktivní věkovou kategorii (0–19 let). Pokud bychom se podívali o kapitulu zpět, ve zmíněných oblastech byl i nízký podíl obyvatel se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let na celkovém počtu obyvatel.

Obr. 14 – Prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let), okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Dalšími okresy s nízkými hodnotami prospektivního indexu stáří v období 2015–2019 byly okres Český Krumlov a okres Mělník (Obr. 14, Tab. 12). V okrese Mělník to bylo pravděpodobně způsobeno početnější předproduktivní věkovou kategorií (ČSÚ, 2015). Okres Český Krumlov se

zase vyznačuje nejnižšími hodnotami naděje dožití v rámci Jihočeského kraje jak při narození, tak i ve vyšších věcích (ČSÚ, 2022c). Lze tedy předpokládat, že v tomto okrese bude i vyšší úroveň úmrtnosti ve vyšších věcích.

Tab. 12 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2015–2019

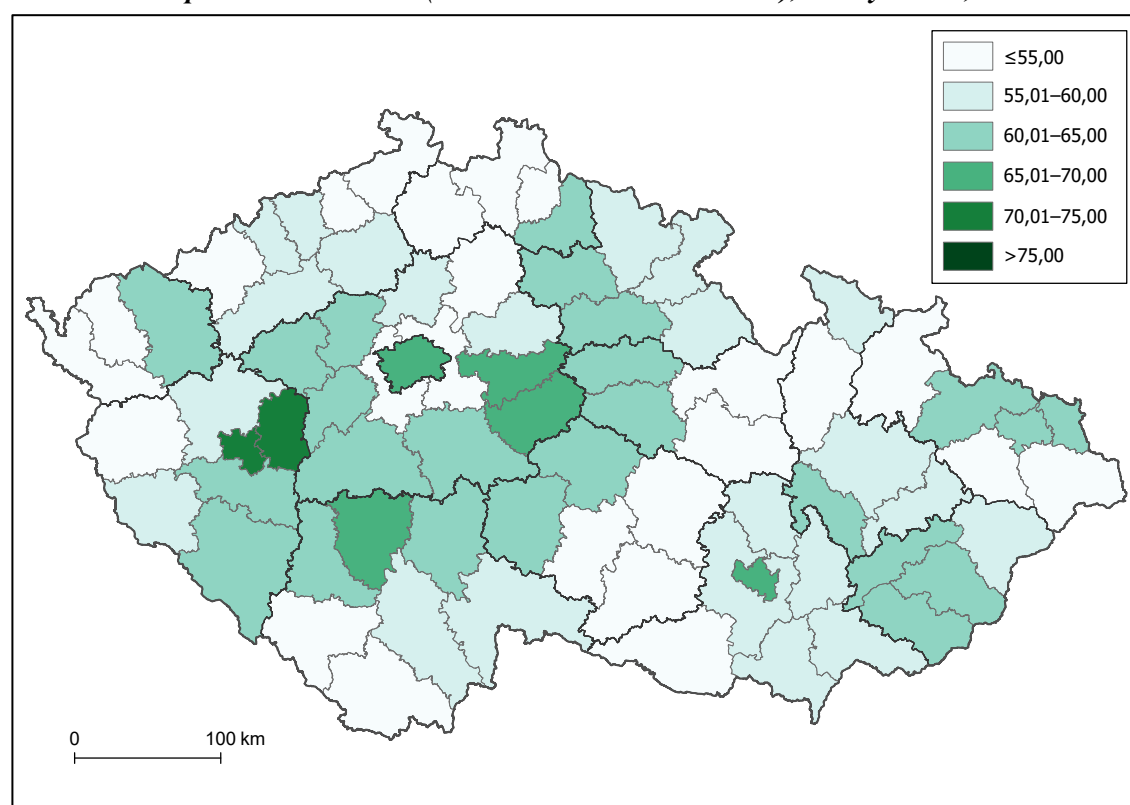
LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Praha-západ (STC)	37,83	Jeseník (OLK)	85,29
Praha-východ (STC)	38,47	Pelhřimov (VYS)	80,64
Brno-venkov (JHM)	56,35	Karviná (MSK)	80,17
Český Krumlov (JHC)	58,58	Bruntál (MSK)	79,98
Mělník (STC)	59,92	Rokycany (PLK)	79,98

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, JHC – Jihočeský kraj, OLK – Olomoucký kraj, VYS – Kraj Vysočina, MSK – Moravskoslezský kraj, PLK – Plzeňský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Obr. 15 – Prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let), okresy Česko, 2006–2010

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Nejvyšších hodnot prospektivní index stáří za období 2015–2019 dosahoval v okresech Slezska – Jeseník a Bruntál, okresech Karviná, Pelhřimov, Teplice, Sokolov a dalších (Obr. 14). Zajímavostí bezesporu je fakt, že ačkoliv byly v mnoha okresech Ústeckého kraje zaznamenány relativně vysoké hodnoty podílu osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, tak prospektivní

index stáří zde žádných vysokých hodnot nedosahuje (s výjimkou okresu Teplice). Myslím si, že to tudíž musí být způsobeno vyšším podílem věkové kategorie 0–19 let. Ve většině ostatních okresů s vysokými hodnotami prospektivního indexu stáří je zároveň i vysoký podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, tudíž zde naopak musí být nižší podíl 0–19letých.

U období 2006–2010 (Obr. 15) můžeme vidět, že prospektivní index stáří dosahoval v okresech Česka značně nižších hodnot. Ty nejvyšší byly vypočteny např. pro okresy velkých měst – Plzeň-město, Brno-město a Hlavní město Praha (Tab. 13), ale i tak byly na značně nižší úrovni. Dále jsme vysoké hodnoty prospektivního indexu stáří mohli nalézt u okresů Rokycany, Kolín či Písek, popřípadě v okresech na hranicích Středočeského kraje a sousedních krajů.

Tab. 13 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2006–2010

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Praha-západ (STC)	41,99	Plzeň-město (PLK)	73,09
Česká Lípa (LBK)	45,26	Rokycany (PLK)	70,11
Český Krumlov (JHC)	47,56	Brno-město (JHM)	68,84
Praha-východ (STC)	47,91	Hlavní město Praha (PHA)	68,58
Sokolov (KVK)	48,66	Kutná Hora (STC)	67,86

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, LBK – Liberecký kraj, JHC – Jihočeský kraj, KVK – Karlovarský kraj, PLK – Plzeňský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha;

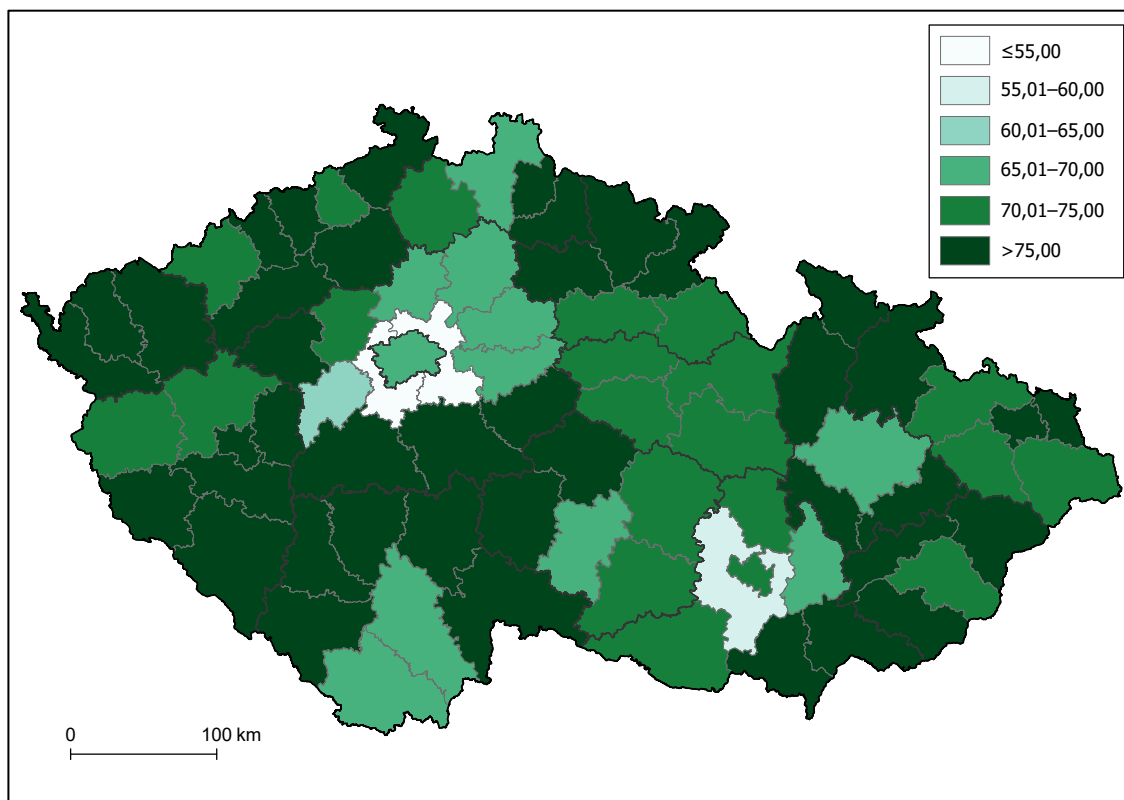
Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Při porovnání s obdobím 2015–2019 se prostorové rozložení nejvyšších hodnot ukazatele značně liší. Zatímco v období 2006–2010 měly nejvyšší hodnoty prospektivního indexu stáří především velká města (vyšší naděje dožití) a „prsteneček“ na hranicích Středočeského a sousedících krajů, v období 2015–2019 to bylo více u periferních oblastí. Zároveň zde však přetrvával trend vyšších hodnot ukazatele v okrese Plzeň-město a Brno-město.

Nejnižších hodnot opět dosahovaly okresy v zázemí Hlavního města Prahy (Tab. 13), pás okresů nacházejících se na pomezí Čech a Moravy (Obr. 15), popřípadě i okresy na severu Čech. Za zmínku opět stojí nízká hodnota v okrese Český Krumlov, který jak jsem již výše zmiňoval, má nejnižší hodnoty naděje dožití v rámci Jihočeského kraje (ČSÚ, 2022c).

Okres Sokolov mezi obdobími 2006–2010 a 2015–2019 zcela změnil svou pozici z okresu s pátou nejnižší hodnotou (Tab. 13) na okres s třináctou nejvyšší hodnotou. Domnívám se, že by za tím mohla stát zvyšující se nezaměstnanost a následné vystěhovávání spojené s demografickým stárnutím zdejší populace.

V období 2017–2021 se opět opakuje stejný vzorec, tudíž nejnižších hodnot nabývaly okresy Praha-západ, Praha-východ, které by se společně s okresem Beroun daly považovat za okresy v zázemí Hlavního města Prahy. Například do Berouna existuje pravidelné vlakové spojení v intervalech kolem cca 10 až 15 minut (ČD, 2023) a je v dobré dojezdové vzdálenosti. Další okresy s nízkými hodnotami prospektivního indexu stáří pro období 2017–2021 jsou okresy na severu a západě Středočeského kraje, např. Nymburk a Mělník, okres Brno-venkov nebo okresy České Budějovice a Olomouc.

Obr. 16 – Prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let), okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Celkem 22 okresů v období 2017–2021 mělo hodnoty prospektivního indexu stáří vyšší, než 80 osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let. Pro srovnání v období 2015–2019 to byly celkem tři okresy a v období 2006–2010 žádný. Z toho jasně vyplývá, že demografické stárnutí se v LAU 1 regionech Česka velmi rychle vyvíjí a postupuje. Za důležité považuji zmínit i hodnotu okresu Jeseník v období let 2017–2021 (Tab. 14). Jedná se o jediný okres v rámci mé analýzy, u něhož byla naměřena hodnota vyšší než 100 osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let na 100 osob předproduktivní věkové kategorie.

Tab. 14 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Praha-západ (STC)	39,56	Jeseník (OLK)	101,93
Praha-východ (STC)	41,66	Karviná (MSK)	91,61
Brno-venkov (JHM)	57,41	Karlovy Vary (KVK)	89,01
Beroun (STC)	63,19	Pelhřimov (VYS)	88,06
Hlavní město Praha (PHA)	67,27	Bruntál (MSK)	87,08

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele prospektivní index stáří (na 100 osob ve věku 0–19 let) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha, OLK – Olomoucký kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, KVK – Karlovarský kraj, VYS – Kraj Vysočina;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Zároveň stojí za povšimnutí, že ačkoliv v období 2006–2010 (Tab. 13) byly mezi pěti nejvyššími hodnotami ukazatele zastoupeny i okresy největších českých (krajských) měst, v období 2015–2019 se mezi těmito top 5 okresy žádný takový nevyskytoval. Důvodem by mohl být právě fakt, že starší lidé by se mohli spíše stěhovat z měst na venkov (Kashnitsky, De Beer, Van Wissen, 2020).

Období 2017–2021 má mezi pěti okresy s nejvyššími hodnotami ukazatele jeden okres velkého města, konkrétně okres Karlovy Vary. Pro okres, ale i město Karlovy Vary byla v období 2017–2021 stále ještě typická početná ruská menšina, která má v rámci populačního vývoje značná specifika. Jedná se především o nadměrnou konzumaci alkoholu, která vede k vyšším hodnotám úrovně úmrtnosti a k relativně nižší naději dožití (Clark, Peck, 2012) než má česká populace. Zároveň je oblast kolem Karlových Varů značně migračně ztrátová (ČSÚ, 2023c), což by mohl být důvod i ke snižování počtu osob v kategorii 0–19 let.

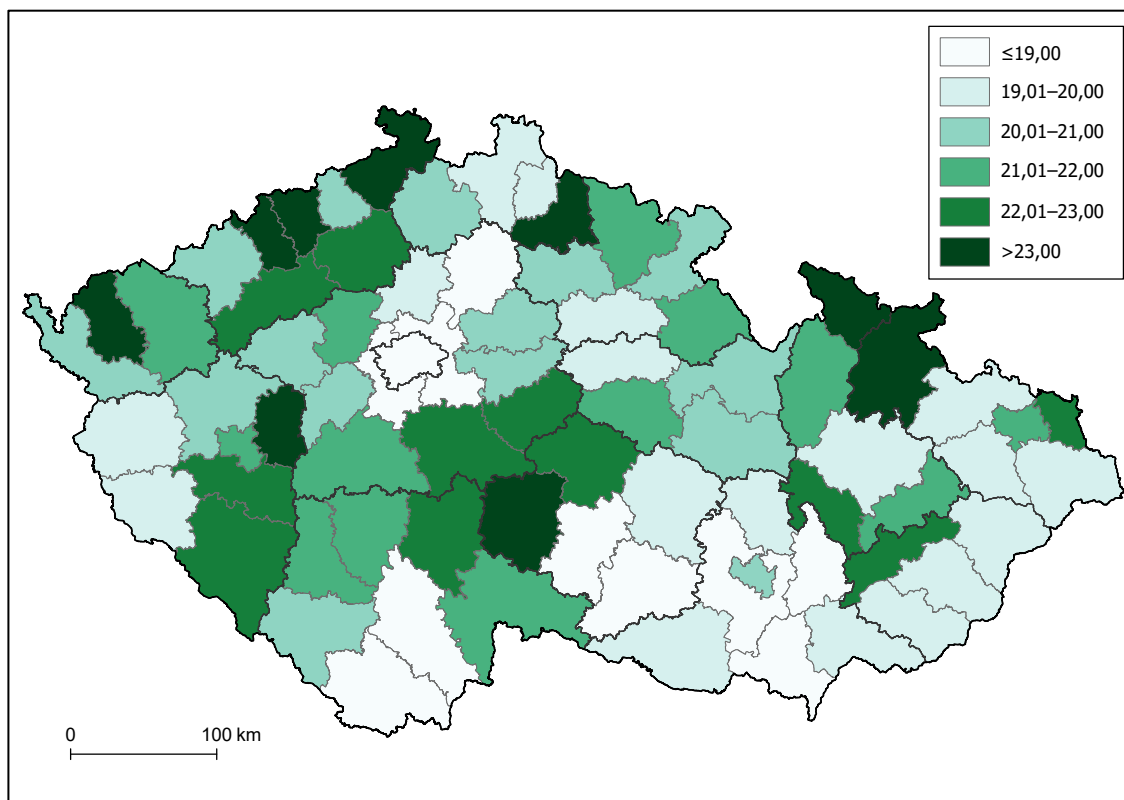
V posledním sledovaném období téměř ve všech okresech vzrostly hodnoty prospektivního indexu stáří. Ačkoliv se jednalo o „covidové období“, v němž podle analýzy Džurové a Hulíkové (2021) byla nejvyšší úroveň úmrtnosti u věkově starších osob, vzrůstající hodnoty indexu tomu moc nenapovídají. Jediným vysvětlením, které mě napadá, by mohla být možnost, že jak se v covidovém období snížila naděje dožití, snížily se i hodnoty konstantního prospektivního věku. To by mohlo mít za následek, že do kategorie osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let spadávaly i osoby početnějších věkových kategorií nižších věků. Tím pádem mohl narůst počet osob právě ve zmíněné věkové kategorii.

Celkově lze konstatovat, že období let 2006–2010 se od ostatních dvou v rámci analýzy prospektivního indexu stáří významně liší. V obdobích 2015–2019 a 2017–2021 byly nejnižší a nejvyšší hodnoty indexu vypočítány pro téměř totožné LAU 1 regiony Česka. Je tudíž znatelné, že rozložení ukazatele se v průběhu času mění. Samozřejmě je možné, že určitý vliv na tyto rozdíly může mít i překryv dvou posledních období, a naopak i časová prodleva mezi krajními roky 2010 a 2015.

5.5 Prospektivní index závislosti

Dalším ukazatelem vstupujícím do mé analýzy je prospektivní index závislosti. Prospektivní index závislosti se vypočítá obdobným způsobem jako klasický index závislosti II. Jedná se tudíž o podíl počtu osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let ku počtu osob mezi 20. rokem života a věkem, kdy osobě zbývá právě 15 let na dožití (tzv. konstantním prospektivním věkem). Pokud vyjde jeho hodnota vyšší než 100, znamená to, že v dané populaci na jednoho člověka mezi věkem 20 let a konstantním prospektivním věkem připadá více než jeden člověk se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let.

Rozložení prospektivního indexu závislosti na úrovni LAU 1 regionů Česka v období 2015–2019 je k vidění na Obr. 17. Z kartogramu vyplývá, že nejnižších hodnot nabýval index v okresech Praha-západ a Praha-východ (zázemí Prahy), v samotném okrese Hlavní město Praha, okrese Brno-venkov, ale i například v okrese Mělník, Břeclav (Tab. 15), popřípadě jihočeských okresech Český Krumlov a České Budějovice.

Obr. 17 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019; Index je uveden v přepočtu na 100 osob mezi věkem 20 let a věkem, kdy má osoba zbývající naději dožití 15 let;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Nízké hodnoty v okresech v zázemí velkých měst by mohly působit jako důsledek koncentrace produktivní části obyvatel, respektive vysokých počtů obyvatel od 20 let do konstantního prospektivního věku. Koncentrace produktivního obyvatelstva je nejčastější v místě zaměstnání nebo v dojezdové vzdálenosti od pracovního místa. Nižší hodnoty v okresech České Budějovice, Olomouc nebo Hlavní město Praha by mohly být způsobeny i koncentrací vysokoškolských studentů.

Tab. 15 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2015–2019

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Praha-západ (STC)	14,61	Jeseník (OLK)	24,61
Praha-východ (STC)	14,90	Teplice (ULK)	24,14
Hlavní město Praha (PHA)	17,25	Rokycany (PLK)	23,84
Břeclav (JHM)	18,34	Bruntál (MSK)	23,77
Jihlava (VYS)	18,45	Sokolov (KVK)	23,54

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele prospektivní index závislosti (na 100 osob mezi věkem 20 let a věkem, kdy má osoba zbývající naději dožití 15 let) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, PHA – Hlavní město Praha, JHM – Jihomoravský kraj, VYS – Kraj Vysočina, OLK – Olomoucký kraj, ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, KVK – Karlovarský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Okresy s vysokými hodnotami prospektivního indexu závislosti (Obr. 17) v časovém rozmezí let 2015–2019 do jisté míry kopírují okresy s vysokým podílem osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (Obr. 11). Vysoké hodnoty u těchto okresů tak pravděpodobně byly způsobeny právě vyšším počtem osob v prospektivní postproduktivní věkové kategorii.

Jedná se tudíž o okresy Slezska Jeseník a Bruntál a dále okresy Ústeckého (Teplice, Most, Děčín) a Karlovarského kraje (Sokolov). Většina ze zmíněných okresů se vyznačují vysokou mírou nezaměstnanosti (ČSÚ, 2022b), která jde ruku v ruce s vysokými hodnotami míry emigrace. Emigrujícími z regionů s vysokou nezaměstnaností a málo pracovními příležitostmi pak jsou především osoby v produktivním věku (Šídlo, Šprocha, 2020).

Tab. 16 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2006–2010

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Praha-západ (STC)	14,24	Rokycany (PLK)	20,57
Česká Lípa (LBK)	15,21	Kutná Hora (STC)	20,33
Jablonec nad Nisou (LBK)	15,44	Semily (LBK)	20,22
Mladá Boleslav (STC)	15,54	Chrudim (PAK)	20,12
Praha-východ (STC)	15,65	Kolín (STC)	19,93

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele prospektivní index závislosti (na 100 osob mezi věkem 20 let a věkem, kdy má osoba zbývajícím nadějí dožití 15 let) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, LBK – Liberecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, PAK – Pardubický kraj;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

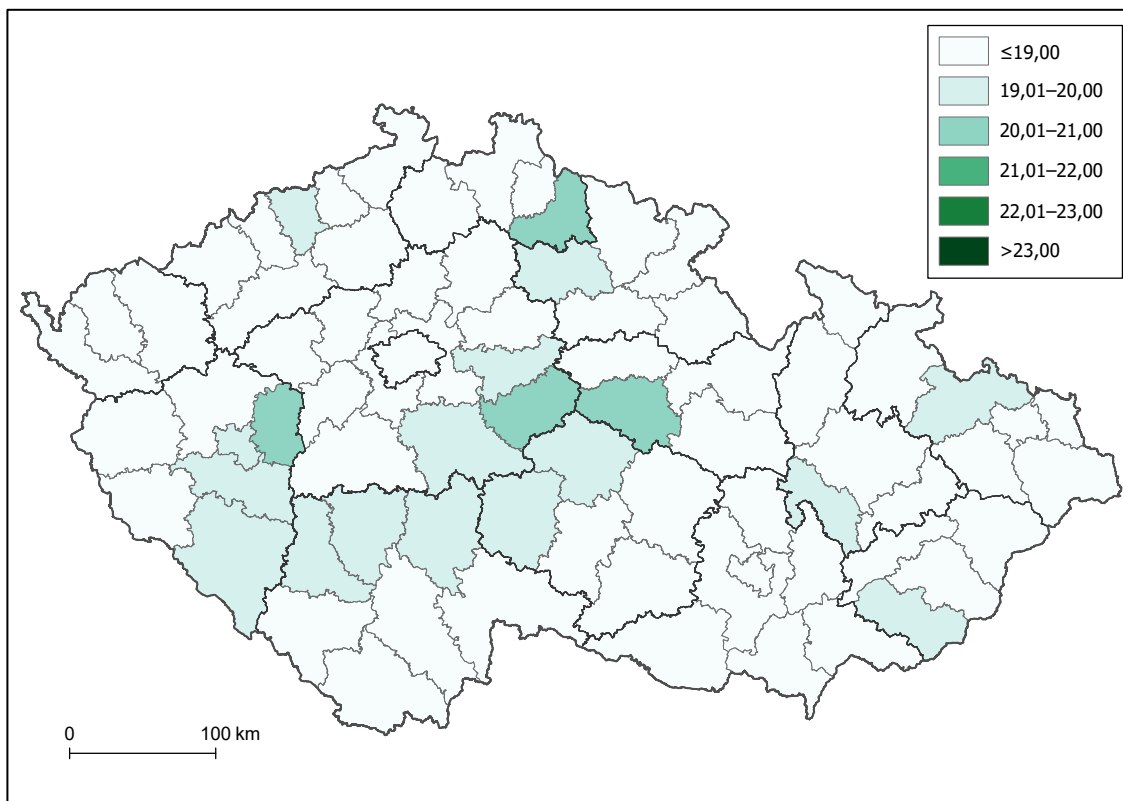
Mezi lety 2006–2010 hodnoty prospektivního indexu závislosti dosahovaly značně nižších hodnot (Obr. 18) než v období 2015–2019. Ve většině LAU 1 regionů došlo mezi těmito obdobími k jejich nárůstu, výjimku tvoří např. okres Praha-východ, u něhož hodnoty indexu naopak poklesly. Domnívám se, že důvodem tohoto poklesu mohla být především migrace, která přivedla do zázemí Hlavního města Prahy více obyvatel mezi věkem 20 let a konstantním prospektivním věkem.

Na Obr. 18 můžeme vidět prostorové rozložení prospektivního indexu závislosti v období let 2006–2010. Nejvyšších hodnot dosahoval index v okresech uvedených v Tab. 16. Jak vyplývá z pohledů na Tab. 16 a Tab. 15, jediným okresem, který se v obou tabulkách opakuje mezi top 5 okresy s nejvyššími hodnotami indexu, je okres Rokycany. Jednalo se o okres s relativně nízkou nezaměstnaností, celkovým přírůstkem obyvatel (především díky kladnému migračnímu saldu) (ČSÚ, 2022d), avšak byl zde relativně vysoký podíl osob se zbývajícím nadějí 15 a méně let a nízký konstantní prospektivní věk.

Nejnižší hodnoty prospektivního indexu závislosti kromě okresů v zázemí Hlavního města Prahy měly i okresy Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Tyto okresy byly mezi okresy s nejnižšími hodnotami i u ukazatelů podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let a prospektivního indexu stárí. Z toho by mělo vyplývat, že za nízkými hodnotami indexu v těchto okresech nemusí stát vysoký počet ekonomicky aktivního obyvatelstva v prospektivní produktivní věkové kategorii, ale může to být způsobeno naopak právě nízkými počty obyvatel v nejvyšších věcích. Zároveň v okrese Jablonec nad Nisou byl v období 2006–2010 relativně vysoký prospektivní věk

u obou pohlaví, v okrese Český Lípa pak především u ženského pohlaví. Může to tedy znovu být způsobeno tím, že díky vyšším hodnotám naděje dožití a koncentraci hodnot konstantního prospektivního věku do vyšších věků bylo ve věcích se zbývající nadějí dožití 15 a méně let méně osob, než kdyby byl konstantní prospektivní věk koncentrován do nižších věků.

Obr. 18 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2006–2010

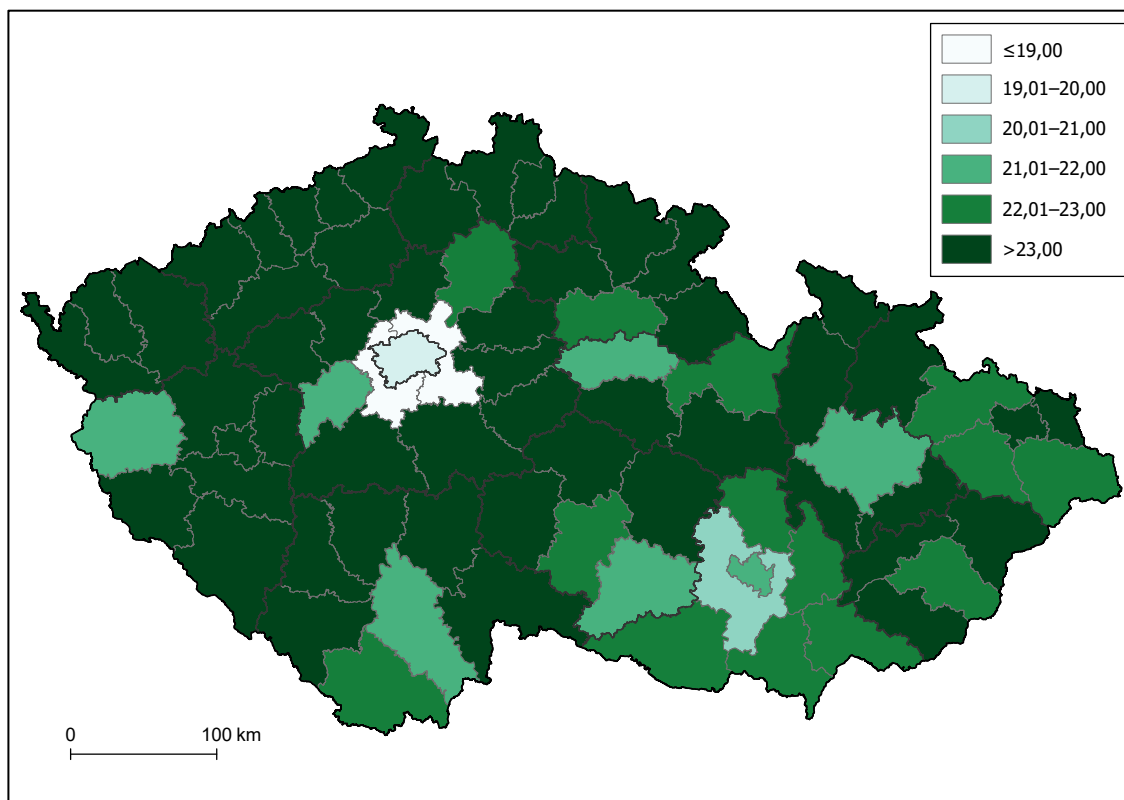

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010; Index je uveden v přepočtu na 100 osob mezi věkem 20 let a věkem, kdy má osoba zbývající nadějí dožití 15 let;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Obr. 19 zobrazuje prospektivní index závislosti v rámci posledního analyzovaného časového období, tedy v rozmezí let 2017–2021. Mezi okresy s nejnižšími hodnotami indexu patřilo velké množství okresů s univerzitním městem, např. Hlavní město Praha, Olomouc, České Budějovice, Brno-město nebo Hradec Králové. Dalšími okresy s nízkou hodnotou indexu byly okresy v zázemí velkých měst. Tudíž jsme mezi ně mohli zařadit okres Praha-západ, Praha-východ, Brno-venkov, ale znovu lze uvést např. i okres Olomouc nebo Hradec Králové.

Okresy s nejvyššími hodnotami prospektivního indexu závislosti byly především okresy v Ústeckém a Karlovarském kraji (Tab. 17). Jednalo se o okresy s vysokým podílem nezaměstnaných osob, jako např. okres Jeseník, Most, Sokolov, ale i Karviná, Litoměřice, Cheb či Jeseník, popřípadě Pelhřimov. Většina těchto okresů měla i vysoký prospektivní index stáří a podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let. Domnívám se, že za další možný vliv na vysoké hodnoty prospektivního indexu závislosti lze označit migraci. Většina emigrujících z regionů s vysokou mírou nezaměstnanosti jsou pak lidé v produktivním věku (Šídlo, Šprocha, 2020), v našem případě mezi 20 rokem života a konstantní prospektivním věkem.

Obr. 19 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021; Index je uveden v přepočtu na 100 osob mezi věkem 20 let a věkem, kdy má osoba zbývající naději dožití 15 let;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Tab. 17 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Praha-západ (STC)	15,98	Jeseník (OLK)	30,71
Praha-východ (STC)	17,03	Litoměřice (ULK)	27,59
Hlavní město Praha (PHA)	19,21	Louny (ULK)	27,36
Brno-venkov (JHM)	20,16	Karviná (MSK)	27,15
Olomouc (OLK)	21,18	Cheb (KVK)	27,07

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot ukazatele prospektivní index závislosti (na 100 osob mezi věkem 20 let a věkem, kdy má osoba zbývající naději dožití 15 let) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

STC – Středočeský kraj, PHA – Hlavní město Praha, JHM – Jihomoravský kraj, OLK – Olomoucký kraj, ULK – Ústecký kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, KVK – Karlovarský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Při porovnání všech tří časových období můžeme konstatovat, že nejnižších hodnot dosahoval prospektivní index závislosti v prvním období 2006–2010 a nejvyšších naopak v období posledním mezi lety 2017–2021. Z těchto výsledků vyplývá, že populace ve většině okresů Česka stárne.

Zároveň okresy s nejvyššími a nejnižšími hodnotami indexu se mezi obdobími 2015–2019 a 2017–2021 příliš nelišily, naopak období 2006–2010 je odlišné vcelku podstatně. Pokud bychom se zaměřili na vliv pandemie Covid–19, domnívám se, že vzhledem k neustále se zvyšujícím hodnotám prospektivního indexu závislosti, především pak mezi posledním časovým obdobím a obdobím 2015–2019, můžeme konstatovat, že pandemie zmíněné nemoci neměla na demografické stárnutí (z pohledu prospektivního indexu závislosti) na úrovni LAU 1 regionů Česka podstatný vliv, ačkoliv na základě studie Džúrové a Hulíkové (2021) byla v Česku zaznamenána nejvyšší nadúmrtnost osob právě ve vyšších věcích.

Kapitola 6

Porovnání prospektivních a retrospektivních ukazatelů demografického stárnutí

Kapitola šestá obsahuje porovnání dvou přístupů k demografickému stárnutí, retrospektivního (klasického) a prospektivního, za pomoci šesti ukazatelů. Každé dvojici ukazatelů je přiřazena jedna podkapitola. Konkrétně se jedná o prospektivní ukazatel podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let a jeho retrospektivní obdobu podíl osob ve věkové kategorii 65 a více let, prospektivní index stárnutí a jeho srovnání s hodnotami standardního indexu stárnutí a porovnání prospektivní index závislosti s klasickým indexem závislosti. Oproti minulé kapitole jsem se rozhodl seřadit jednotlivá období chronologicky, z důvodu snadnějšího poukázání na rozdíly mezi obdobími.

6.1 Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let a podíl osob věkové kategorie 65 a více let

Při pohledu na Obr. 20 můžeme vidět, že rozdíly mezi hodnotami podílu osob ve věkové kategorii 65 a více let a podílu osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let nejsou na úrovni okresů totožné. Samozřejmě, je to způsobeno odlišnou formou výpočtu, respektive rozdílnými vstupními skupinami obyvatelstva. Pokud by výsledky obou ukazatelů byly totožné, znamenalo by to, že konstantní prospektivní věk, který je hraniční hodnotou pro výpočet podílu osob se zbývajícím nadějí 15 a méně let, je roven 65 letům. Na druhou stranu, pokud by byla hodnota prospektivní formy ukazatele podílu dokonce nižší, než hodnota klasického (retrospektivního) podílu, konstantní prospektivní věk by v populaci nabýval nižších hodnot než 65 let. Takový scénář by se dal předpokládat u populací, jejichž úroveň úmrtnosti je na vyšších hodnotách a mají tudíž nižší hodnoty naděje dožití jak při narození, tak ve vyšších věcích.

V období 2006–2010 byly v rámci českých LAU 1 regionů zaznamenány nejnižší rozdíly v hodnotách zmíněných ukazatelů (vždy uveden rozdíl mezi podílem 65+ a podílem RLE 15- v tomto pořadí) u okresů Ústeckého kraje (Chomutov, Most, Teplice atd.) a okresu Tachov (Tab. 18). Pokud bychom se zpětně podívali na hodnoty konstantního prospektivního věku (kapitola 5.2) u těchto okresů v období 2006–2010, jedná se o okresy s nejnižšími hodnotami konstantního prospektivního věku, u mužského pohlaví s hodnotami dokonce pod hodnotou 65 let. Dalšími okresy v pořadí jsou například okres Český Krumlov, ale i okres Česká Lípa.

Tab. 18 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010

LAU 1 region	Minimum (v p. b.)	LAU 1 region	Maximum (v p. b.)
Chomutov (ULK)	0,55	Brno-město (JHM)	4,42
Most (ULK)	0,59	Hlavní město Praha (PHA)	3,98
Teplice (ULK)	0,59	Jihlava (VYS)	3,77
Tachov (PLK)	0,93	Hradec Králové (HKK)	3,75
Louny (ULK)	0,99	Náchod (HKK)	3,61

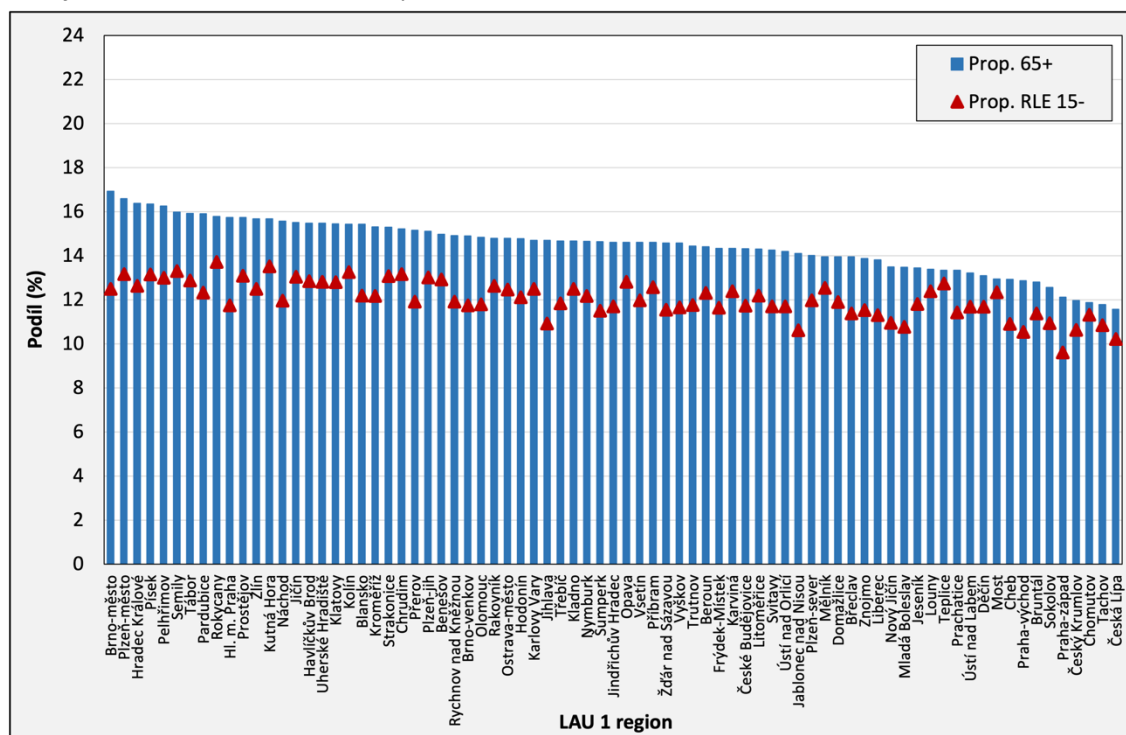
Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi podílem osob věkové kategorie 65 a více let a podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha, VYS – Kraj Vysočina, HKK – Královehradecký kraj;
p. b. = procentní bod;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Jednalo se tudíž o okresy, které měly nízké hodnoty naděje dožití při narození, ale i ve vyšších věcích. Ve zmíněných okresech (Tab. 18) byla v období 2006–2010 i značná nezaměstnanost, která přetrvává až do dnešní doby (ČSÚ, 2022b). Společně i s horší kvalitou ovzduší a životního prostředí (např. v okresech Karviná nebo Sokolov) pak hodnoty konstantního prospektivního věku nemohou dosahovat tak vysokých hodnot, jako v oblastech s dobrou kvalitou života.

Obr. 20 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010

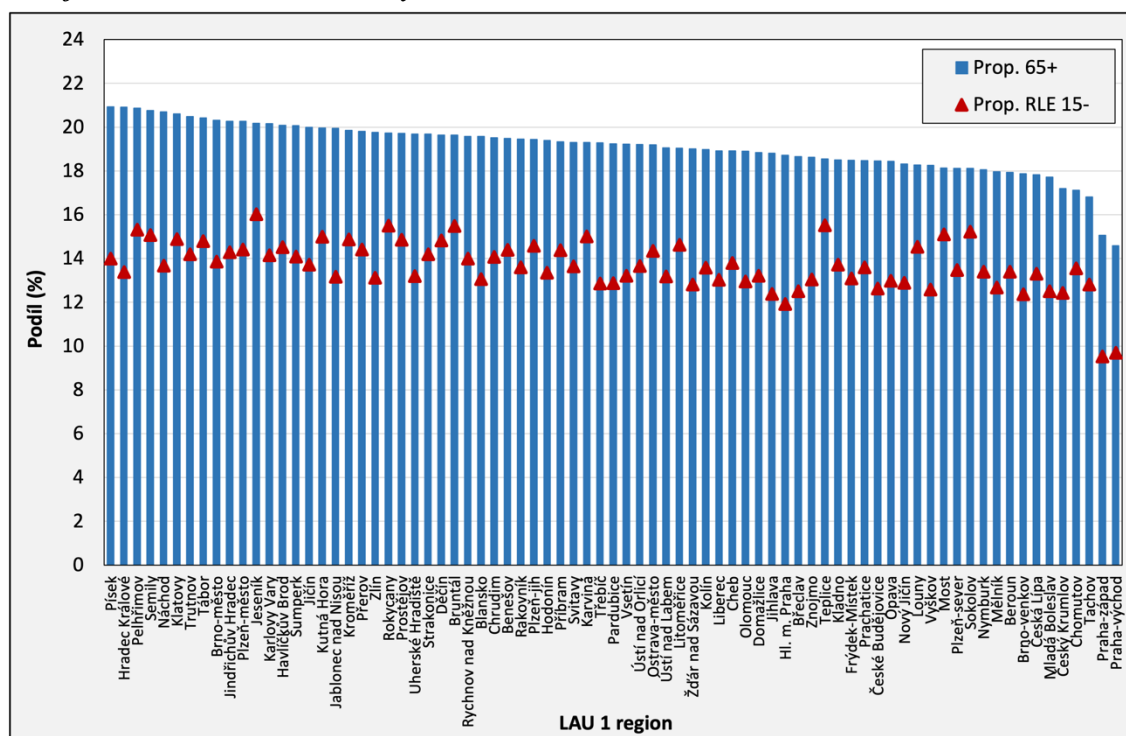

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010; Prop. RLE 15- = podíl obyvatel se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let na celkovém počtu obyvatel; Prop. 65+ = podíl obyvatel ve věku 65 a více let na celkovém počtu obyvatel;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Nejvyšší rozdíly mezi jednotlivými ukazateli v období 2006–2010 byly zaznamenány u velkoměstských okresů, především pak u okresů Brno-město, Hlavní město Praha, Jihlava, Hradec Králové (Tab. 18), Pardubice, Jablonec nad Nisou nebo Plzeň-město. Jedná se o regiony LAU 1, jenž měly vysoké hodnoty konstantního prospektivního věku, tudíž i vyšší hodnoty naděje dožití. Opět bych zde mohl navrhnout mou myšlenku, že tím, jak je počet osob ohraničen hodnotou konstantního prospektivního věku ve vyšších věcích, spadají do něj méně početné skupiny starších obyvatel. Zde by to však mohlo být způsobeno i migrací mladých osob do velkých měst a jejich zázemí, díky čemuž se snižuje podíl starší části populace, popřípadě koncentrací univerzit do zmíněných větších měst.

Obr. 21 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019; Prop. RLE 15- = podíl obyvatel se zbývající nadějí dožití 15 a méně let na celkovém počtu obyvatel; Prop. 65+ = podíl obyvatel ve věku 65 a více let na celkovém počtu obyvatel;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

V období 2015–2019 došlo k nárůstu rozdílů mezi ukazatelem podíl osob ve věku 65 a více let a ukazatelem podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let (Obr. 21). Zatímco podíl osob ve věku 65+ narostl mezi obdobími o přibližně čtyři procentní body, u jeho prospektivní obdoby to bylo jen o cca dva procentní body. Můžeme zde tudíž pozorovat tendenci rozevírání nůžek mezi dvěma rozdílnými přístupy k demografickému stárvnutí a jejich výsledky.

Při dalším pohledu na Obr. 21 si lze povšimnout, že v tomto období se již okresy v zázemí Prahy, konkrétně Praha-západ a Praha-východ, velmi odlišovaly od okresů ostatních. Jak hodnoty podílu 65 a více letých, tak hodnoty podílu osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let byly u těchto okresů značně pod průměrnými hodnotami ukazatelů pro dané období. Z Tab. 19 pak můžeme vyčíst, že se trend prostorového rozložení nejvyšších a nejnižších hodnot rozdílu příliš nezměnil.

Tab. 19 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2015–2019

LAU 1 region	Minimum (v p. b.)	LAU 1 region	Maximum (v p. b.)
Sokolov (KVK)	2,90	Hradec Králové (HKK)	7,52
Teplice (ULK)	3,03	Náchod (HKK)	7,02
Most (ULK)	3,03	Písek (JHC)	6,92
Chomutov (ULK)	3,57	Hlavní město Praha (PHA)	6,79
Louny (ULK)	3,73	Jablonec nad Nisou (LBK)	6,78

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi podílem osob věkové kategorie 65 a více let a podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, KVK – Karlovarský kraj, HKK – Královehradecký kraj, JHC – Jihočeský kraj, PHA – Hlavní město Praha, LBK – Liberecký kraj;

p. b. = procentní bod;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Nejvyšší rozdíly byly naměřeny (Tab 18.) u LAU 1 regionů velkých měst, např. Hradec Králové, Hlavní město Praha, popřípadě Pardubice, Jihlava nebo Olomouc. Za důležité považuji podotknout, že hodnoty rozdílů mezi ukazateli mezi obdobími značně vzrostly, jak jsem již lehce nastínil výše. Mnohonásobně vyšší nárůsty v rozdílu mezi obdobími 2006–2010 a 2015–2019 byly zaznamenány u regionů s nejnižším rozdílem podílů. U některých z těchto regionů došlo až k více než dvojnásobnému (někde i trojnásobnému) zvětšení rozdílu. Domnívám se, že to bylo způsobeno zlepšováním úmrtnostních poměrů právě v regionech s nejnižšími hodnotami naděje dožití, jako jsou dlouhodobě v Česku regiony Ústeckého kraje. I přes to v těchto v okresech byly zaznamenány nejnižší hodnoty rozdílů mezi retrospektivním a prospektivním ukazatelem podílu. Jednalo a jedná se o okresy, které mají celkově vysoké podíly obyvatelstva starších věkových skupin. Tento fakt by se dal přisuzovat relativně vysoké emigraci produktivní části obyvatelstva z těchto LAU 1 regionů do okresů, kde snadněji sežene dobrou pracovní pozici. Takových okresů je však v Ústeckém kraji nedostatek (ČSÚ, 2023b).

Období 2017–2021 bylo specifické tím, že ačkoliv bylo předpokládáno snížení podílu osob ve věkové kategorii 65 a více let, stejně jako podílu osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let napříč LAU 1 regiony Česka, k žádnému významnému snížení nedošlo. Naopak, hodnoty obou ukazatelů i přes pandemii Covid–19 rostly (Obr. 22). K jedné podstatné změně ale přeci jen došlo. Hodnoty obou podílů se přestaly vzdalovat a začaly se naopak přibližovat. Zastavilo se tak pomyslné rozevírání nůžek mezi prospektivním a retrospektivním ukazatelem podílu starších obyvatel (Tab. 20).

Samozřejmě, pandemie Covid–19 v Česku měla za následek snižování naděje dožití při narození i ve vyšších věcích, stejně tak i nadúmrtnost. Nadúmrtnost byla podle Džurové a Hulíkové (2021) zaznamenána především ve vyšších věcích, následkem čehož by se měly zmíněné podíly snižovat. Nesnižování prospektivního podílu, respektive jeho zvyšování a sblížování jeho hodnot s hodnotami podílu 65+, si vysvětluji již zmíněnou myšlenkou, že díky snižující se naději dožití se do kategorie obyvatel se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let dostali i lidé z početnějších mladších starších ročníků.

Tab. 20 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum (v p. b.)	LAU 1 region	Maximum (v p. b.)
Most (ULK)	2,17	Hradec Králové (HKK)	6,89
Sokolov (KVK)	2,20	Brno-město (JHM)	6,25
Louny (ULK)	2,27	Zlín (ZLK)	6,18
Jeseník (OLK)	2,61	Hlavní město Praha (PHA)	5,96
Chomutov (ULK)	2,74	Třebíč (VYS)	5,94

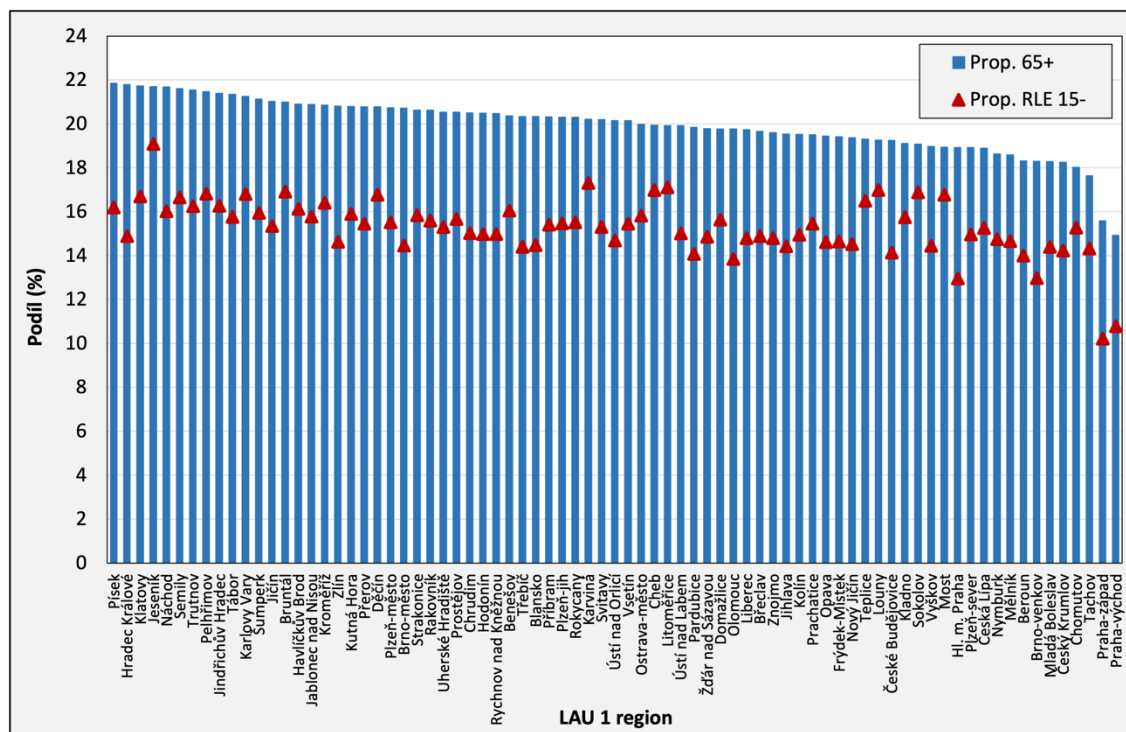
Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi podílem osob věkové kategorie 65 a více let a podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, KVK – Karlovarský kraj, OLK – Olomoucký kraj, HKK – Královehradecký kraj, JHM – Jihomoravský kraj, ZLK – Zlínský kraj, PHA – Hlavní město Praha, VYS – Kraj Vysočina; p. b. = procentní bod;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Nejnižší rozdíly mezi klasickým a prospektivním ukazatelem podílu v období 2017–2021 byly zaznamenány opět u okresů Ústeckého kraje (Most, Louny, Chomutov), dále u okresu Jeseník nacházejícím se v Olomouckém kraji a okresu Sokolov. Opět se jednalo o okresy s nejnižšími hodnotami naděje dožití a vyššími hodnotami nezaměstnanosti v rámci Česka.

Obr. 22 – Porovnání podílu osob věkové kategorie 65 a více let s podílem osob se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021; Prop. RLE 15- = podíl obyvatel se zbývajících nadějí dožití 15 a méně let na celkovém počtu obyvatel; Prop. 65+ = podíl obyvatel ve věku 65 a více let na celkovém počtu obyvatel;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

I nejvyšší rozdíly mezi LAU 1 regiony se oproti období 2015–2019 v období 2017–2021 snížily. Jak ale můžeme vidět i v Tab. 20, trend nejvyšších rozdílů u velkoměstských okresů přetrvává. Opět můžeme konstatovat, že hodnoty pro oba ukazatele dosahovaly zásadně nižších hodnot pro LAU 1 regiony Praha-západ a Praha-východ, které se zdají být demografickým stárnutím nejméně ovlivněny.

6.2 Prospektivní a retrospektivní index stáří

Další kapitola se zabývá porovnáním prospektivního indexu stáří a jeho obdobou v rámci standardních ukazatelů, klasickým indexem stáří. Lze konstatovat, že hodnoty obou ukazatelů se od sebe opět značně liší. Rozdíl mezi ukazateli je v tomto případě ovlivněn rozdílným počtem osob ve věkové kategorii 65 a více let oproti počtu osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let. Druhá věková kategorie 0–19 let, vstupující do výpočtu, je pro oba ukazatele v rámci jednotlivých LAU 1 regionů stejná.

Tab. 21 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2006–2010

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Chomutov (ULK)	2,52	Brno-město (JHM)	24,34
Most (ULK)	2,72	Hlavní město Praha (PHA)	23,23
Teplice (ULK)	2,73	Hradec Králové (HKK)	19,03
Tachov (PLK)	4,24	Plzeň-město (PLK)	18,95
Louny (ULK)	4,56	Pardubice (PAK)	18,35

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílů mezi retrospektivním (klasickým) indexem stáří a prospektivním indexem stáří (v bodech) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, PHA – Hlavní město Praha, HKK – Královehradecký kraj, PAK – Pardubický kraj;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

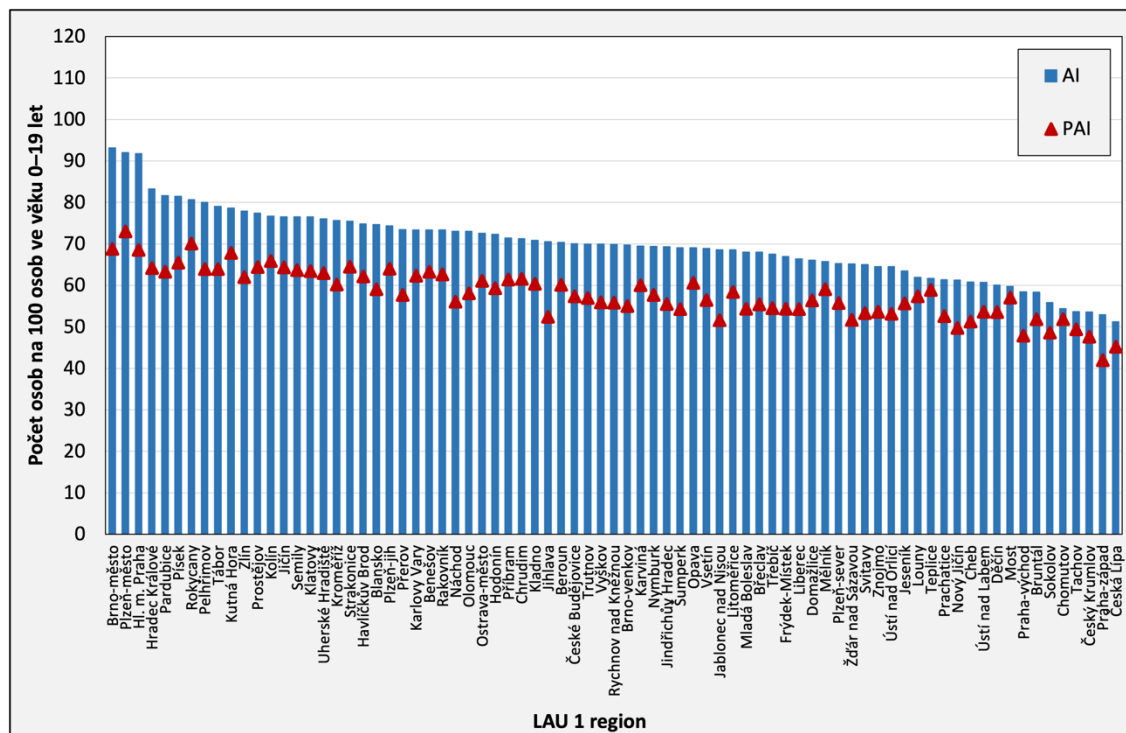
Období 2006–2010 se opět vyznačovalo relativně nižšími rozdíly než další zkoumaná období. Mezi jednotlivými okresy ale už i v tomto nejstarším období existovala velká diference u rozdílů mezi prospektivním a retrospektivním indexem stáří. Nejvyšší rozdíly dosahovaly přibližně desetinásobku nejnižších rozdílů (Tab. 21). Souhrnně můžeme konstatovat, že LAU 1 regiony s nejnižšími i nejvyššími rozdíly mezi indexy do značné míry odpovídají LAU 1 regionům s nejnižšími a nejvyššími rozdíly u kapitoly výše zmíněných podílů.

Nejnižší rozdíly opět byly k nalezení u okresů Ústeckého kraje, jmenovitě okresu Chomutov, Most, Teplice, Louny nebo Děčín. Za zmínku stojí i nízké rozdíly u okresů Český Krumlov a Česká Lípa. Hlavním důvodem by mohly být nízké hodnoty naděje dožití, respektive nižší hodnoty konstantního prospektivního věku u mužů v okrese Česká Lípa a u žen v okrese Český Krumlov.

Obr. 23 nám zobrazuje graf rozložení hodnot obou indexů u jednotlivých okresů. Můžeme z něho vyčíst, že nejvyšších hodnot indexu stáří s přehledem dosahovaly okresy Brno-město, Plzeň-město a Hlavní město Praha, které by při použití standardních ukazatelů demografického

stárnutí byly bezesporu nejstarší. Při použití prospektivních ukazatelů už to tolik jednoznačné není. Stejným případem by mohly být LAU 1 regiony Hradec Králové nebo Pardubice. Podle standardního indexu stáří by se v období 2006–2010 jednalo o čtvrtý a pátý nejstarší okres v Česku. Když se ale podíváme na hodnoty prospektivního indexu stáří, existovaly jiné okresy, které dosahovaly vyšších hodnot. Mohlo by to být způsobeno vyšší hodnotou naděje dožití a z ní vycházejícího konstantního prospektivního věku, díky čemuž do počtu osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let nespadlo tolik obyvatel. Nejvyšší hodnoty rozdílu mezi indexy stáří v období let 2006–2010 byly zaznamenány právě u zmíněných okresů velkých měst.

Obr. 23 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2006–2010

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010; PAI = prospektivní index stáří; AI = index stáří;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Mezi obdobími 2006–2010 a obdobími 2015–2019 došlo k rapidním nárůstům rozdílů mezi hodnotami obou indexů stáří. Jak můžeme vidět v Tab. 22, nejnižší rozdíl mezi klasickým a prospektivním indexem stáří činil 14,41 bodu, zatímco v předchozím období to bylo pouze 2,52 bodu. To nám značí, že se postupem času zvyšuje rozdíl mezi hodnotou konstantního prospektivního věku a věkem 65 let. Zároveň můžeme konstatovat, že rozdíl mezi obdobími se u některých LAU 1 regionů zvýšil i více než desetinásobně (např. okresy Most a Teplice).

Nejnižší rozdíly v období 2015–2019 mezi standardním a prospektivním ukazatelem byly zaznamenány u okresů Ústeckého kraje (Tab. 22), zcela nejnižší rozdíl pak u okresu Sokolov v Karlovarském kraji. Ačkoliv u těchto okresů byly rozdíly nejnižší, lze konstatovat, že i tak nabývaly relativně vysokých hodnot. Opět se jednalo o okresy, které se nacházejí v oblastech s vysokou nezaměstnaností a nižší kvalitou života.

Tab. 22 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2015–2019

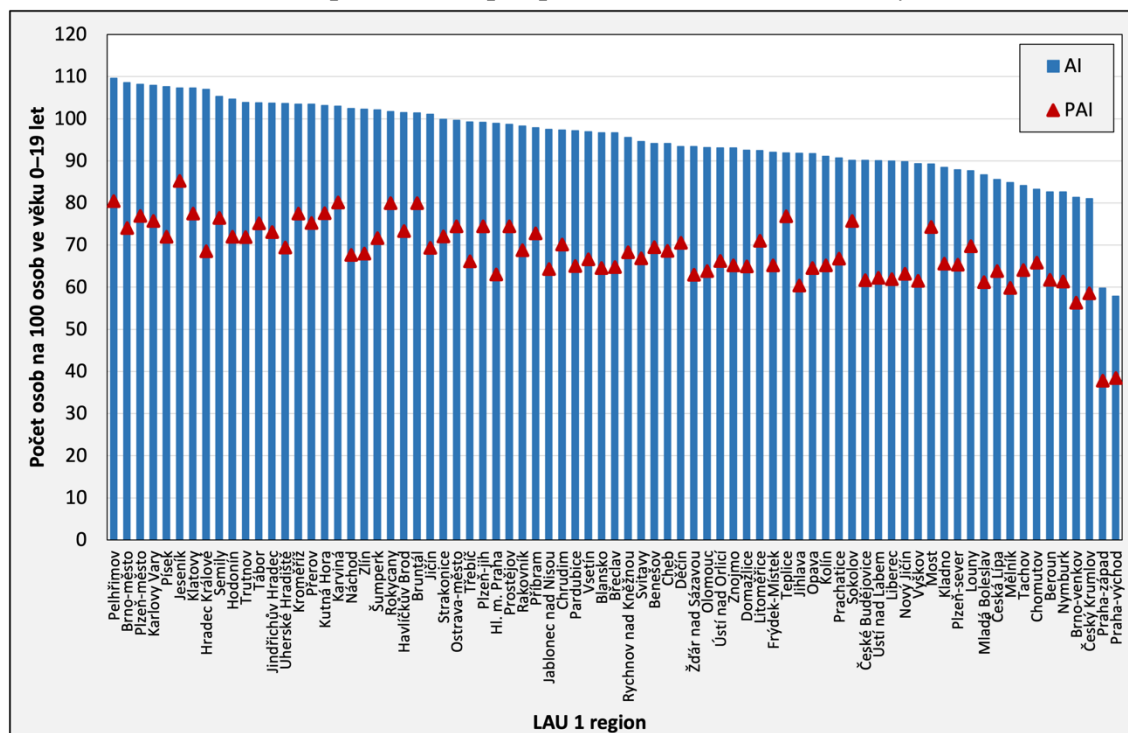
LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Sokolov (KVK)	14,41	Hradec Králové (HKK)	38,48
Most (ULK)	14,92	Hlavní město Praha (PHA)	35,86
Teplice (ULK)	15,01	Písek (JHC)	35,60
Chomutov (ULK)	17,38	Náchod (HKK)	34,77
Louny (ULK)	17,89	Brno-město (JHM)	34,51

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi retrospektivním (klasickým) indexem stáří a prospektivním indexem stáří (v bodech) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, HKK – Královehradecký kraj, PHA – Hlavní město Praha, JHC – Jihočeský kraj, JHM – Jihomoravský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Obr. 24 dokazuje opětovně jedinečné postavení okresů v zázemí Hlavního města Prahy, u nichž byly i v období 2015–2019 zaznamenány velmi nízké hodnoty obou indexů stáří. Stárnutí bylo v LAU 1 regionech Praha-západ a Praha-východ nejpomalejší. Z toho samého grafu můžeme vidět i zvyšující se rozdíly mezi indexy oproti Obr. 23. To jen potvrzuje rozevírající se nůžky v rámci dvou přístupů k demografickému stárnutí.

Obr. 24 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2015–2019

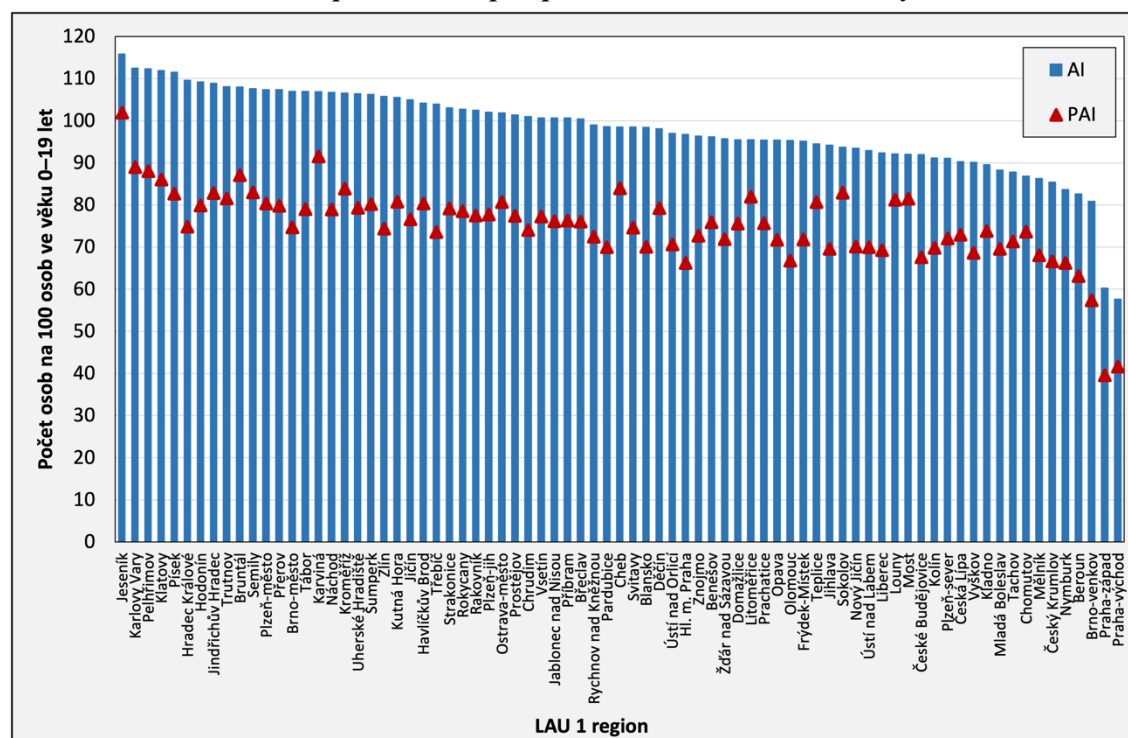
Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019; PAI = prospektivní index stáří; AI = index stáří;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Nejvyšší hodnoty rozdílů mezi indexy stáří v období 2015–2019 byly naměřeny u okresů Hradec Králové a Hlavní město Praha. Celkem u 22 LAU 1 regionů dosahovaly rozdíly hodnot 30 bodů a vyšších. Souhrnně lze konstatovat, že rozdíly mezi oběma indexy stáří, retrospektivním

a prospektivním, byly poměrně velké. Z Obr. 24 navíc vyplývá, že pokud bychom použili k analýze demografického stárnutí klasický index stáří, u 25 LAU 1 regionů by na jednoho obyvatele ve věku 0–19 let připadala více než jedna osoba staršího věku (65 a více let). Pokud však použijeme novější prospektivní přístup, pak ani v jednom okrese nedošlo k situaci, kdy by na jednu osobu předproduktivní věkové kategorie spadala více než jedna osoba prospektivní postproduktivní věkové kategorie (se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let). Dokonce se v tomto období hodnoty prospektivního indexu stáří ani nepřiblížily k hodnotě 100.

Obr. 25 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021; PAI = prospektivní index stáří; AI = index stáří;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Období 2017–2021 je specifické tím, že ačkoliv v Česku v tomto období působila pandemie Covid-19, která ovlivnila úmrtnost především ve vyšších věcích a snížila naději dožití ve vyšších věcích i při narození (Dzúrové, Hulíková, 2021), hodnoty obou indexů stáří oproti minulému období opět narostly. Jak můžeme vidět na Obr. 25, v některých okresech se hodnoty klasického indexu stáří blížily až k hodnotě 120. Zároveň se nám potvrdilo výjimečné postavení okresů Praha-západ a Praha-východ, jejich hodnoty byly opět skokově nižší, než u ostatních LAU 1 regionů. Při využití klasického přístupu k demografickému stárnutí by celkem 36 okresů mělo hodnotu indexu vyšší než 100. Pokud by byl využit k měření úrovně demografického stárnutí přístup prospektivní, byla by hodnota 100 překročena pouze u jednoho okresu, konkrétně okresu Jeseník v Olomouckém kraji, jenž se dá považovat za periferní oblast Česka.

Tab. 23 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu stáří, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Most (ULK)	10,54	Hradec Králové (HKK)	34,67
Sokolov (KVK)	10,78	Brno-město (JHM)	32,31
Louny (ULK)	10,86	Zlín (ZLK)	31,42
Chomutov (ULK)	13,18	Hlavní město Praha (PHA)	30,48
Litoměřice (ULK)	13,46	Třebíč (VYS)	30,33

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi retrospektivním (klasickým) indexem stáří a prospektivním indexem stáří (v bodech) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, KVK – Karlovarský kraj, HKK – Královehradecký kraj, JHM – Jihomoravský kraj, ZLK – Zlínský kraj, PHA – Hlavní město Praha, VYS – Kraj Vysočina;

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Důležité je určitě zmínit, že v období 2017–2021 nepokračoval trend oddalování, respektive nedocházelo k navyšování rozdílů mezi prospektivními a retrospektivními ukazateli demografického stárnutí, jejich hodnoty se naopak přibližovaly. Při pohledu na Tab. 23 je patrné, že nejnižší i nejvyšší rozdíly se oproti minulému období snížily, přičemž ale prostorové rozložení rozdílů na okresní úrovni bylo zachováno. Opět můžeme konstatovat, že nejnižší rozdíly byly naměřeny u LAU 1 regionů Ústeckého kraje, nejvyšší naopak u velkoměstských okresů. Souhrnně se na období 2017–2021 lze dívat jako na období ovlivněné pandemií Covid–19. Ta však neovlivnila úroveň stárnutí způsobem, jaký jsem očekával, tedy snížením hodnot obou indexů stáří, ale spíše snížením rozdílů mezi jednotlivými přístupy.

6.3 Prospektivní a retrospektivní index závislosti

Prospektivní a retrospektivní indexy závislosti se od sebe liší jak počtem osob v čitateli, tak ve jmenovateli. Prospektivní index má v čitateli počet osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, zatímco klasický index počet osob ve věkové kategorii 65 a více let. Čítatel je pak definován jako počet osob mezi 20. rokem života a věkem, kdy osobě zbývá na dožití 15 let u prospektivního přístupu, respektive jako počet osob mezi 20. a 64. rokem života u přístupu retrospektivního.

Prostorové rozložení hodnot na úrovni LAU 1 regionů Česka v rámci rozdílu retrospektivního a prospektivního indexu závislosti v období 2006–2010 se velmi podobalo rozložení dříve zmíněných rozdílů ostatních ukazatelů. V Tab. 24 je k nahlédnutí pět nejvyšších a pět nejnižších hodnot rozdílů za zmíněné období. Nejnižších hodnot opět dosahovaly především okresy severozápadních Čech, nejvyšších pak okresy velkoměstské.

Obr. 26 zobrazuje hodnoty obou indexů závislosti na úrovni LAU 1 regionů. Můžeme vidět, že rozdíly mezi regiony v nejstarším analyzovaném období nebyly natolik vysoké. Nejvyšší rozdíly dosahovaly osmi bodů, nejnižší ani ne jednoho bodu. První analyzované období tak potvrdilo, že v první dekádě 21. století nebyly v Česku na okresní úrovni příliš velké rozdíly mezi konstantním prospektivním věkem a věkem 65 let.

Tab. 24 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2006–2010

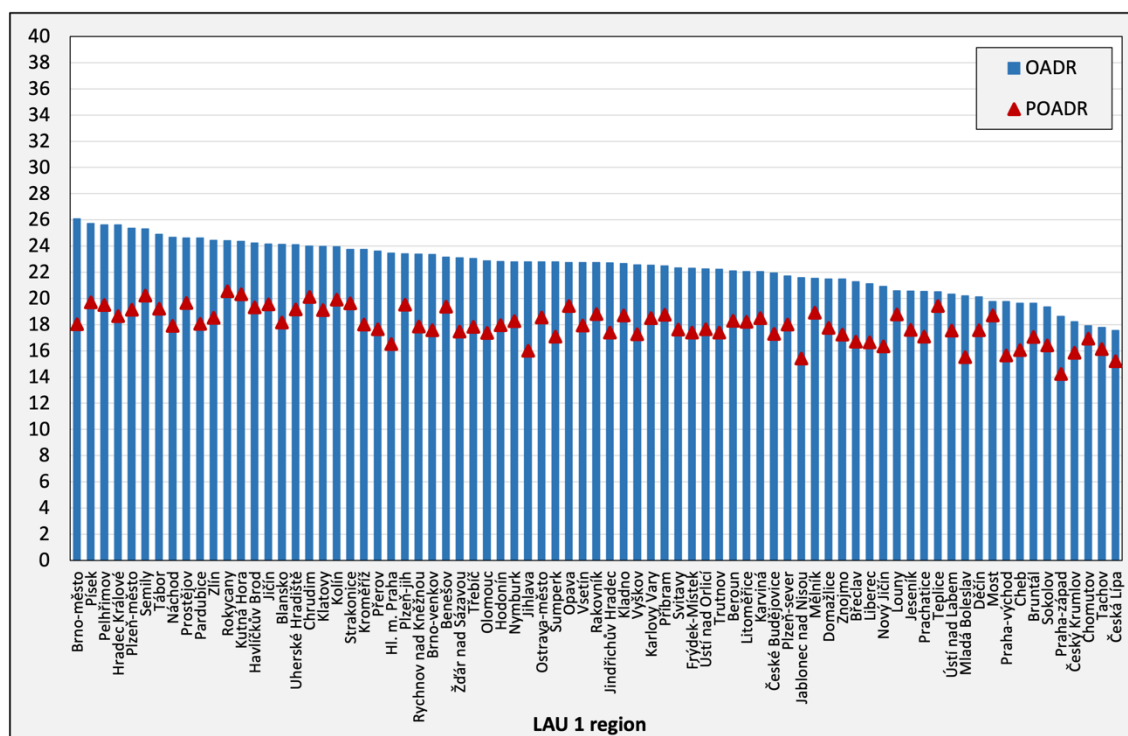
LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Chomutov (ULK)	0,97	Brno-město (JHM)	8,04
Most (ULK)	1,07	Hradec Králové (HKK)	6,95
Teplice (ULK)	1,08	Hlavní město Praha (PHA)	6,92
Tachov (PLK)	1,63	Jihlava (VYS)	6,79
Louny (ULK)	1,80	Náchod (HKK)	6,74

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi retrospektivním (klasickým) indexem závislosti a prospektivním indexem závislosti (v bodech) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, PLK – Plzeňský kraj, JHM – Jihomoravský kraj, HKK – Královehradecký kraj, PHA – Hlavní město Praha, VYS – Kraj Vysočina;

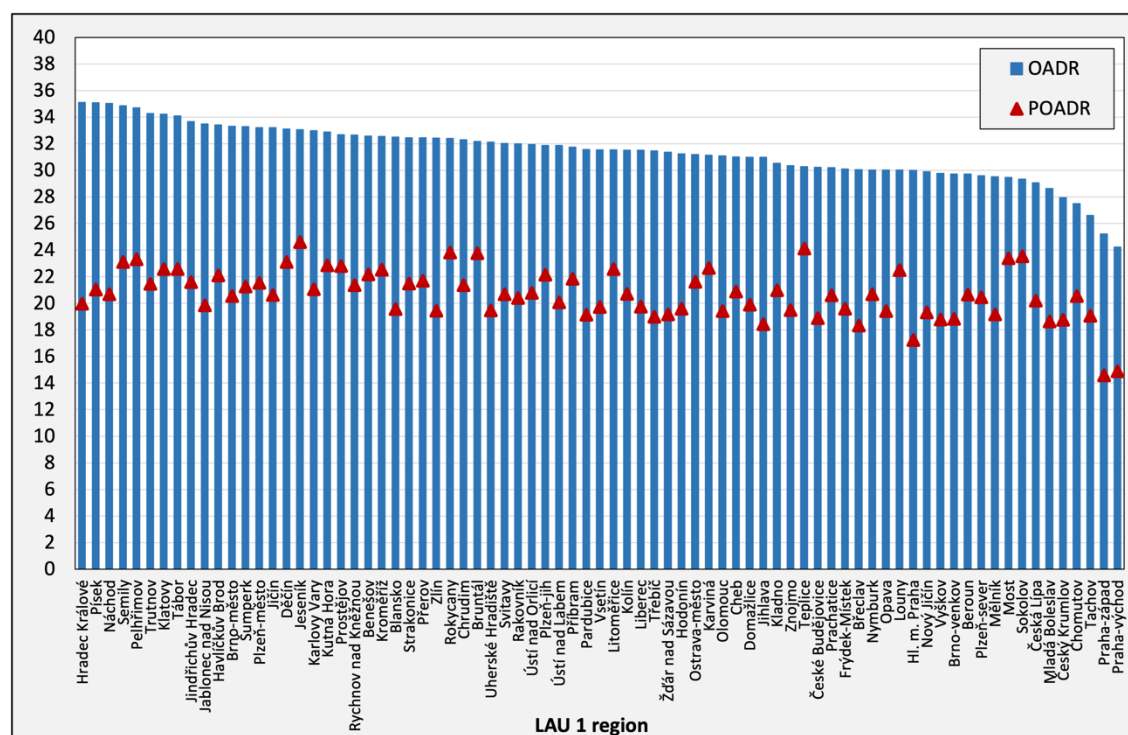
Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Při porovnání Obr. 26, zobrazujícího hodnoty prospektivního a klasického indexu závislosti za období 2006–2010 a Obr. 27, zobrazujícího ty samé ukazatele za období 2015–2019, můžeme hned na první pohled zaznamenat určitý vývoj. Nejenže došlo k nárůstu hodnot u obou ukazatelů, ale zároveň se i zvýšily rozdíly mezi nimi. Zároveň se opět do výjimečné situace dostávají okresy Praha-západ a Praha-východ, tentokrát však pouze pro hodnoty prospektivní.

Obr. 26 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2006–2010

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2006–2010; POADR = prospektivní index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–věk RLE 15-); OADR = index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–64 let);

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, vlastní výpočty

Obr. 27 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2015–2019

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2015–2019; POADR = prospektivní index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–věk RLE 15-); OADR = index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–64 let);

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

Zvyšující se rozdíly mezi ukazateli by mohly být způsobeny narůstáním počtu osob ve věku 65 a více let na okresní úrovni v Česku. S prodlužující se nadějí dožití se konstantní prospektivní věk posouval do vyšších věků. Díky přesunu jeho hodnot do vyšších věků se snižoval počet osob v nejstarší věkové kategorii u prospektivního přístupu, zatímco u retrospektivního se jednalo neustále o počet osob starších 65 let.

Tab. 25 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2015–2019

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Sokolov (KVK)	5,79	Hradec Králové (HKK)	15,15
Most (ULK)	6,08	Náchod (HKK)	14,34
Teplice (ULK)	6,14	Písek (JHC)	14,05
Chomutov (ULK)	6,92	Jablonec nad Nisou (LBK)	13,64
Louny (ULK)	7,50	Zlín (ZLK)	13,00

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi retrospektivním (klasickým) indexem závislosti a prospektivním indexem závislosti (v bodech) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, HKK – Královehradecký kraj, JHC – Jihočeský kraj, LBK – Liberecký kraj, ZLK – Zlínský kraj;

Zdroj: ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, vlastní výpočty

V časovém období 2015–2019 měly nejnižší hodnoty rozdílu (Tab. 25) opět okresy severozápadních Čech, konkrétně okres Sokolov v Karlovarském kraji, většina okresů Ústeckého kraje, ale i okresy Moravskoslezského kraje Bruntál a Karviná. Opět se jednalo o okresy s nejnižší kvalitou života, vysokou nezaměstnaností a velmi často i záporným migračním saldem. K největšímu „nadhodnocení“ klasického indexu závislosti oproti prospektivnímu došlo v okrese Hradec Králové. Znovu si můžeme povšimnout, že hodnoty nejnižších rozdílů jsou u některých okresů až pětkrát vyšší, než tomu bylo v období 2006–2010. Tudíž na základě rozdílů indexů závislosti i jejich zvyšujících se hodnot můžeme potvrdit, že populace českých LAU 1 regionů mezi prvními dvěma analyzovanými obdobími stárla.

Tab. 26 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2017–2021

LAU 1 region	Minimum	LAU 1 region	Maximum
Most (ULK)	4,55	Hradec Králové (HKK)	14,52
Sokolov (KVK)	4,60	Brno-město (JHM)	12,72
Louny (ULK)	4,83	Zlín (ZLK)	12,69
Chomutov (ULK)	5,54	Náchod (HKK)	12,19
Jeseník (OLK)	5,72	Blansko (JHM)	12,15

Poznámky: Tabulka zobrazuje pět minimálních a pět maximálních hodnot rozdílu mezi retrospektivním (klasickým) indexem závislosti a prospektivním indexem závislosti (v bodech) v rámci okresů (LAU 1 regionů) Česka.

ULK – Ústecký kraj, KVK – Karlovarský kraj, OLK – Olomoucký kraj, HKK – Královehradecký kraj, JHM – Jihomoravský kraj, ZLK – Zlínský kraj;

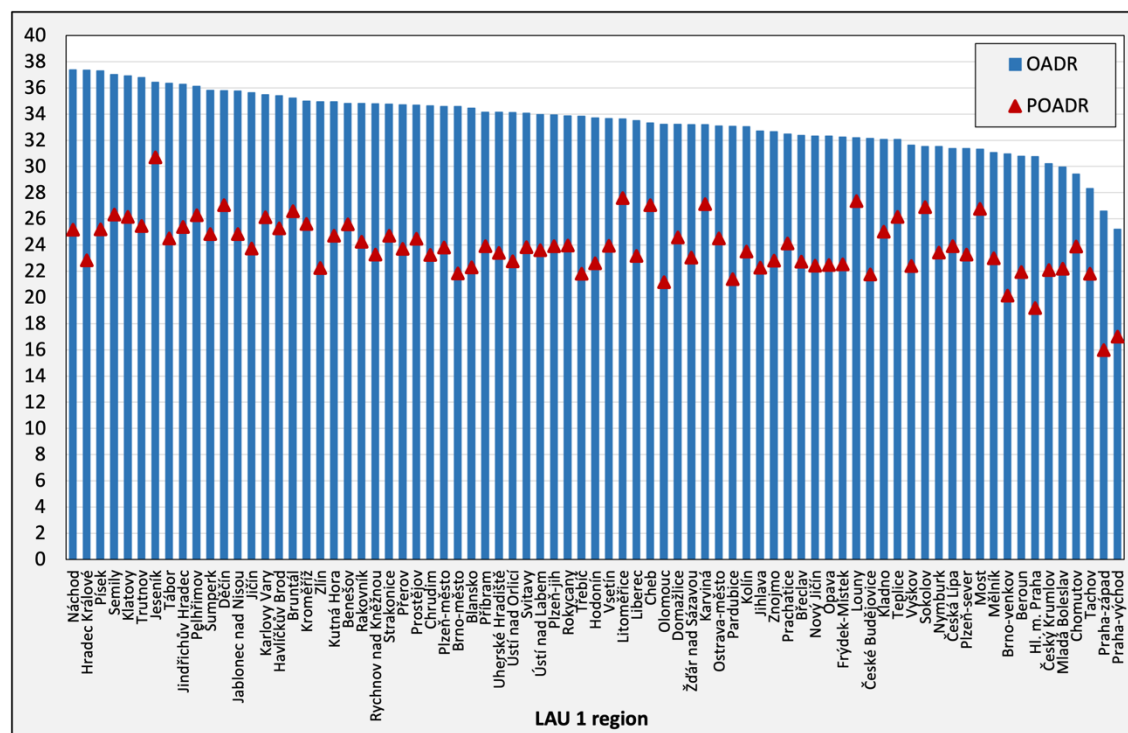
Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Posledním analyzovaným obdobím v rámci rozdílů mezi indexy závislosti v retrospektivním a prospektivním pohledu bylo období 2017–2021. Toto období, jak již bylo několikrát zmíněno výše, bylo do analýzy vybráno kvůli odhalení možného dopadu pandemie Covid-19 na demografické stárnutí.

Jak nám napovídají hodnoty v Tab. 26, stejně jako rozdíly u předchozích ukazatelů, i u indexů závislosti se v porovnání s druhým analyzovaným obdobím snížily. Do pětice LAU 1 regionů s nejnižšími rozdíly mezi klasickým a prospektivním indexem závislosti se nám opětovně prodral okres Jeseník spadající do Olomouckého kraje. Jinak je trend v čase neměnný, nejnižší rozdíly v odlišných přístupech k demografickému stárnutí jsme mohli pozorovat u okresů spadajících do území Ústeckého (okresy Most, Louny, Chomutov, Teplice), Karlovarského (Sokolov) a Moravskoslezského kraje (Karviná, Bruntál).

Obr. 28 nám podává ucelený přehled hodnot standardního a prospektivního indexu závislosti na úrovni LAU 1 regionů Česka. Okresy Praha-západ a Praha-východ si neustále držely své jedinečné postavení jako regiony, ve kterých postupuje demografické stárnutí nejpomaleji v případě obou přístupů. Souhrnně bych rád podotkl, že i přes značný vliv covidové pandemie v Česku, hodnoty ukazatelů demografického stárnutí v okresech v období 2017–2021 stále narůstaly, rychleji u prospektivního indexu, díky čemuž došlo i ke sblížení hodnot obou ukazatelů.

Obr. 28 – Porovnání retrospektivního a prospektivního indexu závislosti, okresy Česko, 2017–2021

Poznámky: Využity zkonstruované úmrtnostní tabulky za okresy Česka zkonstruované za období 2017–2021; POADR = prospektivní index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–věk RLE 15-); OADR = index závislosti (na 100 obyvatel věku 20–64 let);

Zdroj: ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Kapitola 7

Závěr

Prospektivní přístup založený na počtu let, které ještě dané osobě zbývají prožít, je poměrně novým přístupem k analýze demografického stárnutí. V rámci této práce došlo k analýze vybraných demografických ukazatelů spojených s prospektivním přístupem na úrovni LAU 1 regionů Česka (konstantní prospektivní věk, podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, prospektivní index stáří a prospektivní index závislosti).

Prvním cílem práce bylo analyzovat rozdíly v úrovni demografického stárnutí v letech 2015–2019 na úrovni okresů Česka a porovnání výsledků analýzy s výsledky za období 2006–2010 a 2017–2021 za pomoci výše zmíněných prospektivních ukazatelů demografického stárnutí. Souhrnně lze konstatovat, že kromě ukazatele konstantní prospektivní věk došlo mezi jednotlivými obdobími od nejstaršího po nejaktuálnější k nárůstům hodnot u všech ostatních ukazatelů.

Nejvyšších hodnot dosahoval konstantní prospektivní věk v časovém období 2015–2019. V tomto období byly nejvyšší hodnoty konstantního prospektivního věku zaznamenány v okresech velkých měst (např. okresy Hradec Králové, Hlavní město Praha, Brno-město nebo Pardubice) a v okresech jejich zázemí. LAU 1 regiony velkých měst se vyznačují vyšší kvalitou života, nižší úrovní úmrtnosti a vyššími hodnotami naděje dožití při narození i u starších věkových kategorií či snazším pracovním uplatněním. Nejnižší hodnoty ukazatele naopak zaznamenaly okresy Ústeckého kraje (Teplice, Most atd.), okres Jeseník, nebo okresy Karviná, Bruntál či Sokolov. Jedná se především o okresy s vysokou nezaměstnaností, záporným migračním saldem a nižšími hodnotami naděje dožití.

U předchozího období 2006–2010 byly hodnoty konstantního prospektivního věku nižší. Můžeme to vnímat jako důkaz toho, že úroveň úmrtnosti i hodnoty naděje dožití se v průběhu let zlepšují. Nejvyšších hodnot dosahoval ukazatel opět u velkoměstských LAU 1 regionů, nejnižších znovu v okresech Ústeckého kraje. Období 2017–2021 dosáhlo na základě prostorového rozložení vyšších a nižších hodnot ukazatele stejných výsledků jako období předchozí. Důležité je zmínit, že v posledním období byl patrný vliv pandemie Covid-19. Dle Dzúrové a Hulíkové (2021) byly pandemií ovlivněny hodnoty naděje dožití především ve vyšších věcích a díky nadúmrtosti osob starších 65 let spojené s pandemií tak došlo i ke snížení hodnot konstantního prospektivního věku. Myslím si však, že do budoucna budou hodnoty konstantního prospektivního věku opět růst.

U ukazatele podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let byly v obdobích 2015–2019 a 2017–2021 zaznamenány nejnižší hodnoty podílu u LAU 1 regionů v zázemí Prahy (okresy Praha-západ a Praha-východ) a Brna (okres Brno-venkov), popřípadě v okresech, v nichž se nacházely velká univerzitní města (okresy Olomouc, Pardubice, Hlavní město Praha). Dalším důvodem by mohla být i poloha okresů v suburbii velkých měst. Do těchto oblastí se nejčastěji stěhují mladší produktivní věkové skupiny obyvatel, pro které je důležitá krátká dojezdová vzdálenost za prací (Kashnitsky, De Beer, Van Wissen, 2020). Nejvyšších hodnot pak v obdobích 2015–2019 a 2017–2021 dosahoval podíl v okresech Ústeckého kraje (Most, Teplice), Moravskoslezského kraje (Karviná, Bruntál) nebo v okresech Sokolov a Jeseník. Opět se jednalo o okresy s vyšší nezaměstnaností a nižší kvalitou života.

Období 2006–2010 bylo pro ukazatel podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let poněkud specifické. Nízké hodnoty byly kromě zmíněných regionů naměřeny i u okresů Ústeckého kraje a okresu Sokolov. V Ústeckém kraji ve zmíněném období došlo k nárůstu počtu obyvatel přirozenou měnou a bylo zde zaznamenáno i kladné migrační saldo. Od roku 2010 již počet obyvatel v Ústeckém kraji a jeho okresech ubýval.

Při analýze prospektivního indexu stáří došlo k zachování většiny trendů z analýz předchozích dvou ukazatelů. Hodnoty indexu se mezi obdobími neustále zvyšovaly, mezi prvním a posledním sledovaným obdobím relativně radikálně. Ve všech obdobích byly nejnižší hodnoty zaznamenány opět u okresů v zázemí Prahy (Praha-západ, Praha-východ), v druhém a třetím období i v zázemí Brna (Brno-venkov). Nejvyšších hodnot dosahoval index v průběhu druhého a třetího období v LAU 1 regionech Jeseník, Bruntál, Sokolov, Teplice a Karviná. Znovu se tak jednalo o okresy s nižšími hodnotami naděje dožití, vyšší nezaměstnaností a emigračními tendencemi.

Specifičnost období 2006–2010 spočívá v tom, že nejvyšších hodnot prospektivního indexu stáří dosahovaly okresy velkých měst (Hlavní město Praha, Plzeň-město, Brno-město), přičemž tento trend byl lehce zachován i v období 2015–2019. Nízké podíly měly okresy Praha-západ a Praha-východ a překvapivě také Sokolov, který v následujících obdobích měl hodnoty jedny z nejvyšších.

I při analýze prospektivního indexu závislosti byly odhaleny určité similarity s ostatními prospektivními ukazateli demografického stárnutí. Nejvyšších hodnot opět dosahovala většina okresů Ústeckého kraje, okres Sokolov, Jeseník a Bruntál, nejnižších pak okresy v zázemí velkých měst a okresy v nichž se nacházela velká univerzitní města. Hodnoty ukazatele mezi jednotlivými obdobími znovu rostly i na úkor přítomnosti covidové pandemie.

Celkově můžeme tvrdit, že období 2015–2019 a 2017–2021 si byly z hlediska prostorového rozložení nejvyšších a nejnižších hodnot prospektivních ukazatelů demografického stárnutí velmi podobné, zatímco období 2006–2010 se v některých ohledech mírně lišilo. Zároveň považuji za důležité zmínit, že hodnoty všech ukazatelů (mimo hodnot konstantního prospektivního věku) se mezi jednotlivými obdobími neustále zvyšovaly. Na základě výsledků práce tak původně nedošlo k prokázání žádného většího vlivu pandemie Covid-19 na hodnoty prospektivních ukazatelů demografického stárnutí, s výjimkou již zmíněného konstantního prospektivního věku. Domnívám se, že k nárůstu hodnot ukazatelů i v covidovém období mohlo dojít díky posunu hodnot konstantního prospektivního věku do nižších věků (kvůli klesajícím hodnotám naděje

dožití). Díky tomu se mohl zvýšit počet osob ve věkové kategorii se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let tím, že do ní spadaly i početnější mladší starší věkové ročníky.

Druhým cílem práce bylo srovnání výsledků analýzy prospektivních ukazatelů demografického stárnutí s výsledky retrospektivního přístupu, identifikace LAU 1 regionů s nejvyššími rozdíly a porovnání zjištěných rozdílů mezi jednotlivými obdobími.

Při porovnávání retrospektivních a standardních ukazatelů demografického stárnutí se opakovaly stále ty samé trendy. Nejnižší hodnoty rozdílů měly u všech ukazatelů a ve všech obdobích okresy v Ústeckém kraji (Most, Teplice, Louny, Chomutov), okres Sokolov v Karlovarském kraji a v některých obdobích i okres Jeseník. Naopak nejvyšších rozdílů mezi ukazateli dosahovaly velkoměstské okresy, např. okres Hradec Králové, Hlavní město Praha, Zlín nebo Brno-město. Hodnoty jak prospektivních, tak klasických ukazatelů mezi jednotlivými obdobími narůstaly. Zároveň je důležité zmínit, že mezi obdobími 2006–2010 a 2015–2019 docházelo k nárůstu rozdílů mezi ukazateli a rozevíraly se tak pomyslné nůžky mezi oběma přístupy k demografickému stárnutí. Ke snížení rozdílů mezi prospektivními a retrospektivními ukazateli došlo až v posledním sledovaném období 2017–2021.

Rád bych zde ještě uvedl, že po analýze rozdílů mezi jednotlivými přístupy k demografickému stárnutí došlo k přehodnocení závěru o vlivu covidové pandemie. Pandemie Covid-19 totiž neovlivnila úroveň demografického stárnutí způsobem, jakým jsem očekával (snížení hodnot prospektivních ukazatelů), ale místo toho došlo ke snížení hodnot rozdílů mezi klasickými a prospektivními ukazateli. Vysvětlují si to tak, že snížení hodnot naděje dožití vedlo ke snížení hodnot konstantního prospektivního věku, díky čemuž se k sobě přiblížily věkové kategorie osob 65 a víceletých a osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let.

Souhrnně lze konstatovat, že pokud jsou na úrovni okresů Česka i Česka jako státu využity prospektivní ukazatele demografického stárnutí, pak není demografické stárnutí natolik výrazným problémem či výzvou, jako při využití ukazatelů standardních. Hodnoty prospektivních ukazatelů totiž dosahují značně nižších hodnot. Z výsledků však zároveň vyplývá, že česká populace v rámci jednotlivých okresů stárne. Nejnižší hodnoty prospektivních ukazatelů demografického stárnutí byly zjištěny v LAU 1 regionech Praha-západ a Praha-východ (v okresech ležících v zázemí velkých měst), nejvyšší pak v okresech Most, Teplice, Jeseník, Sokolov, popřípadě Bruntál (okresy s nižšími hodnotami naděje dožití, vyšší nezaměstnaností, vyšší emigrací a nižší kvalitou života).

Na základě zmíněných výsledků lze očekávat, že se zvyšujícím se podílem osob starších 65 let a osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, snižující se úrovní plodnosti a snižujícím se podílem aktivního obyvatelstva může nastat problém s nedostatkem pracovních sil. Ten by mohl být kompenzován vyšší participací seniorů na trhu práce.

Se zvyšujícími se hodnotami prospektivních (i retrospektivních) ukazatelů demografického stárnutí vyvstává i nepříjemná otázka stanovení věku odchodu do důchodu. Jak se v poslední době čím dál častěji ozývá v médiích i od odborníků, s neměnnou hodnotou věku odchodu do důchodu 65 let je důchodový systém Česka neudržitelný. Se snižujícím se podílem produktivní části obyvatelstva bude na důchody přispívat stále menší počet osob. Řešením by mohlo být posunout hranici důchodového věku do vyšších věků, popřípadě i větší zapojení seniorů na trhu práce. Samozřejmě, je zde možnost, že se po dalších úvahách povede najít jiné (třeba i lepší) řešení.

V oblastech s lepšími hodnotami prospektivních ukazatelů demografického stárnutí lze očekávat i rozdílnou poptávku po zdravotnických a sociálních službách. Pouštět se však do diskuze, zdali dojde k jejímu značnému zvýšení, je možná poněkud předčasné, protože v úvahu musí být brány i hodnoty ukazatele naděje dožití ve zdraví. Není automatismem, že pokud se zvýší naděje dožití při narození nebo ve vyšším věku, že je člověk zdravější. Pouze se u populace snižuje úroveň úmrtnosti. Populace tak sice žije déle, ale nikde není zaručeno, že roky, o které se dožívá více než populace minulá, budou prožity ve zdraví. S tím by mohla pomoci nová samostatná analýza.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEAUJOT, R. (2002): Effect of Immigration on Demographic Structure. PSC Discussion Papers Series, 16, 9, 1–36.
- BLOOM, D. E., CANNING, D., FINK, G. (2010): Implications of Population Ageing for Economic Growth. Oxford Review of Economic Policy, 26, 4, 583–612.
- BÖRSCH-SUPAN, A. (2003): Labor Market Effects of Population Aging. Labour, 17, 1, 5–44.
- CLARK, R., PECK, M. (2012): Examining the Gender Gap in Life Expectancy: A Cross-National Analysis, 1980–2005. Social Science Quarterly, 93, 3, 820–837.
- CUARESMA, J. C., LÁBAJ, M., PRUŽINSKÝ, P. (2014): Prospective Ageing and Economic Growth in Europe. The Journal of the Economics of Ageing, 3, 50–57.
- ČD (2023): České dráhy – spojení a jízdenka.
[https://www.cd.cz/default.htm?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=111%20%7C%20brand%20\(b\)&utm_content=brand%20exact&gclid=EA1aIQobChMI6b_w_aSL_gIVPwwGAB3v5gtdEAAYASAAEgLB1vD_BwE](https://www.cd.cz/default.htm?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=111%20%7C%20brand%20(b)&utm_content=brand%20exact&gclid=EA1aIQobChMI6b_w_aSL_gIVPwwGAB3v5gtdEAAYASAAEgLB1vD_BwE) (cit. 1. 4. 2023).
- ČSÚ (2009): Věkové složení obyvatelstva – 2008. <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2008-bsgh7zhdwg> (cit. 13. 3. 2023).
- ČSÚ (2011): Úmrtnostní tabulky za okresy v období – 2006 až 2010.
<https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni-tabulky-za-okresy-v-obdobi-2006-az-2010-5qv59p4nmm> (cit. 14. 3. 2020).
- ČSÚ (2015): Časové řady věkového složení obyvatel v okresech Středočeského kraje.
https://www.czso.cz/csu/xs/casove_rady_vekoveho_slozeni_obyvatel_za_okresy_stredoceskeho_kraje (cit. 31. 3. 2023).
- ČSÚ (2016a): Okres dle statistické klasifikace NUTS, LAU. <https://www.czso.cz/csu/rso/okres-dle-statisticke-klasifikace-nuts-lau> (cit. 5. 3. 2023).
- ČSÚ (2016b): Správní obvod obce s rozšířenou působností.
https://www.czso.cz/csu/rso/obce_s_rp (cit. 24. 3. 2023).
- ČSÚ (2018): Věkové složení obyvatelstva – 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2017> (cit. 15. 3. 2023).

- ČSÚ (2020a): Úmrtnostní tabulky za okresy v období – 2015 až 2019.
<https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni-tabulky-za-okresy-a-nadeje-dozeni-ve-spravnich-obvodech-orp-2015-2019> (cit. 15. 3. 2023).
- ČSÚ (2020b): Věkové složení obyvatelstva – 2019. <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2019> (cit. 19. 3. 2023).
- ČSÚ (2021): Demografický vývoj Ústeckého kraje od roku 2000.
<https://www.czso.cz/csu/xu/demograficky-vyvoj-usteckeho-kraje-od-roku-2000>
(cit. 30. 3. 2023).
- ČSÚ (2022a): Úmrtnostní tabulky za okresy v období – 2017 až 2021.
<https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni-tabulky-za-okresy-a-nadeje-dozeni-ve-spravnich-obvodech-orp-20172021> (cit. 18. 3. 2023).
- ČSÚ (2022b): Nezaměstnanost v Ústeckém kraji v srpnu 2022.
<https://www.czso.cz/csu/xu/nezamestnanost-v-usteckem-kraji-v-srpnu-2022>
(cit. 31. 3. 2023).
- ČSÚ (2022c): Naděje dožití v okresech Jihočeského kraje. <https://www.czso.cz/csu/xc/nadeje-dozeni-v-okresech-jihoceskeho-kraje> (cit. 31. 3. 2023).
- ČSÚ (2022d): Okres Rokycany. <https://www.czso.cz/csu/xp/rokycany1> (cit. 2. 4. 2023).
- ČSÚ (2022e): Úroveň plodnosti v Česku patřila loni k nejvyšším v EU.
<https://www.czso.cz/csu/czso/uroven-plodnosti-v-cesku-patrila-loni-k-nejvyssim-v-eu>
(cit. 14. 4. 2023)
- ČSÚ (2023a): Úmrtnost se loni vrátila na předpandemickou úroveň.
<https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnost-se-loni-vratila-na-predpandemickou-uroven>
(cit. 27. 3. 2023).
- ČSÚ (2023b): Pohyb obyvatelstva v roce 2020 v Ústeckém kraji.
<https://www.czso.cz/csu/xu/pohyb-obyvatelstva-v-roce-2020-v-usteckem-kraji-predbezne-vysledky> (cit. 30. 3. 2023).
- ČSÚ (2023c): Veřejná databáze. <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf> (cit. 1. 4. 2023).
- DZÚROVÁ, D., HULÍKOVÁ, K. (2021): Pandemie Covid–19 a její dopad na úmrtnost v Česku. <https://www.czechdemography.cz/res/archive/008/000963.pdf?seek=1631891146>
(cit. 27. 3. 2023).
- EUROPEAN UNION (2018): Eurostat regional yearbook.
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9210140/KS-HA-18-001-EN-N.pdf>
(cit. 1. 3. 2023).
- EUROSTAT (2018): Regions and cities – Overview. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/regions-and-cities/overview> (cit. 5. 3. 2023).

- EUROSTAT (2019a): Population projections at national level, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (cit. 1. 3. 2023).
- EUROSTAT (2020a): Migration and migrant population statistics. Statistics Explained, Lucemburk.
- EUROSTAT (2020b): History of NUTS. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/history> (cit. 5. 3. 2023).
- FRA (2014): Vzdělávání: situace Romů v jedenácti členských státech EU. European Union Agency For Fundamental Rights. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-roma-survey-dif-education_cs.pdf (cit. 14. 4. 2023).
- UHLÍKOVÁ, M. (2021): Nová analýza UK: Porodnost v Česku nesnížil ani covid-19. Forum. <https://www.ukforum.cz/rubriky/veda/8026-nova-analyza-uk-porodnost-v-cesku-nesnizil-ani-covid-19> (cit. 27. 3. 2023).
- GREGORY, T., PATUELLI, R. (2013): Regional Age Structure, Human Capital and Innovation - Is Demographic Ageing Increasing Regional Disparities?. Discussion Paper, 13-057, 1–31.
- HAMPL, M. (1966): Příspěvek k teorii regionu. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 2, 97–114.
- HEJDOVÁ, M. (2010): Interpolace obrazů. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií, Ústav radioelektroniky, Brno.
- HMD (2023): Human Mortality Database: Reliability and Accuracy Matter. <https://www.mortality.org> (cit. 25. 3. 2023).
- CHESNAIS, J.–C. (1990): Demographic Transition Patterns and Their Impact on the Age Structure. Population and Development Review, 16, 2, 327–336.
- KASHNITSKY, I., DE BEER, J., VAN WISSEN, L. (2020): Unequally ageing regions of Europe: Exploring the role of urbanization. Population Studies, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00324728.2020.1788130> (cit. 1. 3. 2023).
- KALBEN, B. (2000): Why Men Die Younger: Causes of Mortality Differences by Sex. North American Actuarial Journal, 4, 4, 83–111.
- KALIBOVÁ, K. (2002): Úvod do demografie. Karolinum, Praha.
- KLAPKOVÁ, M., ŠÍDLO, L., ŠPROCHA, B. (2016): Koncept prospektivního věku a jeho aplikace na vybrané ukazatele demografického stárnutí. Demografie, 58, 4, 129–141.
- LESTHAEGHE, R. (2010): The unfolding story of the second demographic transition. Population and Development Review, 36, 2, 211–251.
- LUTZ, W., SANDERSON, W. C., SCHERBOV, S. (2008a): Global and regional population ageing: how certain are we of its dimensions?. Population Ageing, 1, 75–97.

- LUTZ, W., SANDERSON, W. C., SCHERBOV, S. (2008b): The Comming Acceleration of Global Population Ageing. *Nature*, 451, 716–719.
- LYSÁK, J., JAROŠ, J. (2014): Kartogram. <https://www.natur.cuni.cz/geografie/geoinformatika-kartografie/ke-stazeni/projekty/moderni-geoinformacni-metody-ve-vyuce-gis-a-kartografie/kartogram/> (cit. 25. 3. 2023). –
- MACFARLANE, A. (1980): Demographic structures and cultural regions in Europe. *The Cambridge Journal of Anthropology*. 6, ½, 1–17.
- MESLÉ, F., VALLIN, J. (2000): Transition sanitaire: tendances et perspectives., *Med Sci*, 16, 11, 1161–1171.
- METZGER, J. (2013): Raising the Regional Leviathan: A Relational-Materialist Conceptualization of Regions-in-Becoming as Publics-in-Stabilization. *International Journal of Urban and Regional Research*, 37, 4, 1368–1395.
- MIELNICZKOVÁ, A. (2010): Vývoj sekundárního indexu maskulinity ve světě. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra demografie a geodemografie. Praha.
- MVČR (2016): Harmonizace územně správního členění státu. Ministerstvo vnitra České republiky. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjf rZrzwvT9AhVFhP0HHSM5Cj0QFnoECDkQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsubor%2Fharmonizace-uzemne-spravniho-cleneni-statu.aspx&usg=AOvVaw130uVK27vJ7IknsM_HvCKZ (cit. 24. 3. 2023).
- OECD (2017): Inequalities in longevity education in OECD countries: Insights from new OECD estimates. https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/inequalities-in-longevity-by-education-in-oecd-countries_6b64d9cf-en#page1 (cit. 30. 3. 2023).
- OMRAN, A. R. (1971): The epidemiological transition: a theory of epidemiology of population change. *Milbank Memorial Fund Quarterly*, 49,4, 509–538.
- OLSHASKY, S. J., AULT, A. B. (1986): The fourth stage of the epidemiologic transition: the age of delayed degenerative diseases. *Milbank Quarterly*, 64, 33, 355–391.
- OLSHANSKY, S. J. a kol. (1997): Infectious Diseases: New and Ancient Threats to World Health. *Population Bulletin*, 52, 2, 1–52.
- PAASI, A. (1991): Deconstructing regions: notes on the scales of spatial life. *Environment and Planning A*, 23, 239–256.
- PAASI, A. (2002): Place and region: regional worlds and words. *Progress in Human Geography*, 26, 6, 802–811.
- PRSKAWETZ, A., SANDERSON, W., C., SCHERBOV, S. (2018): Broadening demographic horizons: demographic studies beyond age and gender. *Vienna Yearbook of Population Research*, 16, 1–5.

- PÚP (2020): NUTS. Portál územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj ČR.
<https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>
(cit. 5. 3. 2023).
- ROCHELLE, T. a kol. (2015): Predictors of the gender gap in life expectancy across 54 nations. *Psychology, Health & Medicine*, 20, 2, 129–138.
- RYDER, N. (1975): Notes on stationary population. *Population Index*, 41, 1, 3–28.
- RYCHTAŘÍKOVÁ, J. (2018): Demographic trends and patterns in Czechia and Slovakia during the socialist era. *Demografie*, 60, 3, 184–201.
- SANDERSON, W. C. – SCHERBOV, V. (2005): Average Remaining Lifetimes Can Increase as Human Populations Age. *Nature*, 435, 7043, 811–813.
- SANDERSON, W. C., SCHERBOV, V. (2007): A new perspective on population aging. *Demographic Research*, 16, 27–58.
- SANDERSON, W. C., SCHERBOV, V. (2008): Rethinking Age and Aging. *Population Bulletin*, 63, 4, 3–16.
- SANDERSON, W. C., SCHERBOV, V. (2010): Remeasuring Aging. *Science*, 329, 5997, 1287–1288.
- SANDERSON, W. C., SCHERBOV, V. (2013): The Characteristics Approach to the Measurement of Population Aging. *Population and Development Review*, 39, 4, 673–685.
- SANDERSON, W. C. – SCHERBOV, A. (2016): A Unifying Framework for the Study of Population Aging. *Vienna Yearbook of Population Research*, 14, 7–39.
- SIEGEL, J., S. (2002): *Applied demography*. San Diego, Academic Press.
- SLDB (2021): Veřejná databáze: Obyvatelstvo podle vybraných národností, krajů a okresů.
https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD210082-OK2&z=T&f=TABULKA&skupId=4293&katalog=33522&pvo=SLD210082-OK2&evo=v210!_SLD21F1008-H2_1 (cit. 14. 4. 2023).
- SPIJKER, J. – MACINNES, J. (2013): Population Ageing: the Time Bomb that Isn't? *British Medical Journal*, 347, 6598.
- SPRAGGINS, R., E., MEYER, J., A., HETZEL, L., I., SMITH, D., I. (2002): Age–sex structure of the United States in 2000: Early results from Census 2000. *Population Research and Policy Review*, 21, 73–90.
- ŠÍDLO, L., ŠPROCHA, B. (2020): Changes in population age structure of Czech districts in 1989–2019. *Demografie*, 62, 4, 227–239.
- ŠÍDLO, L., ŠPROCHA, B., ĎURČEK, P. (2020a): A retrospective and prospective view of current and future population ageing in the European Union 28 countries. *Moravian Geographical Reports*, 28, 3, 187–207.

- ŠÍDLO, L., ŠPROCHA, B., ĎURČEK, P. (2020b): Prospective dimension of population ageing and potential use in pension security in V4 countries. *Ekonomický časopis*, 68, 6, 601–621.
- ŠÍDLO, L., ŠPROCHA, B., KLAPKOVÁ, M. (2019): Regional differences in population aging in Europe viewed through prospective indicators. *Erkunde*, 73, 3, 225–240.
- ŠPROCHA, B., ŠÍDLO, L., KLAPKOVÁ, M., ĎURČEK, P. (2018): Nové přístupy k hodnocení procesu populačního stárnutí a ich aplikácia v prípade Slovenska a Európy. *Geografický časopis*, 70, 4, 351–371.
- VALLIN, J., MESLÉ, F., RYCHTAŘÍKOVÁ, J. (1988): Srovnávací analýza úmrtnosti podle příčin v České socialistické republice a ve Francii ve vývojovém pohledu od roku 1950. *Demografie*, 30, 3, 193–211.
- VAN DE KAA, D. J. (1997): Options and sequences: Europe's demographic patterns. *Journal of the Australian Population Association*, 14, 1, 1–30.
- WORLD BANK (2023): Population ages 65 and above, total.
<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO?end=2019&start=1960&view=chart>
(cit. 28. 2. 2023).

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	81
Příloha 2 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	84
Příloha 3 – Podíl osob ve věku 65 a více let, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	86
Příloha 4 – Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	88
Příloha 5 – Index stáří, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	91
Příloha 6 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	93
Příloha 7 – Index závislosti, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	95
Příloha 8 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	97
Příloha 9 – Naděje dožití při narození, muži, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	99
Příloha 10 – Naděje dožití při narození, ženy, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	101
Příloha 11 – Naděje dožití ve věku 65 let, muži, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	103
Příloha 12 – Naděje dožití ve věku 65 let, ženy, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021.....	105

Příloha 1 – Konstantní prospektivní věk, muži, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Konstantní prospektivní věk – muži (RLE 15 ^M)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	66,68	68,11	67,62	1,44	-0,50
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	64,10	65,59	65,06	1,50	-0,54
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	64,94	65,57	65,49	0,63	-0,08
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	64,38	65,57	64,76	1,19	-0,81
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	64,76	66,57	65,57	1,81	-1,01
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	64,08	65,77	65,45	1,69	-0,32
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	63,86	66,34	65,62	2,48	-0,72
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	65,53	66,71	65,92	1,18	-0,79
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	64,53	65,92	65,16	1,39	-0,76
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	65,16	67,03	66,60	1,87	-0,43
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	65,97	67,49	67,26	1,52	-0,24
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	64,33	65,75	65,36	1,42	-0,39
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	64,23	66,23	65,26	2,00	-0,97
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	65,51	66,90	66,49	1,39	-0,41
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	63,72	66,02	65,68	2,30	-0,35
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	65,50	66,28	65,89	0,78	-0,38
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	65,61	67,03	66,68	1,42	-0,35
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	64,23	65,63	64,84	1,39	-0,78
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	64,97	66,12	65,63	1,14	-0,48
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	65,83	66,86	66,31	1,02	-0,55
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	64,45	66,32	65,35	1,87	-0,97
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	65,05	66,41	65,62	1,36	-0,79
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	65,97	67,41	66,78	1,44	-0,64
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	64,88	65,97	65,14	1,08	-0,83
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	64,23	66,62	65,77	2,39	-0,85
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	64,43	65,36	65,20	0,93	-0,16
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	63,16	65,42	64,35	2,26	-1,07
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	64,26	66,05	64,34	1,80	-1,72
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	64,61	66,51	65,62	1,89	-0,89
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	63,20	64,53	63,44	1,33	-1,09
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	63,04	65,27	64,46	2,23	-0,81
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	62,30	64,74	64,13	2,44	-0,60
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	64,25	65,28	64,74	1,03	-0,53

Poznámky: Kód NUTS 2 = kód regionu soudržnosti NUTS 2, CZ01 = Praha, CZ02 = Střední Čechy, CZ03 = Jihozápad, CZ04 = Severozápad, CZ05 = Severovýchod, CZ06 = Jihovýchod, CZ07 = Střední Morava, CZ08 = Moravskoslezsko;

Kraj = zkratka názvu kraje, zkratky krajů uvedeny v přehledu zkratk;

Rozdíl 1 = rozdíl ukazatele mezi obdobími 2015–2019 a 2006–2010, Rozdíl 2 = rozdíl ukazatele mezi obdobími 2017–2021 a 2015–2019;

Zdroj: ČSÚ 2009, ČSÚ 2011, ČSÚ 2018, ČSÚ 2020a, ČSÚ 2020b, ČSÚ 2022a, vlastní výpočty

Příloha 1 – Pokračování I

	Konstantní prospektivní věk – muži (RLE 15- ^M)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	63,20	64,54	63,63	1,34	-0,91
Most	CZ0425	ULK	CZ04	62,34	63,85	63,03	1,51	-0,82
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	62,55	64,72	64,15	2,17	-0,57
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	64,00	66,44	65,17	2,44	-1,27
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	63,96	64,96	64,36	0,99	-0,59
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	65,54	66,78	65,93	1,24	-0,86
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	64,93	66,53	65,78	1,60	-0,75
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	65,55	66,71	65,96	1,16	-0,75
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	66,10	68,11	67,46	2,01	-0,66
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	64,83	67,02	66,28	2,19	-0,74
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	66,02	67,53	66,56	1,51	-0,97
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	66,06	66,72	66,33	0,65	-0,39
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	65,10	66,70	65,55	1,60	-1,14
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	64,44	66,93	66,14	2,49	-0,79
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	66,60	67,52	66,53	0,92	-1,00
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	65,17	66,31	65,55	1,14	-0,75
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	65,15	66,71	66,20	1,56	-0,50
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	65,00	66,77	65,84	1,77	-0,93
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	66,06	67,30	66,44	1,24	-0,85
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	65,59	66,46	65,76	0,87	-0,70
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	65,35	67,39	66,68	2,04	-0,71
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	65,84	67,05	66,45	1,21	-0,60
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	65,19	67,27	66,33	2,08	-0,94
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	66,72	67,80	67,36	1,07	-0,44
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	65,94	66,77	66,36	0,83	-0,40
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	64,29	66,25	65,63	1,96	-0,61
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	64,52	66,39	65,75	1,87	-0,64
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	65,27	66,25	65,29	0,99	-0,96
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	64,34	66,33	65,43	1,99	-0,90
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	63,77	64,90	63,92	1,13	-0,98
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	65,94	66,94	66,19	0,99	-0,74
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	65,51	65,96	65,44	0,45	-0,51
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	65,06	66,67	66,06	1,61	-0,61
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	65,70	66,59	65,99	0,88	-0,60
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	65,03	65,63	64,83	0,59	-0,80
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	64,85	67,15	66,38	2,30	-0,77
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	64,71	66,31	65,56	1,59	-0,75
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	65,27	67,01	66,18	1,74	-0,83

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 1 – Pokračování II

	Konstantní prospektivní věk – muži (RLE 15- ^M)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	63,49	64,42	64,01	0,93	-0,41
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	64,63	66,31	65,48	1,69	-0,83
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	63,55	64,90	63,90	1,35	-1,00
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	64,43	66,27	65,19	1,84	-1,08
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	63,66	66,01	65,11	2,35	-0,90
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	63,90	65,46	64,53	1,56	-0,93

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 2 – Konstantní prospektivní věk, ženy, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Konstantní prospektivní věk – ženy (RLE 15-Ž)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	70,08	71,64	71,47	1,56	-0,17
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	68,35	70,18	69,85	1,84	-0,34
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	68,26	70,44	70,01	2,19	-0,43
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	68,16	70,09	69,78	1,93	-0,31
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	68,92	70,64	70,21	1,72	-0,43
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	68,78	70,74	70,23	1,96	-0,51
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	68,92	70,13	69,95	1,20	-0,17
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	69,08	70,61	69,96	1,53	-0,65
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	69,03	70,41	69,76	1,38	-0,65
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	68,76	70,43	70,51	1,67	0,08
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	69,33	71,52	71,26	2,19	-0,26
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	68,54	70,59	70,76	2,05	0,17
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	68,40	70,61	70,21	2,21	-0,40
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	68,82	71,01	70,83	2,19	-0,18
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	68,70	69,81	69,60	1,12	-0,21
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	69,20	70,95	70,84	1,75	-0,11
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	69,35	71,11	70,96	1,76	-0,14
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	68,63	70,33	70,06	1,70	-0,27
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	68,44	70,61	70,45	2,17	-0,16
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	69,41	70,67	70,56	1,26	-0,11
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	68,76	70,18	69,80	1,42	-0,38
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	68,87	70,55	70,64	1,68	0,09
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	69,54	70,78	70,88	1,24	0,10
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	68,36	70,36	70,34	2,00	-0,02
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	68,14	69,87	69,95	1,73	0,08
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	68,05	69,69	70,02	1,64	0,33
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	67,92	69,70	69,21	1,78	-0,49
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	68,80	69,52	68,77	0,72	-0,75
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	68,46	70,61	69,91	2,15	-0,70
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	68,11	68,78	68,28	0,67	-0,50
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	68,27	69,89	69,41	1,62	-0,48
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	67,98	69,01	68,70	1,03	-0,31
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	68,36	69,42	68,92	1,06	-0,50
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	67,64	69,21	68,71	1,57	-0,50
Most	CZ0425	ULK	CZ04	67,23	69,27	68,69	2,04	-0,58
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	67,20	68,90	68,92	1,70	0,02
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	68,69	70,55	70,10	1,86	-0,46
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	68,14	70,14	69,40	1,99	-0,73

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 2 – Pokračování I

	Konstantní prospektivní věk – ženy (RLE 15-Ž)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	70,17	71,10	70,48	0,92	-0,61
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	69,71	70,55	70,21	0,83	-0,34
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	68,52	70,73	70,78	2,20	0,05
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	69,79	71,71	71,57	1,92	-0,14
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	69,40	70,94	70,77	1,54	-0,17
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	69,34	71,22	70,97	1,88	-0,25
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	68,97	70,90	70,94	1,93	0,04
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	68,87	70,58	70,08	1,71	-0,50
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	68,55	70,73	70,40	2,17	-0,32
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	69,22	71,45	71,00	2,23	-0,45
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	68,73	70,58	70,17	1,85	-0,41
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	68,56	70,59	70,26	2,03	-0,32
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	68,96	70,88	70,53	1,92	-0,35
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	70,20	71,17	70,62	0,97	-0,55
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	69,38	70,62	70,46	1,25	-0,17
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	69,43	71,66	71,07	2,23	-0,59
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	69,30	71,22	70,91	1,92	-0,31
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	69,40	71,27	71,09	1,87	-0,18
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	70,14	71,93	71,52	1,79	-0,41
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	69,47	71,47	71,26	2,00	-0,21
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	69,14	71,08	70,81	1,94	-0,26
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	69,25	71,43	71,13	2,18	-0,30
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	69,15	71,32	70,77	2,17	-0,55
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	69,23	70,92	70,44	1,69	-0,48
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	68,54	69,64	68,93	1,11	-0,71
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	69,72	71,59	71,45	1,87	-0,14
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	68,55	70,50	70,31	1,96	-0,20
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	69,21	70,86	70,54	1,65	-0,32
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	69,71	70,95	70,79	1,24	-0,16
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	69,71	70,63	70,45	0,93	-0,19
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	69,20	71,19	70,92	1,98	-0,27
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	69,46	71,41	70,91	1,95	-0,50
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	69,74	71,59	71,17	1,85	-0,42
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	68,38	69,69	69,43	1,31	-0,26
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	69,49	70,49	70,17	1,00	-0,31
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	68,72	70,15	69,69	1,43	-0,46
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	69,48	70,72	70,33	1,24	-0,39
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	68,46	70,61	70,37	2,15	-0,24
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	69,23	70,45	70,01	1,22	-0,44

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 3 – Podíl osob ve věku 65 a více let, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Podíl osob ve věku 65 a více let (Prop. 65+)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	15,74	18,71	18,92	2,97	0,21
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	14,97	19,49	20,36	4,52	0,87
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	14,40	17,94	18,31	3,53	0,38
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	14,66	18,50	19,10	3,84	0,60
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	15,43	18,97	19,52	3,54	0,55
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	15,68	19,96	20,79	4,28	0,84
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	13,96	17,97	18,59	4,02	0,62
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	13,48	17,72	18,28	4,24	0,56
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	14,65	18,05	18,63	3,40	0,58
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	12,87	14,59	14,92	1,72	0,33
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	12,12	15,06	15,58	2,94	0,52
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	14,61	19,33	20,32	4,73	0,99
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	14,80	19,45	20,62	4,65	1,18
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	14,32	18,46	19,24	4,13	0,78
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	11,97	17,20	18,25	5,23	1,04
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	14,62	20,27	21,39	5,66	1,12
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	16,35	20,92	21,84	4,57	0,92
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	13,34	18,48	19,51	5,14	1,03
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	15,30	19,68	20,63	4,38	0,95
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	15,92	20,43	21,34	4,51	0,91
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	13,95	18,84	19,77	4,89	0,93
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	15,44	20,60	21,73	5,16	1,13
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	16,59	20,27	20,73	3,68	0,46
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	15,11	19,44	20,30	4,33	0,86
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	14,01	18,12	18,92	4,11	0,80
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	15,78	19,73	20,30	3,94	0,58
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	11,78	16,82	17,64	5,04	0,82
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	12,93	18,92	19,94	5,99	1,02
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	14,70	20,17	21,25	5,46	1,08
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	12,57	18,12	19,09	5,56	0,96
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	13,10	19,65	20,78	6,54	1,13
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	11,88	17,13	18,02	5,25	0,89
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	14,31	19,04	19,92	4,74	0,88
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	13,38	18,28	19,26	4,89	0,98
Most	CZ0425	ULK	CZ04	12,94	18,14	18,94	5,20	0,80
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	13,34	18,55	19,32	5,21	0,77
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	13,22	19,05	19,91	5,83	0,86
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	11,57	17,83	18,89	6,27	1,05

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 3 – Pokračování I

	Podíl osob ve věku 65 a více let (Prop. 65+)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	14,11	19,95	20,88	5,84	0,93
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	13,82	18,92	19,73	5,10	0,81
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	15,99	20,76	21,60	4,77	0,84
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	16,38	20,91	21,79	4,53	0,87
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	15,52	20,00	21,02	4,48	1,02
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	15,57	20,70	21,68	5,13	0,98
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	14,91	19,58	20,47	4,67	0,89
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	14,44	20,49	21,54	6,05	1,04
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	15,22	19,52	20,50	4,30	0,98
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	15,90	19,24	19,85	3,34	0,60
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	14,26	19,31	20,20	5,05	0,89
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	14,20	19,22	20,15	5,01	0,94
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	15,48	20,09	20,90	4,61	0,81
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	14,70	18,81	19,54	4,11	0,73
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	16,25	20,86	21,47	4,61	0,61
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	14,66	19,28	20,34	4,62	1,05
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	14,58	19,01	19,78	4,44	0,76
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	15,43	19,57	20,34	4,15	0,76
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	16,93	20,32	20,72	3,38	0,40
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	14,89	17,88	18,29	2,98	0,42
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	13,95	18,66	19,67	4,71	1,01
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	14,78	19,40	20,48	4,62	1,08
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	14,58	18,26	18,97	3,69	0,71
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	13,88	18,63	19,61	4,75	0,98
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	13,45	20,18	21,70	6,74	1,52
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	14,84	18,91	19,76	4,07	0,86
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	15,74	19,71	20,53	3,97	0,82
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	15,17	19,81	20,78	4,64	0,97
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	14,63	20,07	21,12	5,44	1,06
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	15,31	19,85	20,85	4,55	1,00
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	15,48	19,69	20,54	4,21	0,85
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	14,61	19,22	20,14	4,62	0,92
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	15,68	19,76	20,81	4,08	1,05
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	12,81	19,64	20,99	6,82	1,36
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	14,34	18,49	19,41	4,16	0,92
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	14,33	19,30	20,21	4,96	0,91
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	13,50	18,32	19,37	4,83	1,05
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	14,62	18,45	19,45	3,83	1,00
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	14,78	19,20	19,99	4,41	0,79

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 4 – Podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Podíl osob se zbývající nadějí dožití 15 a méně let (Prop. RLE 15-)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	11,76	11,93	12,96	0,17	1,03
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	12,92	14,40	16,07	1,48	1,67
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	12,31	13,41	14,01	1,09	0,60
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	12,51	13,73	15,76	1,22	2,03
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	13,27	13,59	14,96	0,32	1,37
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	13,53	15,01	15,91	1,48	0,90
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	12,54	12,69	14,67	0,14	1,98
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	10,78	12,51	14,41	1,72	1,90
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	12,19	13,40	14,76	1,22	1,36
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	10,55	9,70	10,79	-0,85	1,09
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	9,61	9,53	10,22	-0,08	0,69
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	12,58	14,39	15,41	1,82	1,02
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	12,64	13,61	15,60	0,97	1,99
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	11,74	12,64	14,14	0,90	1,51
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	10,64	12,44	14,23	1,80	1,79
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	11,70	14,29	16,27	2,59	1,98
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	13,16	14,00	16,19	0,84	2,19
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	11,43	13,61	15,47	2,18	1,86
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	13,09	14,20	15,85	1,12	1,65
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	12,89	14,80	15,77	1,91	0,97
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	11,90	13,22	15,65	1,32	2,43
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	12,81	14,89	16,71	2,08	1,82
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	13,18	14,41	15,53	1,24	1,12
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	13,03	14,59	15,47	1,57	0,88
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	11,99	13,48	14,97	1,49	1,49
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	13,72	15,52	15,52	1,80	0,00
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	10,85	12,82	14,32	1,97	1,50
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	10,91	13,80	16,99	2,90	3,19
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	12,49	14,16	16,81	1,66	2,65
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	10,94	15,23	16,89	4,28	1,66
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	11,69	14,83	16,78	3,14	1,95
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	11,33	13,55	15,29	2,22	1,73
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	12,20	14,63	17,11	2,43	2,48
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	12,40	14,55	16,99	2,15	2,44
Most	CZ0425	ULK	CZ04	12,35	15,11	16,77	2,76	1,67
Teplíce	CZ0426	ULK	CZ04	12,75	15,52	16,50	2,77	0,98
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	11,69	13,18	15,01	1,49	1,83

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 4 – Pokračování I

	Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (Prop. RLE 15-)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	10,22	13,31	15,27	3,08	1,96
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	10,62	13,17	15,78	2,55	2,61
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	11,31	13,03	14,80	1,73	1,77
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	13,31	15,07	16,66	1,76	1,59
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	12,64	13,39	14,90	0,76	1,50
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	13,05	13,72	15,35	0,68	1,63
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	11,96	13,68	16,03	1,72	2,36
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	11,92	14,00	14,98	2,08	0,99
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	11,77	14,20	16,26	2,43	2,06
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	13,17	14,08	15,04	0,91	0,96
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	12,33	12,88	14,09	0,55	1,21
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	11,70	13,65	15,31	1,94	1,67
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	11,71	13,67	14,69	1,96	1,02
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	12,86	14,53	16,13	1,67	1,61
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	10,93	12,38	14,44	1,45	2,06
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	13,00	15,32	16,83	2,31	1,51
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	11,85	12,86	14,40	1,01	1,54
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	11,56	12,82	14,86	1,26	2,04
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	12,20	13,06	14,48	0,86	1,41
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	12,51	13,86	14,46	1,35	0,60
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	11,76	12,38	12,98	0,62	0,61
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	11,38	12,51	14,90	1,13	2,39
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	12,13	13,35	14,99	1,23	1,64
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	11,66	12,58	14,46	0,92	1,88
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	11,54	13,05	14,80	1,51	1,75
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	11,81	16,04	19,09	4,23	3,06
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	11,80	12,96	13,86	1,16	0,89
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	13,10	14,87	15,68	1,77	0,82
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	11,92	14,42	15,46	2,50	1,03
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	11,51	14,09	15,95	2,58	1,86
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	12,18	14,87	16,41	2,69	1,54
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	12,82	13,20	15,31	0,38	2,11
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	11,98	13,21	15,46	1,23	2,25
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	12,49	13,13	14,63	0,64	1,50
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	11,38	15,49	16,92	4,11	1,43
Frydek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	11,65	13,10	14,65	1,46	1,55
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	12,40	15,02	17,32	2,62	2,30
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	10,95	12,90	14,53	1,95	1,63

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 4 – Pokračování II

	Podíl osob se zbývajícím nadějí dožití 15 a méně let (Prop. RLE 15-)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	12,83	12,99	14,62	0,16	1,63
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	12,47	14,36	15,83	1,89	1,47

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 5 – Index stáří, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Index stáří (AI)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	91,80	98,90	96,75	7,09	-2,14
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	73,40	94,12	96,18	20,73	2,06
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	70,41	82,66	82,62	12,25	-0,04
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	70,86	88,44	89,59	17,58	1,15
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	76,69	91,11	91,14	14,43	0,03
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	78,65	103,17	105,54	24,51	2,37
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	65,81	84,89	86,28	19,08	1,39
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	68,03	86,74	88,31	18,70	1,58
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	69,44	82,65	83,66	13,22	1,01
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	58,44	57,87	57,64	-0,57	-0,23
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	52,95	59,77	60,30	6,82	0,52
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	71,41	97,86	100,69	26,45	2,83
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	73,36	98,32	102,54	24,96	4,22
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	70,07	90,15	91,98	20,08	1,83
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	53,60	81,00	85,43	27,40	4,43
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	69,37	103,74	108,93	34,37	5,19
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	81,48	107,63	111,55	26,15	3,92
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	61,43	90,68	95,41	29,25	4,74
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	75,49	99,84	103,07	24,35	3,23
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	79,05	103,82	106,97	24,76	3,15
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	66,11	92,55	95,52	26,44	2,97
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	76,55	107,28	111,92	30,73	4,64
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	92,04	108,18	107,38	16,15	-0,80
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	74,37	99,19	102,07	24,83	2,87
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	65,26	87,87	91,10	22,61	3,23
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	80,66	101,68	102,74	21,03	1,05
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	53,67	84,14	87,84	30,46	3,70
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	60,86	94,12	98,55	33,26	4,43
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	73,42	107,91	112,49	34,49	4,58
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	55,89	90,15	93,72	34,27	3,57
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	60,08	93,45	98,14	33,37	4,69
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	54,44	83,27	86,83	28,83	3,56
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	68,61	92,49	95,47	23,87	2,98
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	61,97	87,69	92,10	25,72	4,41
Most	CZ0425	ULK	CZ04	59,79	89,25	92,07	29,46	2,82
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	61,72	91,93	94,50	30,21	2,57
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	60,75	90,05	92,90	29,31	2,85
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	51,22	85,61	90,33	34,40	4,72

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 5 – Pokračování I

	Index stáří (AI)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	68,63	97,45	100,71	28,82	3,25
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	66,39	89,96	92,34	23,57	2,38
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	76,56	105,30	107,61	28,74	2,31
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	83,26	107,03	109,59	23,76	2,56
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	76,58	101,09	104,99	24,51	3,90
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	73,08	102,47	106,77	29,38	4,30
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	69,88	95,58	98,97	25,70	3,39
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	70,01	103,84	108,08	33,83	4,23
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	71,24	97,31	101,03	26,07	3,72
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	81,67	97,13	98,61	15,46	1,47
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	65,03	94,61	98,50	29,58	3,89
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	64,54	93,11	96,98	28,57	3,86
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	74,88	101,48	104,18	26,60	2,69
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	70,53	91,81	94,21	21,28	2,40
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	80,02	109,58	112,32	29,56	2,73
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	67,58	99,22	103,92	31,65	4,69
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	65,24	93,41	95,72	28,18	2,31
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	74,70	96,72	98,45	22,03	1,73
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	93,18	108,61	107,03	15,43	-1,58
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	69,77	81,39	80,88	11,62	-0,51
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	68,02	96,71	100,41	28,69	3,70
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	72,35	104,68	109,19	32,33	4,51
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	69,94	89,34	90,13	19,39	0,80
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	64,57	93,11	96,37	28,54	3,26
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	63,48	107,35	115,85	43,87	8,51
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	73,08	93,18	95,30	20,10	2,12
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	77,46	98,72	101,36	21,26	2,65
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	73,49	103,46	107,36	29,96	3,91
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	69,08	102,14	106,23	33,06	4,10
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	75,69	103,49	106,63	27,80	3,13
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	76,04	103,62	106,42	27,58	2,80
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	68,92	96,94	100,71	28,02	3,77
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	77,90	102,31	105,81	24,41	3,51
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	58,41	101,40	108,02	42,99	6,62
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	67,02	92,07	95,16	25,06	3,09
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	69,47	102,99	106,92	33,53	3,93
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	61,31	89,82	93,52	28,51	3,70
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	69,07	91,73	95,41	22,65	3,69
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	72,55	99,65	101,89	27,10	2,23

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 6 – Prospektivní index stáří, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Prospektivní index stáří (PAI)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	68,58	63,04	66,27	-5,54	3,23
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	63,37	69,54	75,90	6,17	6,36
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	60,20	61,79	63,19	1,60	1,40
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	60,44	65,61	73,89	5,16	8,28
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	65,96	65,25	69,84	-0,72	4,60
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	67,86	77,58	80,76	9,71	3,18
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	59,13	59,92	68,07	0,78	8,15
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	54,43	61,22	69,61	6,79	8,39
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	57,75	61,36	66,28	3,61	4,92
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	47,91	38,47	41,66	-9,44	3,19
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	41,99	37,83	39,56	-4,15	1,73
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	61,48	72,85	76,36	11,37	3,50
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	62,65	68,78	77,56	6,13	8,77
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	57,40	61,72	67,62	4,31	5,90
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	47,65	58,58	66,65	10,93	8,07
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	55,55	73,12	82,85	17,58	9,73
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	65,56	72,03	82,69	6,46	10,66
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	52,67	66,79	75,66	14,13	8,87
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	64,58	72,07	79,18	7,49	7,12
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	63,99	75,20	79,04	11,21	3,83
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	56,41	64,95	75,60	8,54	10,65
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	63,51	77,56	86,09	14,05	8,52
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	73,09	76,93	80,43	3,84	3,51
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	64,10	74,46	77,78	10,35	3,32
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	55,83	65,36	72,06	9,54	6,70
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	70,11	79,98	78,52	9,87	-1,45
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	49,43	64,12	71,34	14,68	7,22
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	51,33	68,67	84,00	17,35	15,33
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	62,38	75,76	89,01	13,38	13,24
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	48,66	75,74	82,94	27,07	7,20
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	53,60	70,56	79,28	16,96	8,72
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	51,92	65,89	73,65	13,97	7,76
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	58,50	71,05	82,01	12,55	10,95
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	57,41	69,80	81,24	12,40	11,44
Most	CZ0425	ULK	CZ04	57,06	74,33	81,53	17,27	7,20
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	58,99	76,91	80,73	17,92	3,82
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	53,72	62,30	70,04	8,58	7,74
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	45,26	63,89	73,01	18,62	9,12

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 6 – Pokračování I

	Prospektivní index stáří (PAI)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	51,68	64,34	76,13	12,65	11,79
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	54,32	61,96	69,28	7,64	7,31
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	63,75	76,46	83,00	12,71	6,54
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	64,23	68,55	74,92	4,32	6,37
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	64,39	69,37	76,68	4,98	7,31
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	56,14	67,70	78,96	11,56	11,26
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	55,87	68,33	72,46	12,45	4,13
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	57,04	71,93	81,58	14,90	9,65
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	61,64	70,19	74,11	8,55	3,92
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	63,32	65,03	70,01	1,71	4,98
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	53,37	66,87	74,66	13,50	7,80
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	53,23	66,23	70,69	13,00	4,47
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	62,20	73,37	80,40	11,18	7,03
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	52,43	60,45	69,64	8,02	9,19
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	64,01	80,46	88,06	16,45	7,60
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	54,61	66,18	73,59	11,56	7,41
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	51,72	62,98	71,94	11,26	8,96
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	59,09	64,56	70,07	5,47	5,51
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	68,84	74,10	74,72	5,26	0,62
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	55,09	56,35	57,41	1,26	1,06
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	55,49	64,85	76,07	9,36	11,22
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	59,35	72,05	79,91	12,69	7,87
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	55,96	61,56	68,68	5,60	7,13
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	53,70	65,25	72,76	11,55	7,51
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	55,75	85,29	101,93	29,54	16,64
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	58,11	63,88	66,81	5,77	2,93
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	64,46	74,45	77,41	9,99	2,96
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	57,77	75,32	79,85	17,55	4,53
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	54,33	71,72	80,22	17,39	8,50
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	60,25	77,53	83,93	17,28	6,40
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	62,99	69,47	79,33	6,48	9,86
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	56,54	66,63	77,30	10,09	10,67
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	62,06	67,99	74,40	5,93	6,41
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	51,88	79,98	87,08	28,10	7,10
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	54,44	65,24	71,82	10,80	6,59
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	60,08	80,17	91,61	20,09	11,45
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	49,76	63,23	70,16	13,47	6,93
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	60,63	64,60	71,76	3,98	7,15
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	61,18	74,53	80,70	13,35	6,17

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 7 – Index závislosti, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Index závislosti (OADR)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	23,46	30,01	30,76	6,55	0,76
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	23,16	32,60	34,82	9,44	2,23
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	22,11	29,72	30,77	7,61	1,06
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	22,68	30,54	32,06	7,86	1,52
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	23,94	31,52	33,05	7,58	1,53
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	24,35	32,88	34,94	8,53	2,06
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	21,53	29,53	31,07	8,01	1,53
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	20,20	28,64	29,95	8,44	1,31
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	22,81	30,03	31,52	7,22	1,48
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	19,77	24,24	25,21	4,48	0,97
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	18,65	25,21	26,59	6,57	1,38
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	22,49	31,74	34,15	9,25	2,41
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	22,75	32,01	34,80	9,26	2,80
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	21,96	30,22	32,15	8,26	1,93
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	18,21	27,94	30,21	9,73	2,27
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	22,73	33,69	36,27	10,96	2,58
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	25,72	35,08	37,30	9,36	2,21
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	20,53	30,22	32,48	9,68	2,26
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	23,74	32,47	34,76	8,73	2,30
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	24,89	34,11	36,34	9,22	2,23
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	21,48	30,99	33,21	9,51	2,22
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	23,99	34,22	36,91	10,23	2,69
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	25,38	33,23	34,58	7,85	1,35
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	23,41	31,89	33,95	8,48	2,06
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	21,72	29,59	31,37	7,87	1,78
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	24,41	32,41	33,87	7,99	1,47
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	17,78	26,62	28,31	8,84	1,69
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	19,65	31,03	33,32	11,38	2,30
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	22,53	32,98	35,49	10,45	2,51
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	19,35	29,34	31,52	9,99	2,18
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	20,13	33,11	35,79	12,98	2,68
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	17,91	27,49	29,43	9,57	1,95
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	22,06	31,54	33,64	9,48	2,10
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	20,58	30,02	32,20	9,44	2,18
Most	CZ0425	ULK	CZ04	19,78	29,48	31,32	9,70	1,84
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	20,50	30,27	32,06	9,77	1,79
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	20,33	31,87	33,96	11,53	2,09
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	17,57	29,07	31,37	11,51	2,30

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 7 – Pokračování I

	Index závislosti (OADR)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	21,59	33,49	35,76	11,90	2,27
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	21,14	31,52	33,50	10,38	1,98
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	25,32	34,88	37,03	9,56	2,15
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	25,62	35,12	37,36	9,50	2,23
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	24,16	33,21	35,64	9,05	2,43
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	24,67	35,03	37,37	10,36	2,34
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	23,39	32,67	34,78	9,28	2,11
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	22,24	34,28	36,79	12,04	2,51
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	24,00	32,31	34,63	8,31	2,32
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	24,61	31,58	33,06	6,97	1,49
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	22,35	32,03	34,07	9,68	2,04
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	22,26	31,95	34,12	9,69	2,17
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	24,24	33,42	35,41	9,18	1,99
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	22,81	30,98	32,72	8,17	1,74
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	25,63	34,71	36,13	9,09	1,42
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	23,04	31,47	33,85	8,42	2,38
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	23,11	31,36	33,20	8,26	1,84
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	24,13	32,52	34,47	8,39	1,95
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	26,09	33,31	34,57	7,23	1,26
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	23,36	29,72	30,96	6,36	1,24
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	21,29	30,07	32,37	8,78	2,31
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	22,82	31,25	33,71	8,44	2,45
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	22,57	29,79	31,63	7,22	1,84
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	21,48	30,36	32,65	8,87	2,29
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	20,57	33,08	36,43	12,51	3,36
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	22,88	31,09	33,21	8,21	2,12
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	24,62	32,68	34,68	8,06	2,00
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	23,62	32,45	34,72	8,83	2,27
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	22,80	33,29	35,81	10,50	2,52
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	23,74	32,56	34,99	8,82	2,42
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	24,12	32,12	34,14	8,00	2,02
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	22,75	31,54	33,65	8,79	2,11
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	24,43	32,44	34,95	8,01	2,52
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	19,64	32,19	35,23	12,55	3,04
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	22,31	30,11	32,24	7,80	2,13
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	22,04	31,14	33,19	9,10	2,05
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	20,93	29,90	32,32	8,97	2,42
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	22,76	30,02	32,31	7,27	2,29
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	22,80	31,20	33,10	8,40	1,90

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 8 – Prospektivní index závislosti, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Prospektivní index závislosti (POADR)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	16,54	17,25	19,21	0,71	1,96
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	19,38	22,19	25,60	2,81	3,41
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	18,32	20,66	21,95	2,35	1,28
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	18,72	21,00	25,04	2,28	4,04
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	19,93	20,72	23,51	0,79	2,79
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	20,33	22,86	24,71	2,53	1,85
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	18,93	19,18	23,00	0,25	3,82
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	15,54	18,65	22,20	3,11	3,55
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	18,27	20,70	23,44	2,43	2,74
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	15,65	14,90	17,03	-0,75	2,13
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	14,24	14,61	15,98	0,37	1,38
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	18,78	21,86	23,93	3,08	2,07
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	18,81	20,43	24,27	1,62	3,84
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	17,30	18,89	21,78	1,59	2,89
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	15,87	18,76	22,10	2,89	3,34
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	17,41	21,60	25,38	4,19	3,78
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	19,71	21,04	25,21	1,33	4,18
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	17,10	20,62	24,13	3,51	3,52
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	19,64	21,49	24,72	1,86	3,22
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	19,24	22,59	24,53	3,35	1,94
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	17,77	19,91	24,58	2,14	4,67
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	19,12	22,60	26,16	3,48	3,56
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	19,15	21,56	23,83	2,41	2,27
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	19,54	22,17	23,94	2,63	1,76
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	18,02	20,46	23,29	2,45	2,83
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	20,57	23,84	23,98	3,27	0,14
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	16,15	19,08	21,83	2,93	2,76
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	16,07	20,89	27,07	4,81	6,18
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	18,52	21,09	26,14	2,57	5,06
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	16,44	23,54	26,92	7,10	3,37
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	17,58	23,13	27,05	5,55	3,93
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	16,95	20,57	23,90	3,63	3,33
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	18,22	22,58	27,59	4,36	5,01
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	18,78	22,52	27,36	3,74	4,84
Most	CZ0425	ULK	CZ04	18,71	23,40	26,77	4,69	3,37
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	19,42	24,14	26,17	4,71	2,03
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	17,57	20,08	23,63	2,51	3,55
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	15,21	20,21	23,92	4,99	3,71

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 8 – Pokračování I

	Prospektivní index závislosti (POADR)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	15,44	19,85	24,86	4,41	5,01
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	16,65	19,77	23,19	3,11	3,42
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	20,22	23,11	26,33	2,89	3,22
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	18,67	19,97	22,84	1,30	2,87
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	19,56	20,64	23,75	1,08	3,11
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	17,93	20,69	25,18	2,76	4,50
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	17,86	21,37	23,29	3,50	1,93
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	17,40	21,48	25,47	4,08	3,99
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	20,12	21,38	23,26	1,26	1,88
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	18,08	19,14	21,42	1,06	2,28
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	17,63	20,69	23,86	3,06	3,16
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	17,67	20,81	22,77	3,13	1,96
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	19,34	22,12	25,29	2,78	3,17
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	16,02	18,45	22,28	2,43	3,84
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	19,50	23,33	26,28	3,84	2,94
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	17,84	19,00	21,81	1,16	2,82
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	17,48	19,18	23,05	1,70	3,86
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	18,17	19,59	22,32	1,41	2,73
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	18,04	20,55	21,86	2,51	1,30
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	17,58	18,85	20,16	1,27	1,31
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	16,71	18,34	22,74	1,63	4,40
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	17,98	19,60	22,62	1,62	3,02
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	17,27	18,79	22,42	1,51	3,63
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	17,24	19,50	22,82	2,26	3,32
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	17,62	24,61	30,71	6,99	6,10
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	17,38	19,42	21,18	2,04	1,77
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	19,68	22,81	24,48	3,14	1,67
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	17,67	21,71	23,71	4,04	2,00
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	17,10	21,27	24,86	4,17	3,59
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	18,03	22,55	25,63	4,53	3,08
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	19,18	19,47	23,42	0,29	3,95
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	17,93	19,73	23,95	1,80	4,22
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	18,54	19,44	22,27	0,90	2,82
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	17,07	23,77	26,59	6,70	2,81
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	17,39	19,61	22,55	2,22	2,94
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	18,51	22,67	27,15	4,16	4,48
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	16,34	19,34	22,43	3,00	3,10
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	19,43	19,42	22,50	-0,01	3,08
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	18,56	21,63	24,53	3,07	2,90

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 9 – Naděje dožití při narození, muži, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Naděje dožití při narození, muži (e ^{0M})							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	75,97	78,06	77,79	2,10	-0,28
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	73,26	75,35	75,31	2,09	-0,04
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	74,47	76,07	75,73	1,61	-0,34
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	73,38	75,39	74,93	2,01	-0,46
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	73,95	76,07	75,49	2,12	-0,59
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	73,69	75,56	74,75	1,87	-0,81
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	73,26	76,00	75,43	2,73	-0,56
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	74,01	76,57	75,72	2,55	-0,85
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	73,64	75,62	75,19	1,98	-0,43
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	74,84	77,47	77,16	2,63	-0,31
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	75,51	77,72	77,78	2,21	0,06
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	73,55	75,91	75,51	2,36	-0,40
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	72,83	75,94	74,95	3,11	-0,99
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	75,08	76,57	76,39	1,48	-0,18
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	73,44	75,48	75,18	2,04	-0,30
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	74,41	76,39	75,50	1,98	-0,89
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	74,32	76,82	76,26	2,50	-0,56
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	72,84	75,82	74,66	2,97	-1,15
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	73,97	75,46	75,39	1,50	-0,07
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	74,86	76,58	76,51	1,73	-0,07
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	74,01	75,52	75,11	1,51	-0,41
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	74,54	75,88	75,21	1,33	-0,67
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	75,36	77,25	76,76	1,89	-0,49
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	74,63	75,93	75,09	1,30	-0,84
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	74,08	76,29	75,74	2,20	-0,55
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	73,69	75,22	75,49	1,53	0,27
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	72,40	74,82	73,75	2,42	-1,08
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	72,87	74,86	73,67	1,99	-1,19
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	73,23	75,23	74,75	1,99	-0,47
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	71,67	73,59	72,87	1,92	-0,72
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	72,02	74,33	73,50	2,31	-0,82
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	71,54	73,74	73,09	2,19	-0,65
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	72,82	74,91	74,57	2,09	-0,34
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	71,84	73,83	73,32	1,98	-0,51
Most	CZ0425	ULK	CZ04	71,49	73,14	72,71	1,66	-0,43
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	70,91	73,75	73,59	2,84	-0,15
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	72,63	75,00	74,49	2,38	-0,52
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	72,47	74,23	74,13	1,76	-0,10

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 9 – Pokračování I

	Naděje dožití při narození, muži (e ⁰ _M)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	73,51	76,67	76,06	3,17	-0,62
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	73,99	76,11	75,61	2,12	-0,49
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	74,76	76,41	75,47	1,64	-0,93
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	76,17	77,76	77,55	1,60	-0,22
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	74,57	76,76	76,25	2,19	-0,51
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	74,77	77,38	76,44	2,61	-0,94
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	75,17	76,93	76,51	1,75	-0,41
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	73,80	75,98	75,10	2,18	-0,88
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	73,70	76,09	75,65	2,40	-0,45
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	75,27	77,26	76,68	2,00	-0,58
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	73,63	75,63	75,08	2,01	-0,56
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	74,25	76,51	75,83	2,26	-0,68
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	74,41	76,80	76,04	2,39	-0,76
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	74,85	76,84	76,37	1,98	-0,46
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	74,77	76,32	75,63	1,55	-0,68
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	74,39	77,13	76,32	2,74	-0,82
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	75,16	76,87	76,49	1,71	-0,37
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	73,85	76,21	75,77	2,37	-0,44
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	75,27	77,27	76,73	2,00	-0,54
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	74,97	76,59	76,45	1,62	-0,14
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	72,84	75,70	75,21	2,86	-0,49
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	72,81	75,85	75,35	3,04	-0,49
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	74,17	75,95	75,22	1,78	-0,72
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	73,47	75,77	75,07	2,30	-0,70
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	72,31	74,40	72,83	2,09	-1,57
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	74,20	76,06	75,41	1,86	-0,65
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	73,77	74,72	74,59	0,95	-0,13
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	73,55	75,39	75,07	1,84	-0,32
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	73,38	75,56	75,17	2,17	-0,38
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	73,54	75,13	74,57	1,59	-0,56
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	73,37	75,94	75,41	2,57	-0,53
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	72,98	75,05	74,44	2,06	-0,61
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	73,86	76,24	75,69	2,37	-0,55
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	72,17	73,37	72,79	1,20	-0,58
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	72,90	75,32	74,62	2,42	-0,70
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	71,65	73,57	72,75	1,91	-0,82
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	72,85	75,08	74,03	2,23	-1,05
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	72,79	75,16	74,77	2,37	-0,39
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	72,40	74,09	73,53	1,69	-0,55

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 10 – Naděje dožití při narození, ženy, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Naděje dožití při narození, ženy (e ^o)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	81,09	82,86	82,74	1,77	-0,13
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	79,73	81,65	81,37	1,92	-0,28
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	80,21	81,56	81,42	1,35	-0,15
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	79,58	81,03	80,74	1,45	-0,29
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	80,04	81,59	81,23	1,55	-0,36
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	80,14	81,82	81,17	1,69	-0,65
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	79,69	81,12	81,04	1,43	-0,08
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	80,56	81,78	81,17	1,23	-0,61
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	80,20	81,33	80,74	1,13	-0,59
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	79,93	82,07	82,13	2,14	0,07
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	80,85	82,98	82,80	2,12	-0,18
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	79,78	81,71	81,61	1,93	-0,10
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	79,68	81,36	80,70	1,68	-0,65
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	80,17	82,16	81,93	2,00	-0,24
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	79,39	80,74	80,52	1,36	-0,22
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	80,51	82,12	81,86	1,61	-0,26
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	80,44	82,26	82,16	1,82	-0,10
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	79,83	81,31	81,30	1,49	-0,02
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	79,85	81,52	81,10	1,68	-0,42
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	80,97	81,96	81,88	0,99	-0,08
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	80,03	81,47	80,84	1,44	-0,63
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	80,00	81,68	81,49	1,68	-0,19
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	80,75	82,03	82,12	1,28	0,09
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	80,15	81,89	81,69	1,74	-0,20
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	79,17	81,50	81,55	2,33	0,05
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	78,88	80,83	81,13	1,95	0,29
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	79,02	80,65	79,92	1,64	-0,73
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	79,29	79,74	78,85	0,45	-0,89
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	79,41	81,53	81,10	2,12	-0,42
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	78,48	79,14	78,35	0,66	-0,79
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	78,47	80,36	80,04	1,90	-0,33
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	78,51	79,52	79,28	1,02	-0,24
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	79,23	80,48	80,26	1,24	-0,22
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	78,33	79,87	79,60	1,54	-0,27
Most	CZ0425	ULK	CZ04	77,62	78,94	78,53	1,32	-0,40
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	77,59	79,19	78,98	1,60	-0,21
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	79,41	80,91	80,53	1,50	-0,38
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	79,16	80,84	80,25	1,68	-0,59

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 10 – Pokračování I

	Naděje dožití při narození, ženy (e ^o ž)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	80,09	81,95	81,52	1,86	-0,43
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	80,23	81,71	81,51	1,49	-0,21
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	80,68	81,92	81,79	1,24	-0,13
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	81,10	83,21	83,04	2,11	-0,17
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	80,44	82,00	81,94	1,56	-0,06
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	80,68	82,48	82,14	1,80	-0,33
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	80,44	82,22	82,20	1,79	-0,02
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	79,88	81,29	80,83	1,41	-0,46
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	80,15	81,90	81,60	1,74	-0,30
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	80,74	82,67	82,18	1,93	-0,49
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	79,73	82,06	81,42	2,33	-0,63
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	80,34	81,98	81,45	1,64	-0,52
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	80,96	82,48	82,18	1,52	-0,30
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	81,30	82,74	82,08	1,44	-0,66
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	81,30	82,09	82,11	0,79	0,02
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	81,35	83,12	82,73	1,77	-0,39
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	81,12	82,62	82,31	1,50	-0,30
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	80,42	82,75	82,49	2,33	-0,26
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	81,08	82,65	82,29	1,57	-0,36
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	81,18	82,76	82,57	1,58	-0,19
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	81,17	82,49	81,94	1,32	-0,55
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	80,59	82,73	82,50	2,14	-0,24
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	80,96	82,80	82,02	1,84	-0,78
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	80,33	81,96	81,48	1,63	-0,47
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	79,92	80,16	79,42	0,23	-0,74
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	80,68	82,38	82,21	1,69	-0,17
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	79,67	81,42	81,12	1,75	-0,30
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	80,07	81,44	81,24	1,37	-0,20
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	80,24	81,85	81,84	1,61	-0,02
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	80,77	81,59	81,18	0,83	-0,41
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	80,53	82,29	81,72	1,76	-0,57
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	80,45	82,37	81,75	1,92	-0,62
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	81,21	82,88	82,67	1,67	-0,21
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	79,35	80,40	80,01	1,05	-0,38
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	79,85	81,75	81,29	1,91	-0,47
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	79,11	80,48	79,93	1,37	-0,55
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	79,92	82,03	81,37	2,11	-0,66
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	79,72	81,80	81,62	2,08	-0,18
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	79,39	80,52	80,22	1,13	-0,30

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 11 – Naděje dožití ve věku 65 let, muži, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Naděje dožití ve věku 65 let, muži (e ₆₅ ^M)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	16,15	17,20	16,86	1,04	-0,34
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	14,28	15,42	15,04	1,13	-0,38
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	15,14	15,39	15,34	0,25	-0,05
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	14,60	15,38	14,83	0,78	-0,55
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	14,97	16,05	15,39	1,08	-0,66
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	14,43	15,54	15,31	1,11	-0,22
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	14,54	15,89	15,42	1,36	-0,47
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	15,08	16,18	15,63	1,10	-0,55
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	14,65	15,63	15,11	0,98	-0,53
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	14,96	16,41	16,11	1,45	-0,30
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	15,68	16,81	16,65	1,13	-0,15
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	14,56	15,50	15,24	0,94	-0,26
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	14,16	15,84	15,17	1,68	-0,67
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	15,31	16,35	16,04	1,03	-0,31
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	14,45	15,71	15,44	1,25	-0,26
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	14,94	15,90	15,62	0,97	-0,28
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	15,30	16,48	16,20	1,18	-0,28
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	14,34	15,43	14,89	1,09	-0,54
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	14,93	15,77	15,44	0,84	-0,33
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	15,43	16,28	15,90	0,86	-0,38
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	14,67	15,90	15,24	1,24	-0,66
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	14,93	15,98	15,43	1,05	-0,55
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	15,63	16,69	16,24	1,07	-0,45
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	15,01	15,67	15,09	0,66	-0,58
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	14,45	16,13	15,52	1,68	-0,60
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	14,68	15,26	15,14	0,57	-0,11
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	14,09	15,28	14,56	1,19	-0,72
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	14,52	15,69	14,57	1,17	-1,11
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	14,81	15,98	15,40	1,17	-0,58
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	13,79	14,70	13,97	0,91	-0,73
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	13,87	15,16	14,65	1,29	-0,52
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	13,67	14,83	14,45	1,15	-0,38
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	14,50	15,18	14,82	0,69	-0,36
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	14,07	14,69	14,07	0,62	-0,62
Most	CZ0425	ULK	CZ04	13,33	14,29	13,75	0,95	-0,53
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	13,39	14,82	14,43	1,43	-0,39
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	14,32	15,94	15,11	1,62	-0,83
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	14,26	14,97	14,58	0,71	-0,39

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 11 – Pokračování I

	Naděje dožití ve věku 65 let, muži (e ₆₅ ^M)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	15,30	16,24	15,67	0,94	-0,56
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	15,07	16,02	15,52	0,95	-0,50
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	15,16	16,23	15,69	1,07	-0,54
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	16,04	17,19	16,77	1,15	-0,42
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	15,24	16,43	15,91	1,19	-0,52
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	15,24	16,81	16,10	1,57	-0,71
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	15,49	16,22	15,93	0,73	-0,29
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	14,73	16,16	15,38	1,43	-0,78
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	14,73	16,30	15,78	1,56	-0,52
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	15,99	16,70	16,05	0,71	-0,65
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	14,95	15,85	15,36	0,90	-0,49
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	15,16	16,19	15,83	1,04	-0,36
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	15,12	16,26	15,60	1,14	-0,66
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	15,46	16,55	16,02	1,09	-0,54
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	15,34	16,05	15,54	0,71	-0,51
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	15,09	16,74	16,22	1,65	-0,52
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	15,61	16,50	16,07	0,88	-0,43
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	15,17	16,54	15,89	1,37	-0,65
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	16,17	16,90	16,59	0,73	-0,30
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	15,61	16,27	15,97	0,66	-0,29
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	14,51	15,86	15,43	1,35	-0,43
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	14,74	16,01	15,54	1,27	-0,46
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	15,01	15,86	15,20	0,85	-0,67
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	14,85	15,91	15,29	1,06	-0,61
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	14,71	14,94	14,30	0,22	-0,64
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	15,54	16,34	15,81	0,80	-0,53
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	15,08	15,64	15,30	0,55	-0,34
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	15,30	16,11	15,70	0,81	-0,41
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	15,29	16,10	15,69	0,81	-0,41
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	14,86	15,43	14,88	0,58	-0,55
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	15,03	16,49	15,94	1,46	-0,54
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	14,91	15,87	15,35	0,95	-0,51
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	15,30	16,36	15,80	1,05	-0,56
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	14,07	14,61	14,35	0,54	-0,27
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	14,67	15,87	15,32	1,20	-0,56
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	14,12	14,94	14,31	0,82	-0,63
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	14,55	15,86	15,13	1,32	-0,73
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	14,12	15,68	15,07	1,56	-0,60
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	14,36	15,29	14,69	0,93	-0,59

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 12 – Naděje dožití ve věku 65 let, ženy, okresy Česko, 2006–2010, 2015–2019, 2017–2021

	Naděje dožití ve věku 65 let, ženy (e ₆₅ ^ž)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Hl. m. Praha	CZ0100	PHA	CZ01	19,22	20,34	20,20	1,12	-0,13
Benešov	CZ0201	STC	CZ02	17,85	19,24	18,95	1,39	-0,29
Beroun	CZ0202	STC	CZ02	18,22	19,34	19,01	1,12	-0,33
Kladno	CZ0203	STC	CZ02	17,63	19,04	18,81	1,41	-0,23
Kolín	CZ0204	STC	CZ02	18,24	19,54	19,06	1,30	-0,48
Kutná Hora	CZ0205	STC	CZ02	18,14	19,53	19,13	1,39	-0,41
Mělník	CZ0206	STC	CZ02	18,13	19,02	18,86	0,89	-0,16
Mladá Boleslav	CZ0207	STC	CZ02	18,60	19,47	18,92	0,87	-0,55
Nymburk	CZ0208	STC	CZ02	18,07	19,24	18,76	1,17	-0,48
Praha-východ	CZ0209	STC	CZ02	17,76	19,35	19,44	1,58	0,10
Praha-západ	CZ020A	STC	CZ02	18,66	20,36	20,12	1,70	-0,24
Příbram	CZ020B	STC	CZ02	17,95	19,44	19,58	1,49	0,13
Rakovník	CZ020C	STC	CZ02	17,63	19,38	19,00	1,76	-0,38
České Budějovice	CZ0311	JHC	CZ03	18,43	19,79	19,68	1,36	-0,11
Český Krumlov	CZ0312	JHC	CZ03	17,68	18,81	18,56	1,13	-0,25
Jindřichův Hradec	CZ0313	JHC	CZ03	18,34	19,87	19,70	1,53	-0,16
Písek	CZ0314	JHC	CZ03	18,31	19,94	19,79	1,63	-0,15
Prachatice	CZ0315	JHC	CZ03	17,92	19,21	18,99	1,29	-0,22
Strakonice	CZ0316	JHC	CZ03	18,03	19,43	19,35	1,40	-0,08
Tábor	CZ0317	JHC	CZ03	18,65	19,59	19,49	0,94	-0,10
Domažlice	CZ0321	PLK	CZ03	18,09	19,22	18,88	1,13	-0,34
Klatovy	CZ0322	PLK	CZ03	18,27	19,47	19,51	1,20	0,04
Plzeň-město	CZ0323	PLK	CZ03	18,58	19,69	19,72	1,10	0,04
Plzeň-jih	CZ0324	PLK	CZ03	18,05	19,36	19,33	1,31	-0,03
Plzeň-sever	CZ0325	PLK	CZ03	17,67	18,95	18,98	1,29	0,03
Rokycany	CZ0326	PLK	CZ03	17,37	18,84	19,06	1,47	0,22
Tachov	CZ0327	PLK	CZ03	17,45	18,65	18,26	1,20	-0,39
Cheb	CZ0411	KVK	CZ04	17,79	18,48	17,85	0,69	-0,64
Karlovy Vary	CZ0412	KVK	CZ04	17,87	19,40	18,88	1,53	-0,52
Sokolov	CZ0413	KVK	CZ04	17,48	17,86	17,42	0,39	-0,44
Děčín	CZ0421	ULK	CZ04	17,45	18,78	18,42	1,32	-0,36
Chomutov	CZ0422	ULK	CZ04	17,27	18,01	17,72	0,74	-0,30
Litoměřice	CZ0423	ULK	CZ04	17,73	18,45	18,09	0,72	-0,36
Louny	CZ0424	ULK	CZ04	17,13	18,26	17,86	1,13	-0,40
Most	CZ0425	ULK	CZ04	16,66	18,13	17,78	1,47	-0,35
Teplice	CZ0426	ULK	CZ04	16,74	17,94	17,89	1,20	-0,05
Ústí n. Labem	CZ0427	ULK	CZ04	18,18	19,25	18,90	1,08	-0,35
Česká Lípa	CZ0511	LBK	CZ05	17,46	18,94	18,40	1,48	-0,54

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1

Příloha 12 – Pokračování I

	Naděje dožití ve věku 65 let, ženy (e ₆₅ ^ž)							
	Kód LAU 1	Kraj	Kód NUTS 2	2006–2010	2015–2019	2017–2021	Rozdíl 1	Rozdíl 2
Jablonec n. Nisou	CZ0512	LBK	CZ05	18,65	19,87	19,41	1,22	-0,46
Liberec	CZ0513	LBK	CZ05	18,63	19,42	19,16	0,79	-0,27
Semily	CZ0514	LBK	CZ05	18,66	19,64	19,63	0,98	-0,01
Hradec Králové	CZ0521	HKK	CZ05	18,97	20,58	20,44	1,61	-0,14
Jičín	CZ0522	HKK	CZ05	18,72	19,85	19,69	1,13	-0,16
Náchod	CZ0523	HKK	CZ05	18,72	20,02	19,84	1,29	-0,18
Rychnov n. Kněžnou	CZ0523	HKK	CZ05	18,32	19,90	19,91	1,59	0,01
Trutnov	CZ0525	HKK	CZ05	18,01	19,48	19,03	1,47	-0,45
Chrudim	CZ0531	PAK	CZ05	18,27	19,67	19,43	1,39	-0,24
Pardubice	CZ0532	PAK	CZ05	18,70	20,18	19,80	1,48	-0,38
Svitavy	CZ0533	PAK	CZ05	18,11	19,59	19,18	1,48	-0,40
Ústí n. Orlicí	CZ0534	PAK	CZ05	18,40	19,53	19,21	1,12	-0,31
Havlíčkův Brod	CZ0631	VYS	CZ06	18,53	19,91	19,54	1,38	-0,37
Jihlava	CZ0632	VYS	CZ06	19,19	20,03	19,59	0,84	-0,44
Pelhřimov	CZ0633	VYS	CZ06	18,68	19,69	19,47	1,01	-0,21
Třebíč	CZ0634	VYS	CZ06	18,93	20,54	20,00	1,61	-0,53
Žďár n. Sázavou	CZ0635	VYS	CZ06	18,88	20,14	19,83	1,26	-0,31
Blansko	CZ0641	JHM	CZ06	18,81	20,16	20,05	1,34	-0,11
Brno-město	CZ0642	JHM	CZ06	19,21	20,41	20,15	1,20	-0,26
Brno-venkov	CZ0643	JHM	CZ06	19,16	20,28	20,11	1,12	-0,17
Břeclav	CZ0644	JHM	CZ06	18,78	19,95	19,68	1,17	-0,27
Hodonín	CZ0645	JHM	CZ06	18,51	20,31	20,03	1,80	-0,28
Vyškov	CZ0646	JHM	CZ06	18,87	20,15	19,69	1,28	-0,46
Znojmo	CZ0647	JHM	CZ06	18,39	19,84	19,42	1,44	-0,42
Jeseník	CZ0711	OLK	CZ07	18,08	18,62	18,04	0,54	-0,58
Olomouc	CZ0712	OLK	CZ07	18,97	20,29	20,14	1,32	-0,14
Prostějov	CZ0713	OLK	CZ07	18,06	19,49	19,23	1,43	-0,26
Přerov	CZ0714	OLK	CZ07	18,63	19,65	19,38	1,02	-0,27
Šumperk	CZ0715	OLK	CZ07	18,95	19,85	19,70	0,90	-0,15
Kroměříž	CZ0721	ZLK	CZ07	18,97	19,57	19,35	0,60	-0,21
Uherské Hradiště	CZ0722	ZLK	CZ07	18,83	20,09	19,82	1,27	-0,28
Vsetín	CZ0723	ZLK	CZ07	18,62	20,22	19,80	1,60	-0,42
Zlín	CZ0724	ZLK	CZ07	19,12	20,43	20,06	1,32	-0,37
Bruntál	CZ0801	MSK	CZ08	18,04	18,65	18,43	0,61	-0,22
Frýdek-Místek	CZ0802	MSK	CZ08	18,30	19,46	19,13	1,16	-0,33
Karviná	CZ0803	MSK	CZ08	17,93	18,94	18,53	1,01	-0,42
Nový Jičín	CZ0804	MSK	CZ08	18,43	19,58	19,21	1,16	-0,38
Opava	CZ0805	MSK	CZ08	18,01	19,57	19,35	1,55	-0,22
Ostrava-město	CZ0806	MSK	CZ08	18,26	19,18	18,83	0,92	-0,34

Poznámky a zdroj dat: viz Příloha 1